

EESTI ADVOKATUUR
ESTONIAN BAR ASSOCIATION

AASTARAAMAT

2014

TALLINN 2015

SISUKORD

Eesti Advokatuuri üldkogu otsused 2014	3
Eesti Advokatuuri esimehe Sten Luiga kõne Eesti Advokatuuri üldkogul 28. märtsil 2014. a Sokos Hotel Virus	5
Eesti Advokatuuri juhatuse aruanne Eesti Advokatuuri üldkogule 30. aprillil 2015. a Pärnus	14
Riigi õigusabi korraldamisest. Kokkuvõtted 2014. aastast	41
Ülevaade Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni tegevusest 2014. aastal	52
Ülevaade Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni tegevusest 2014. aastal	53
Ülevaade Eesti Advokatuuri aukohtu tegevusest 2014. aastal	54
Ülevaade Eesti Advokatuuri eetika- ja metoodikakomisjoni tegevusest 2014. aastal	81
Ülevaade Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjoni tegevusest 2014. aastal	83
Ülevaade Eesti Advokatuuri äriõiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	85
Ülevaade Eesti Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	86
Ülevaade Eesti Advokatuuri tööõiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	87
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksuõiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	88
Ülevaade Eesti Advokatuuri maksejõuetusõiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	89
Ülevaade Eesti Advokatuuri intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni tegevusest 2014. aastal	90
Õnnitleme	92
Kuldmärgid. Hõbemärgid	93
Üliõpilastööde konkursi laureaadid	94
<i>In memoriam</i>	95
Majandusaasta aruanne	96
Sõltumatu audiitori aruanne	115

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU OTSUSED 2014

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU

OTSUS nr 1

28. märts 2014. a

Eesti Advokatuuri majandustegevuse aastaaruande ja revisjonikomisjoni aastaaruande kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 4, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

Kinnitada advokatuuri 2013. aasta majandusaasta aruanne ja revisjonikomisjoni 2013. aasta aruanne.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Kadri Lember

Birgit Sisask

EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGU**OTSUS nr 2**

28. märts 2014. a

Eesti Advokatuuri 2013. aasta eelarve täitmise aruande ja 2014. aasta eelarve kinnitamine

Juhindudes advokatuuriseaduse § 9 punktist 3, Eesti Advokatuuri üldkogu

OTSUSTAB:

1. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2013. aasta eelarve täitmise aruanne tulude osas 778 020.92 eurot ja kulude osas 736 435.62 eurot.
2. Kinnitada Eesti Advokatuuri 2014. aasta eelarve tulude osas 816 018 eurot ja kulude osas 865 927 eurot.
3. Anda advokatuuri juhatusele õigus kasutada 2015. a majandusaastal advokatuuri eelarvelisi vahendeid 2014. a eelarves ettenähtud proportsioonides ja mahus kuni 2015. a eelarve kinnitamiseni üldkogul.

Üldkogu juhatajad

Madis Päts

Hannes Vallikivi

Protokollijad

Kadri Lember

Birgit Sisask

EESTI ADVOKATUURI ESIMEHE STEN LUIGA KÕNE EESTI ADVOKATUURI ÜLDKOGUL

28. märtsil 2014. a Sokos Hotel Virus

Head kolleegid!

Kallid külalised!

Minu tänase ettekande eesmärgiks on anda teile ülevaade olukorrast advokatuuris meie 95. aastapäeva eel.

ADVOKATUURI KUVAND

Juhatuse ees seisvate väljakutsete paremaks kaardistamiseks viisime läbi sõltumatud uuringud advokaatide ja teiste kutseliste menetlusosaliste hulgas. Uuringud olid vajalikud, et paremini määrata meie lähemate aastate prioriteete advokatuuri arengukava valguses.

Etteruttavalt olgu öeldud, et kuigi küsitlused olid anonüümsed ja ühelgi vastajal ei olnud meie meelitamiseks otsest põhjust, siis tulemused on selgeks tunnustuseks Eesti Advokatuurile.

Uuringud viidi läbi koostöös agentuuriga Saar Poll. Uuringus osales kokku 315 advokaati, 63 prokuröri, 85 kohtunikku ja 100 uurijat.

Peatuksin esimesena advokatuuri liikmete hulgas läbi viidud küsitlusel. Võib nentida, et suuremal või vähemal määral avaldas advokatuuri tegevuse osas rahulolu ligi 83% kõigist küsitletud advokaatidest. Selgus ka üheselt, et advokatuuri liikmeskonda peab ühtseks kõigest 17% vastajatest - valdav enamik vastajaid (96%) tunneb seotust pigem oma advokaadibürooga, kus toimub nende igapäevane kutsetegevus. Tuleb muidugi tunnistada, et „ühtsuse“ mõiste on aastakümnete jooksul mõnevõrra muutunud ning võib kutsuda erineva taustaga advokaatide seas esile vastakaid reaktsioone igapäevase konkureerimise tingimustes. Tavapärast seostatakse ühtsustundega ühtseid väärtushinnanguid, töökultuuri, elufilosoofiat ja eesmärke ning meie suures organisatsioonis võivad need kategooriad suurtes piirides varieeruda. Advokatuuri ees seisab tõsine väljakutse, et kuidas tänapäeva killustunud filosoofiate ja purunenud narratiivide maailmas ikka ja jälle advokaadiks olemist ümber defineerida. Üheks viisiks huvipõhist ühtsustunnet uuel tasandil üles ehitada on organiseeruda valdkonnapõhisteks huvikomisjonideks, millest täpsemalt kõnelen hiljem.

Tulles nüüd tagasi meie organisatsiooni liikmete tagasiside juurde, siis üldjuhul ei peeta soolise tasakaalu küsimusi advokatuuri juhtorganites põletavaks probleemiks -

naiste esindatust peab piisavaks 63% vastanutest, kellest omakorda on 73% mehi ja 42% naisi. Üldjoontes väärtustavad advokaadid advokatuuri välissuhtlust ja ligi 70% liikmetest peab advokatuuri osavõttu rahvusvaheliste õigusorganisatsioonide töös vajalikuks. Advokatuuri liikmed hindavad kõrgelt advokatuuri ühisüritusi - vähemalt korra on osalenud 88% vastanutest. Kõiki seniseid koosviibimisi hinnatakse üldjoontes väga positiivselt. Küll aga ei ole vastajad rahul advokatuuri aktiivsusega ühiskondlikus diskussioonis - ebapiisavaks peab seda 58% vastanutest ning aktiivsust advokaadikutse tutvustamisel ühiskonnale peab ebapiisavaks 47% vastanutest. Ligi pooled vastajad peavad piisavaks advokatuuri aktiivsust seaduseelnõude menetlemisel. Selgituseks, et advokaat esitas 2013. aastal arvamust 17 seaduseelnõu kohta. Arvamust küsiti meilt 36 seaduse osas. Käesoleval ajal avaldatakse kõik meie arvamuse saamiseks edastatud eelnõud advokatuuri koduleheküljel õigusloome rubriigis. Kasutan juhust ja kutsun kõiki üles nende eelnõudega tutvuma ning arvamust avaldama.

Üldjoontes võib öelda, et üle 80% vastajatest tunneb uhkust advokaadi elukutse üle ja enda kuulumise üle Eesti Advokatuuri. Toon siinkohal ära mõned hinnangud, mis advokaate kõige enam kõnetasid. Ligi pooled vastanutest leiavad, et advokaat on nende nende erialases tegevuses toeks. Ilmselt sõltuvad vastused üsna oluliselt valdkonnast ja büroost, kus advokaat töötab, ja on selge, et kohtumenetluses aktiivsed advokaadid vajavad advokatuuri tuge oluliselt enam, kui peamiselt konsultatsioonidega tegelevad advokaadid. Enamus vastanutest (ligi 72%) leiab, et advokatuuri kuulumine on moraalselt oluline ja neile lähevad korda advokatuuri probleemid. Samas tugevat ühtekuuluvustunnet advokatuuriga tunnevad ainult 42% vastanutest. Tänan juhatuse nimel kõiki advokaate, kes võtsid vaevaks uuringus osaleda, ja luban, et võtame saadud arvamusi arvesse igapäevases tegevuses. Eelkõige kavatsen jätkata tegevustega, mis on teeninud ära rahulolu ning töötada välja ja rakendada meetmeid, mis võimaldaks tõsta liikmete rahulolu valdkondades, milles advokatuuri panust on hinnatud madalamalt.

Järgnevalt mõni sõna välisest rahuloluküsitlusest, mille tulemused laekusid meile paar päeva enne üldkogu. Etteruttavalt olgu öeldud, et juhatuse ei ole jõudnud nende vastustega veel põhjalikult tutvuda.

2014. aasta veebruaris-märtsis viis Saar Poll läbi teise osa meie uuringust. Uuring viidi läbi veebiküsitlusena ning vastanute arvuks kujunes 85 kohtunikku, 63 prokuröri ja 100 uurijat üle Eesti. Sihtrühm oli valitud arvestusega, et uuringu maksumus oleks advokatuurile jõukohane, ajaline horisont ei oleks liiga kauge ning sihtrühmad oleks advokaatide tegevusega igapäevaselt kursis. Üldistavalt võib nentida, et uuringu tulemuste kohaselt on Eestis tervikuna õigusabi ilusti kättesaadav ja kvaliteeti hinnatakse kõrgelt. Oma tööpiirkonnas on õigusabi kättesaadavusega rahul 88% koostööpartneritest ja Eestis tervikuna 92%. Õigusabi kvaliteediga oma tööpiirkonnas on rahul 88% ja Eestis tervikuna 90% vastajaist. Samas võib öelda, et ligi 23% vastanutest hindas riigi õigusabi teenuse kvaliteeti madalamalt, kui õigusabi kvaliteeti tervikuna. Kõige kriitilisemad riigi õigusabi kvaliteedi suhtes on kohtunikud - iga teine vastanud kohtunik peab riigi õigusabi osutamise taset oluliselt madalamaks kui õigusabi kvaliteeti üldiselt.

Küsitlusele vastanud on üldjuhul heal arvamusel advokaatide pädevusest - rahul ollakse nii advokaatide kutsealaste teadmiste kui ka kutseoskuste tasemega. Samuti

hinnatakse kõrgelt nii advokaatide kursisolekut seadusemuudatustega, nende suhtlemisoskust, kohtus käitumist, tööks vajalikku keeleoskust kui ka täpsust ja kokkulepetest kinnipidamist. Koostööpartneritest 88% on jäänud rahule advokaatide reageerimiskiirusega muutuvatele olukordadele, 84% paindlikkusega menetlustoimingute aegade kokkuleppimise osas ja 82% menetlusosalisi esindavate advokaatide omavahelise koostööga. Advokatuuri tegevust hindavad vastajad väga kõrgelt - 96% vastanute arvates saab advokatuur oma tööga hästi hakkama ja sama paljude hinnangul on advokatuuri tegevus usaldusväärne. Advokatuuriga tehtava koostööga on täiesti või pigem rahul koguni 97% koostööpartneritest. Samas leiab iga neljas vastaja, et koostööd advokatuuriga saaks veelgi paremini korraldada – enam võiks korraldada ühiseid koolitusi, ümarlaudu ning tihedamat suhtlust.

Advokatuuri olemusele antud hinnangutest selgub, et koostööpartnerite arvates on advokatuur ühiskondlikult oluline organisatsioon. Lisaks seostuvad advokatuuriga tugevalt sellised märksõnad nagu autoriteetne, usaldusväärne, vastutustundlik, arenev, aus ja efektiivne. Sarnaselt advokaatidest vastajatega hinnatakse ebapiisavaks advokatuuri osalemist ühiskondlikes diskussioonides (aktiivsus on ebapiisav 37% koostööpartnerite arvates), aga ka advokaadikutse tutvustamisel ühiskonnale laiemalt (33%). Täna nii kohtusüsteemi kui ka prokuratuuri esindajaid uuringus osalemise eest!

Lisaks tahan siinkohal tunnustada advokaadibüroosid, kes üleile ilmunud ja ajalehe Äripäev korraldatud töötasu uuringu kohaselt on eesrindlikud palgamaksjad. Siin ei ole advokatuuril küll suurt rolli, kuid hea meel on tõdeda, et advokaadibüroodest on Eesti 500 parima palgamaksja hulgas esindatud tervelt 11 büroo: Advokaadibüroo SORAINEN, Advokaadibüroo Varul, Advokaadibüroo LAWIN, Raidla Lejns & Norcous Advokaadibüroo, Advokaadibüroo Tark Grunte Sutkiene, Advokaadibüroo Borenius, Advokaadibüroo Aivar Pilv, Advokaadibüroo LEXTAL, Advokaadibüroo Glikman, Alvin ja Partnerid, Advokaadibüroo Eversheds Ots & Co ning Advokaadibüroo Glimstedt. Siin ei oska muud öelda, kui et puhas rõõm, et meie bürood on leidnud endale ettevõtlusmaastikul kindla koha ja paistavad heas mõttes silma. Paluks nii jätkata ka tulevikus!

LIIKMESKOND

Nüüd sooviksin oma ettekandes keskenduda pisut ka nendele näitajatele, mis määravad ära Eesti Advokatuuri liikmeskonna AD 2014.

Täna sel päeval moodustavad advokaadid reguleeritud juristide organisatsioonide liikmetest umbes 50%. Liikmete vanuse põhjal võib meid lugeda väga nooruslikuks organisatsiooniks. Meil on alla 50-aastaseid advokaate ühtekokku 720. Nendest omakorda on 350 advokaati suisa alla 35-aastased. Nii et vaatamata oma väärikale juubelile advokatuuri liikmete keskmine vanus pigem nooreneb. Loomulikult peame seda arvesse võtma organisatsiooni tegevuse planeerimisel ja suunamisel. Vaid umbes 20% meie liikmetest on vanuses 50 ja enam, mis näitab, et Eesti Advokatuur on kasvanud eelkõige värskest ülikooli lõpetanud juristide arvelt, mitte õiguselukutsete omavahelise liikumise arvelt. Advokatuuri ülesandeks on tagada, et kõik liikmed tunneksid ennast

organisatsiooni vanusest sõltumata mugavalt ja kõigil oleks võimalik anda oma panus organisatsiooni poliitika kujundamisele.

Advokatuuri liikmeskonnas on meeste ja naiste tasakaal Euroopa üks eesrindlikumaid. Olen isiklikult veendunud, et advokaadi amet pakub naistele igas mõttes võrdseid võimalusi meestega ning seda on näha ka meie liikmeskonna koosseisust. Näiteks Soome advokatuuri liikmeskonnas on naisi vaid 27%, Rootsis 21%. Meil suisa 44%. Kindlasti tuleb meil veel näha vaeva, et naised oleksid nõus võtma enda kanda ka proportsionaalse osa organisatsiooni juhtimisest - uute loodud komisjonidega oleme tasakaalu pisut parandanud. Eelmisel aastal loodud viiest komisjonist on kolm komisjoni saanud endale esimeeste asemel esinaised – Karin Madisson, Katrin Orav ja Ave Piik. Tänu teile selle eest, et pingelise töö kõrval olete olnud valmis vastutust võtma!

Advokatuuri liikmeskonna kasv jätkub ja on lähenemas maagilisele numbrile, millest alates on number neljakohaline. Kasv avaldab positiivset mõju meie ühiskondliku kandepinna laienemisele, parandab tarbija olukorda ja mõjutab positiivselt eelarvet. Paraku mõjutab liikmeskonna kasv ka omavahelise konkureerimise intensiivsust, mis õigusturu kasvu aeglustumisel mõjutab kindlasti advokatuuri liikmeskonna ühtsustunnetust ja kollektiivsust. Liiga tihe konkurents võib hakata mõjuma negatiivselt õigusteenuse kvaliteedile, kui büroodel ei jätku enam piisavalt ressursse kvaliteedi hoidmiseks või hakatakse üksteist hasartselt üle trumpama odava ja kehva teenusega. Lisaks seab liikmeskonna pidev kasv tõsiseid väljakutseid organisatsiooni arengule - ligi neli korda kasvanud liikmeskonnaga organisatsiooni ei saa juhtida samal viisil, mis 200 liikmega organisatsiooni. Juhatus ei ole praegu veel arutanud vajadust kunstlikult piirata liikmeskonna kasvu, kuivõrd aastane juurdekasv on viimastel aastatel pigem mõõdukas. Igal juhul loodame, et teenuste turg leiab ise õige tasakaalu ja administratiivseid meetmeid selleks rakendama ei pea. Liikmeskonna kasvule kaalub vastu ka kutsetegevuse peatanute dünaamika. Osaliselt on peatamine tingitud elukondlikest muutustest (laste hooldus, haigus), kuid paljud leiavad endale ajutiselt või alaliselt rakendust nii riigi ametites, kohtusüsteemis kui ka ettevõtetes. Juhatus on võtnud ette peatamise aluste korrastamise töö ning möödunud aastal kontrollisime üle kõik senised peatamised. Ilmselt on üle kolme aasta pikkuste peatamiste korral vajalik määratleda täpsemalt peatamise alused ja tähtajad, sest pikemaajalise eemaloleku järgselt võib vaja minna uut kvalifikatsiooni kontrolli, mida praegu ei ole.

Kuidas on olukord meie naabrite juures? Eesti advokaatide arv 100 000 elaniku kohta on Balti riikide ja Rootsiga suhteliselt sarnane. Soomes jällegi on advokaate 100 000 elaniku kohta kaks korda vähem, mis võiks meile mõnevõrra hoiatavalt mõjuda. Kui palju suudab ühiskond juriste ära toita selliselt, et killustunud ressurss ei halvenda õigusteenuse kvaliteeti? Arvan, et Balti riikide majandused vajasis üleminekuaastatel, turumajanduse ülesehitamisel ja intensiivse õigusloome perioodidel hulganisti kõrge kvalifikatsiooniga õigusspetsialiste, kellela oleks õigusriigi taastamine ja edukas üleminek turumajanduslikule süsteemile olnud võimatu. Tänapäeval on aktiivne ümberstruktureerimine saanud minevikuks ja advokaadid peavad olema üpris nutikad, et tihedas konkurentsivõitluses leida endale nišše, mille kaudu klientidele jätkuvalt kasulikud olla. Usun, et Eesti advokaadibüroode tihe konkurents klientide pärast on edasi viiv jõud ja aitab kindlasti kaasa sektori innovatsioonile ning klienditeeninduse taseme tõusule.

Üldiselt võib öelda, et advokaaditeenuste turu konsolideerumise osas oleme üks piirkonna eesrindlikumaid riike. Enamus Eesti advokaate on koondunud suurtesse või keskmistesse büroodesse, mis võimaldab paremini spetsialiseeruda, koondada ressursse vajaliku infrastruktuuri ja abitööjõu ülalpidamiseks. 2014. a seisuga on meil ainult 12% advokaate, kes osutavad teenuseid üheinimese büroode kaudu. Trend advokaaditeenuste regionaalse kaetuse osas on mõnevõrra enam muret tekitav. Advokaatide kontsentratsioon Tallinnas ületab teisi piirkondi mäekõrguselt. Enam-vähem jätkusuutlikuks võib lugeda olukorda Tartus, Narvas ja Pärnus, mujal paistab teenuse pakkumine pigem kahanevat. Loomulikult ei saa advokaaditeenustega kaetuse trend vastu meie riigis valitsevale tõmbekeskustesse koondumise trendile. Turumajanduse tingimustes tegutsev advokaat saab oma teenust pakkuda ainult seal, kus on maksujõulist klientuuri. Ainuke, mis suudaks hoida advokaaditeenust käigus ilma maksujõulise klientuurita on paraku riigitellimused ja kahjuks tuleb nentida, et valdavas osas Tallinnast väljapoole jäävates piirkondades püsib advokaaditeenus riigi õigusabi rahastamise toel. Juhatus jätkab lahenduste otsimist nendele probleemidele koostöös ministeeriumi, kohtute, prokuratuuri ja uurimisasutustega, sest advokaaditeenuste kättesaadavus on riigile hädavajalik kodanike põhiõiguste tagamiseks.

Advokatuuri enda tegevusest rääkides, siis põhiosas finantseerib advokatuur oma tegevust jätkuvalt liikmemaksudest (59,8%). Teiseks oluliseks kulutuste finantseerimise allikaks on avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks riigikassast meile eraldatud hüvitis, millest kaetakse riigi õigusabi korraldamisega seotud tööjõu-, haldus- ja arenduskulu (38%). Pean nentima, et tänaseks päevaks on meie kutseühenduse esindamise ja riigi õigusabi korraldamisega seotud funktsioonid juba sedavõrd läbi põimunud, et vajaduse tekkides on nende lahutamine muutunud üsna keeruliseks. Meie liikmemaks on piirkonna üks kõrgemaid ja ruumi oluliseks kasvuks praegu ette näha ei ole. See tingib vajaduse kaalutletult suunata advokatuuri ressursse ja paindlikult kavandada tegevusi peamiste prioriteetide raamistikus. Tulevikus peab juhatus arutama advokatuurile suurema omatulu teenimise võimalust, näiteks lõivustades teatud tegevusi või laiendades tasuliste koolituste ja teenuste portfelli. Kantselei koosseis on praegu optimaalne, olulist tööjõu kasvu me ei planeeri ning suund on võetud sisemiste tööprotsesside korrastamise suunas. Oleme kaardistanud ning korrastanud meie juhtimissüsteemi lähtudes ISO 9001 standardist ning 2014. aastal plaanime jõuda ka sertifitseerimiseni.

RIIGI ÕIGUSABI

Head kolleegid ja külalised!

Järgnevalt ongi paras aeg liikuda riigi õigusabi korralduse juurde. Süsteem on olnud nii meie riigile kui ka Eesti Advokatuurile paras pähhel kogu taasiseseisvuse perioodi. Vahendite nappuse ja süsteemi jätkusuutliku majandamise maksumuse vahel valitsevad ikka veel suured käärid. Vaatamata kõikidele raskustele on advokatuur riigi õigusabi korraldamisega igati hästi hakkama saanud ja põhiõiguste kaitse on menetlusosalistele üldjuhul tagatud. Riigieelarvelise eraldise määr kasvas küll 2012. aastal, kuid on sellest ajast peale püsinud samal tasemel. Kahanev tellimuste arv pisut leevendab hinnatõusust tingitud survet, kuid süsteemi jätkusuutlikuks arenguks sellest kaugeltki ei piisa.

Olukord postsovetlikes maades on Euroopa Liidu üldist taset arvestades keskmisest nukram ning Eesti ei paista siin põrmugi kõige halvemas valguses. Samal ajal erineb näiteks Soome riigi poolt võimaldatud riigi õigusabi finantseerimise maht meie omast kümneid kordi. Meil Eestis on prokuratuuri eelarve ligi kolm korda suurem, kui riigi õigusabi eelarve. Käärid on lubamatult suured ja mõjutavad kindlasti ka kaitse kvaliteeti, nagu me uuringutulemustest selgelt nägime. Kindlasti ei kutsu ma üles vähendama prokuratuuri eelarvet, kuid tahan juhtida tähelepanu vajadusele finantseerida senisest oluliselt enam riigi õigusabi, et püsiks tasakaal süüdistuse ja kaitse võimaluste vahel. Prokuratuuri eelarvele lisanduvad mingil määral jõuametkondade eelarvete võimalused ning seetõttu on tasakaal kõvasti paigast ära. Kinnitamata andmete kohaselt liigub valdav osa Eesti kriminaalasjadest läbi riigi õigusabi, sest paljuski on kuritegevus seotud ainelise vaesusega. Riigi õigusabi süsteemi krooniline alafinantseerimine on toonud kaasa olukorra, kus noorte ja andekate kaitseadvokaatide juurdekasv on märgatavalt pidurdunud.

Ülevaاتlikult võib öelda, et Eesti Advokatuuri liikmetest on süsteemi kaudu taotlusi täitmiseks võtnud 22%. Meie hinnangul on umbes 9% liikmeskonnast riigi õigusabi korras advokaaditeenuse osutamine peamiseks tegevuseks ja lepingulist tööd lisandub sellele minimaalselt. Kui me vaatame riigi õigusabi osutavate advokaatide vanuselist koosseisu, siis tuleb kahjuks nentida, et nooremaid advokaate lisandub vähe. Kui võrrelda seda graafikut kogu organisatsiooni vanuselise graafikuga, näeme suuri kääre. Kui vanuses 31-40 on advokatuuris tervikuna kõige suurem osa liikmeid ja sellele järgneb vanuserühm kuni 30, siis riigi õigusabi süsteemis paikneb tipp vanuses 51-60, millele järgneb vanuserühm 61-70. Lühidalt öeldes, riigi õigusabi süsteem ei ole advokatuuri noorema liikmeskonna hulgas populaarne. Juhatus püüab koos riigi õigusabi komisjoni ja Justiitsministeeriumiga leida lahendusi, et panna alus süsteemi jätkusuutlikule arengule. Nende lahenduste otsimine jääb ka meie 2014. aasta prioriteetide nimekirja tippu. Lahendustest informeerime teid jooksvalt.

Soovin advokatuuri juhatuse nimel tänada kolleege, kes on kõige enam panustanud riigi õigusabi osutamisse: Leelo Viil, Raivo Bergson, Jugans Grossmann, Anti Aasmaa, Gennadi Kull, Aivar Kello, Merike Allikmäe, Riine Lumiste, Anu Pärtel ja Valli Kallaste. Lisaks tänan kõiki advokaate, kes on kasvõi silmaringi laiendamiseks või uue kogemuse saamiseks eelmisel aastal riigi õigusabi süsteemis osalenud. Kutsun kõiki soovijaid julgelt üles süsteemiga tutvuma ja kaasa lööma!

KOKKUVÕTE

2013. aasta oli advokatuurile üldjoontes hea ning tegus aasta. Meid ümbritsev keskkond oli möödunud aastal stabiilne, mida enam kahjuks ei saa öelda käesoleva aasta kohta. Juhatusel oli võimalik koos advokatuuri organite ja kantseleiga pühendada suur osa oma energiast advokatuuri arengusuundade elluviimisele. Prioriteetidest olid esiplaanil eelkõige organisatsiooni arendamise, riigi õigusabi süsteemi korrastamise ja advokaaditeenuse kvaliteedi tõstmise küsimused. Kantselei on olnud juhatusele ning organitele tõhusaks abiks ning oleme suutnud hoida advokatuuri haldussuutlikkust jätkuvalt heal tasemel.

Nüüd veel kokkuvõtte möödunud aasta märksõnadest, millest suur osa olid ja on suunatud advokatuuri organisatoorse võimekuse tõstmisele. Advokatuuri kui organisatsiooni ees seisavad erinevatel ajajärkudel erinevad ülesanded. Nende ülesannete täitmise edukus on otseses seoses võimekusega oma tegevusi prioritariseerida ja meie käsutuses olevaid piiratud ressursse võimalikult optimaalselt kasutada.

Uus kodukord. Kuivõrd eelmise aasta üldkogul jäi uus kodukord vastu võtmata, võtsime üldkogujärgelt kodukorra vastu uudsel viisil, st elektrooniliselt.

Kaebuste menetlemine. Kaardistasime ja korrastasime juhatuse tööprotsesse ning andsime kaebuste menetluse täies ulatuses üle aukohtule.

Eksamireform. Eksamireformi läbiviimine on olnud advokatuurile suureks väljakutseseks. Kutsesobivuskomisjon ja kantselei viisid lõpule kutsesobivuse hindamise reformi. Nagu iga suurema muudatusega, siis vajab ka uus süsteem aega paika loksumiseks ja mõningad teemad tahavad veel sättimist. Siinkohal tänan väga konstruktiivse kriitika eest Eesti Noorte Advokaatide Ühingu ja ka kõiki apellante. Võtame tõstatatud probleemid arvesse ja täiustame süsteemi. Siinkohal kasutan juhust ja vabandan kõigi ees, kellele eksamireformi kitsaskohad on põhjustanud ebaõiglast töö- ja närvipinget ning loodan, et meetodika täiustamise korral need probleemid tulevikus kaovad. Üldjoontes hindan läbi viidud reformi kõrgelt ja tänan kõiki, kes selle läbi viimisse oma aega ja energiat panustasid. Esimese uue korra järgi korraldatud eksami puhul oli selle sooritanute protsent 52%. Järelhindamiste ja järeleksamite käigus läbisaanute protsent ilmselt tõuseb veelgi.

Kantselei tööprotsesside kaardistamine ja korrastamine. Nagu juba öeldud, siis taotleme peatselt sertifitseerimist ISO 9001 standardi alusel. Kehtestatud on uus asjaajamiskord ning püüame kaardistada ja korrastada kõiki meie tööprotsesse. Kantselei kaadriprobleemide lahendamine - möödunud aastal valmistas meile pisut muret kantselei töötajate pidev vahetumine, mis pani olemasolevatele töötajatele nii asendamise kui ka ümberõppe tõttu suure koormuse. Loodame, et oleme saanud nüüdseks kaadri voolavuse pidama.

Avaliku e-toimiku rakendused. Avaliku e-toimiku arendused ja selle mõju advokaaditeenuste osutamisele on olnud möödunud aasta alguse üks olulisemaid koostööprojekte ministeeriumiga. Siinkohal suur tänu ministeeriumi esindajatele meie kaasamise eest. Usun, et see on aidanud süsteemi kasutajasõbralikkuse tõstmisele suuresti kaasa.

Advokaatide töötingimused. Advokaatide töötingimused kohtutes ja vanglates on teema, mida jälgime pidevalt ja ootame advokaatidelt tagasisidet. Tänu koostööle ministeeriumi, prokuratuuri ja Tallinna Vangla juhtkonnaga saime pisut paremaks töötingimused Tallinna Vanglas. Tegeleme teemaga edasi ja loodame, et suudame töötingimusi hoida mõistlikul tasemel uue vangla valmimiseni. Teiste vanglate osas meile olulisel määral kaebusi laekunud ei ole.

Koostöös Harju Maakohtuga on nüüd advokaatidel väike puhkeruum Liivalaia tänava kohtumajas. Peame ka konsultatsioone, et saada advokaatidele korralikud töö- ja puhkeruumid 2018. aastal valmivasse Tallinna uude kohtumajja.

Seaduseelnõude analüüs. Seaduseelnõude analüüs ja muudatusettepanekud on mahukas töö ja jätkub samas mahus kindlasti ka sellel aastal. Majasisene ressurss juristide näol on üpris limiteeritud ja loodame siinkohal abi loodud ja loomisel olevatelt teema komisjonidelt.

Juhindudes advokatuuri arengusuundadest aastani 2020 võttis juhatus möödunud aastal vastu otsuse luua viis erialakomisjoni: põhiõiguste komisjon (eesmärk põhiõiguste kaitse küsimused eelkõige kriminaalmenetluses), äriõiguse komisjon (eesmärk majanduse valdkonna õigusloome küsimused), perekonnaõiguse komisjon (perekonnaõiguse õigusloome küsimused), riigi õigusabi korraldamise komisjon (eesmärgiks riigi õigusabi süsteemi analüüs ja jooksvad küsimused) ning intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon.

Mul on ääretult hea meel, et juhataste üleskutse komisjonide liikmelisuse osas leidis kohe laia vastukaja ja advokatuuril õnnestus komisjonid lühikese ajaga oma valdkonna asjatundjatega komplekteerida. Ootame komisjonidelt eelkõige aktiivsust ühiskondlikus plaanis, advokatuuri enda koolituste korraldamisel, õigusloome analüüsil ning ka advokatuuri liikmete valdkonnapõhise huvitöö organiseerimisel. Kutsume kõiki liikmeid lööma enda valitud valdkonnas aktiivselt kaasa, saatma komisjonidele oma mõtteid ja arvamusi ning osalema komisjonide poolt korraldatud ettevõtmistes.

Head kolleegid!

Meie tulevik on aastast aastasse aina enam sõltuvuses mujal maailmas toimuvast ning eelkõige Euroopa Liidus valitsevatest tendidest. Need trendid esitavad meile pidevalt väljakutseid kohanemiseks. Tänavu 24. veebruaril peetud kõnes juhtis sellele muu hulgas tähelepanu ka president Toomas Hendrik Ilves. Tsiteerin: „Mida enam inimesi maailmas toetub aina võimsamale infotehnoloogiale, seda enam peame ise sellega kohanema. Tulevikus pole enam lihtsalt juriste, arste, turvatöötajaid, geneetikuid; isegi mitte rahvaluule kogujaid ja paljusid oskustöölisi. Kõigi nende erialade esindajad on ühtlasi ka infotehnoloogia spetsialistid.“. Juhin tähelepanu, et president nimetas siin juriste suisa esimestena. Eesti on võtnud endale riiklikuks kuvandiks olla infotehnoloogia küsimustes eesrinnas ning vääramatult areneb meil ka e-õigusemõistmise projekt. Alates sellest suvest käivitub pikalt edasi lükatud avaliku e-toimiku projekt, kus professionaalsed menetlusosalised hakkavad kõikides menetlusliikides kohtuga suhtlema e-toimiku portaali kaudu. Seda, kuidas e-õigus võiks mõjutada meie professioni tulevikku kaugemas tulevikus, on plaanis põhjalikumalt lahata 12. juunil toimival advokatuuri 95. aastapäeva konverentsil.

Soovin tänada ka kõiki meie vabatahtliku töö tegijaid. Vabatahtlik ja tasuta töö on muutunud advokaadiks olemise lahutamatuks osaks. Paljud bürood löövad kaasa erinevates programmides ning õigusnõuannete jagamine meedias ja sotsiaalvõrgustikes on aina enam levinud. Koostöö jätkub nii Heateo Sihtasutusega, Lastekaitse Liiduga, Vastutustundliku Ettevõtluse Foorumiga kui ka Eesti Koostöö Koguga. On hea meel tõdeda, et advokaadid löövad julgelt kaasa ühiskondlikes debattides ja diskussioonides. Kindlasti on aidanud see kaasa advokaadi maine kasvamisele ühiskonnas ning toonud debattidesse kaasa juriidilise pädevuse kasvu.

Lõpetuseks tahan tänada kõiki neid kolleege, kes möödunud aastal on andnud oma suure panuse advokatuuri arengusse. See töö on suures osas ühiskondlikel alustel ja oma pingelise põhitöö kõrvalt.

Samuti soovin tänada hea koostöö eest meie koostööpartnereid ministeeriumist, kohtusüsteemist ja prokuratuurist - oleme aasta jooksul nii mitmedki olulised küsimused suutnud lahendada kiiresti ja tulemuslikult hoolimata ametkondlikest barjääridest. Samuti kolleege Notarite Kojast ning Kohtutäiturite- ja Pankrotihaldurite Kojast hea koostöö eest möödunud aastal!

Täna samuti meie organite ja komisjonide liikmeid, kantseleid, advokatuuri esindajaid ametkondade vahelistes komisjonides (eelkõige AET-komisjonis) ja kõiki, kes on ühel või teisel kujul aidanud kaasa advokatuuri tegevusele möödunud aastal.

Täna teid kõiki tähelepanu eest!

EESTI ADVOKATUURI JUHATUSE ARUANNE

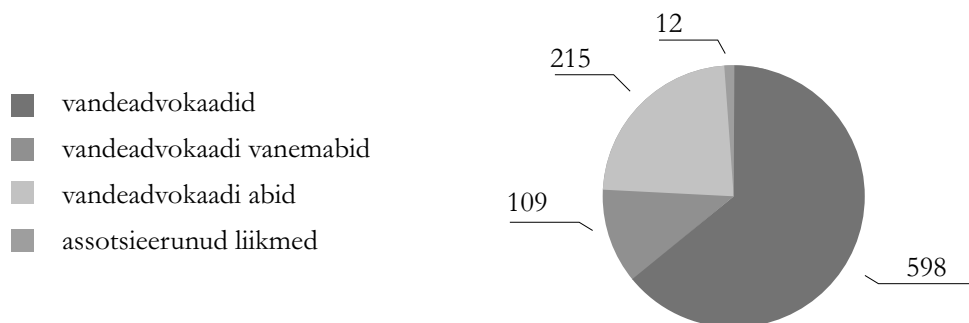
Eesti Advokatuuri üldkogule

30. aprillil 2015. a Pärnus

Alljärgnevalt toodud andmed on Eesti Advokatuuri juhatuse üldkogule esitatava aruande osa ja neid esimehe ettekandes üldjuhul ei korrata.

1. Advokatuuri liikmeskond

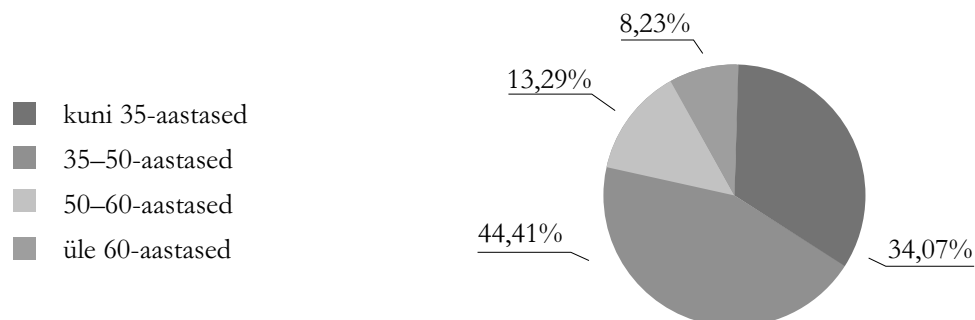
Seisuga 31.12.2014. a oli Eesti Advokatuuris 934 liiget, neist:

Seisuga 31.12.2014 oli 194 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris oli peatatud erinevatel põhjustel.

Advokatuuri liikmetest on naisi 44,73% ning mehi 55,27%.

Vanuseliselt jaguneb advokatuuri liikmeskond:

Advokatuuri on 2014. aastal vastu võetud või omistatud kõrgem kutsenimetus järgmistele isikutele:

VANDEADVOKAADID: Martin Simovart, Elvira Tulvik, Madis Vinni, Keijo Lindberg, Ilya Zuev, Indrek Ergma, Aare Kaldma, Karmen Turk, Anneli Aab, Merli Paddar, Margus Reiland, Eero Tonka, Pille Pettai, Anne Värvimann, Jako Laanemägi, Mari Matjus, Indrek Kukkk, Karin Henno, Kaido Künnapas, Kristi Rande, Martin Kruus, Piia Kulm, Geidi Sile, Tanel Küün, Ergo Blumfeldt, Kedli Anvelt, Gea Gustavson, Triinu Järviste, Madis Uusorg, Eeva Mägi, Häli Jürimäe, Liis Tedder, Rasmus Kuklane, Dmitri Tšimpoaka, Hannes Toodu, Erik Lepikson

VANDEADVOKAADI ABID: Karola Sisask, Chirag Mody, Kärt Pormeister, Karen Root, Priit Lember, Martin-Johannes Raude, Mariann Sirgmetts, Helena Rahi-Toomla, Anet Kaasik, Kadri Lember, Indrek Kukkk, Daniil Savitski, Gea Lepik, Kaija Riismaa, Greete-Kristiine Kuru, Anni Prants, Holger Nõmm, Indrek Eiche, Siim Mõistlik, Lembit Tedder, Sille Lehtsaar, Erki Parik, Nikita Divissenko, Maris Tekkel, Mirjam Võsu, Mari-Liis Orav, Anna Solomko, Kristel Valk, Hanne-Loore Härma, Andres Kalm, Gretta Oltjer, Riin Rehepapp, Andreas Kotsjuba, Olga Christensen, Maria Teder, Liis Könn, Kaupo Kask, Nikolai Majerovitš, Kadri Suurkivi, Raiko Paas, Katrin Jennsen, Virgi Kobin, Grete-Maarja Stelmak, Kalev Pihlak, Katre Rugo, Priit Kala, Kristjan Nõges, Karli Kütt, Mare Tannberg, Sandra Sillaots, Sandra Sepp, Ott Lepmetts, Hendrik Mühls, Mari Agarmaa, Cathriin Torop, Angelina Mihhaljova, Kristiina Reinson, Kärt Saar, Helena Kullamaa, Kati Tamm, Anneli Sepp, Kristi Haas, Martin-Kaspar Sild, Jaanus Prost, Kristiina Urb

ASSOTSIEERUNUD LIIKMENA TEGUTSEMISE ÕIGUS ON ANTUD:

Thomas Hoffmann

Advokatuuri liikmesuse on erinevatel põhjustel peatanud: Marit Seesmaa, Liina Sõmer, Andres Hallmägi, Toomas Liiva, Kaia Kuusler, Viktoria Ivanova, Kairi Tuulmägi, Katrin Tamre, Mari-Liis Kirs, Alar Urm, Inga Murula, Tiia Tafenau, Kadri-Catre Kasak, Elo Kukkk, Minni-Triin Park, Lise-Lotte Lääne, Priit Pahapill, Maria Peterson, Maarja Kärson, Grete Tark, Anu Sander, Marit Savi, Maili Kalmus, Kärt Pormeister, Helina Luksepp, Helena Rahi-Toomla, Sandra Metsamärt, Kaido Tori, Triin Tuulik, Karl-Erich Trisberg, Karin Henno, Marika Oksaar, Mariann Sirgmetts, Liina Jents, Annika Jaanson, Kädi Sacik-Korn, Kadriann Habakukkk, Ervin Martma, Katre Rugo, Kadri Ploom, Kristi Reindla, Ksenija Liss, Mihkel Kolk, Triin Raudsepp, Marion Sahtel, Riina Toss, Laura Laumets, Siiri Traat-McClelland, Aleksandr Kostjukovitš, Nele Tammemäe, Katrin Altmets

Advokatuuri liikmesuse on taastanud: Riina Toss, Toomas Liiva, Alar Urm, Jelizaveta Rastorgujeva, Ilona Nurmela, Kristina Schotter, Viktoria Ivanova, Gerda Liik, Julia Gramma, Kärt Anna Maire Kelder, Vallo Vanaaseme, Triin Antsov, Kristi Lehtis, Jane Eespõld, Liisi Jürgen, Minni-Triin Park, Marina Lapidus

Advokatuurist on välja arvatud: Renata Beržanskiene, Kalev Bachmann, Rein Kiviloo, Kaspar Noor, Piret Luiga, Milvi Söörd, Kristiina Saul, Keit Kukkk, Paavo Paal

Advokatuurist on välja heidetud: Heikki Sakari Virri, Bengt Styrbjörn Gärde, Lasse Juhani Höijer

2. Advokatuuri juhtimine

1. märtsil 2013. aastal toimunud advokatuuri üldkogul valiti järgnevaks kolmeks aastaks advokatuuri uus esimees ja juhatus. Juhatuse koosseisus 2014. aastal muudatusi ei toimunud. 2014. aastal toimus 25 juhatuses istungit, sh 3 elektroonilist istungit. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskirja põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuses poolt arutatud teemaderingist moodustasid riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

Advokatuuri kantslerina jätkas 2014. aastal Kristel Voltenberg, kantsleil sekretärina Anu Kaup ning assistendina Lea Urb. 2014. a märtsikuuni töötas arendus- ja koolitusspetsialistina Aire Luts-Vähejaus ning alates märtsist asus jurist-koolitusspetsialistina tööle Elis Allas. Pearaamatupidajana jätkas Sirje Martin. Seoses tööülesannete muutumisega muudeti senise raamatupidaja abi Triinu Saare ametinimetust ning 2014. a teisest poolest jätkas ta töötamist juristi abina. Advokatuuri juristina õigusloome ja välissuhtluse valdkonnas jätkas Katrin Kose, juristina juhatuses järelevalvetegevuse korraldamisel ja aukohtu abistamisel Annika Kruuse ning riigi õigusabi juristina Grete Pihlakas. Riigi õigusabi infosüsteemi halduritena jätkasid töötamist Maarja Pender, Rita Mesi ja Anna Konsvik-Lõomets.

Lisaks 2013. aastal loodud neljale erialakomisjonile loodi 2014. aastal juhatuses otsusega täiendavalt järgmised komisjonid:

- intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon;
- maksejõuetusõiguse komisjon;
- maksuõiguse komisjon;
- tööõiguse komisjon.

ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardile vastavus ning sertifikaadi väljastamine

Suure osa igapäevastest tegevustest moodustas 2014. aastal ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardi põhimõtetele üleminek. Koostööd tehti konsultatsioonifirmaga BrainTeam OÜ (www.brainteam.ee). Protsesside kaardistamisel töötati välja Eesti Advokatuuri juhtimissüsteemide käsiraamat, mis mh sätestab korra, millise kohaselt toimub seadusandlike ja muude nõuete vastavushindamine; kinnitati protsesside mõõdikud; arengusuundade ja tööplaanide koostamise ja kinnitamise kord; informatsiooni edastamise põhimõtted jm juhtimissüsteemi toimimiseks vajalikud instrumendid. Sertifitseerimisprotsess viidi läbi 2014. aasta suvel ning 26. augustil 2014. a väljastati Eesti Advokatuurile ISO 9001:2008 sertifikaat õigusteenuse osutamise korraldamiseks era ja avalikes huvides, sertifikaadi nr EST132913A. Sertifitseerimise viis läbi rahvusvaheline audiitorfirma Bureau Veritas Eesti OÜ.

ISO sertifikaat

AKT-i ellukutsumisest

2014. a lõpus otsustati välja töötada advokatuuri enda poolt välja antava kvaliteeditunnistuse ehk lühendatult AKT-i põhimõtted, mille raames hinnatakse konkreetse advokaadibüroo teeninduskvaliteedi taset, eeskätt läbi advokatuuriseaduses, kodukorras, eetikakoodeksis ja advokatuuri juhendites–kordades kehtestatud nõuete. Kvaliteeditunnistuse andmise ja seonduvad protseduurid legitimeerib üldkogu, andes juhatusele volituse nõuete väljatöötamiseks ja korrana kinnitamiseks. AKT ei ole seotud ega võrreldav ISO 9001 kvaliteedijuhtimissüsteemiga. Tunnistuse saamine ei sõltu sellest, kas advokaadibürool on olemas või puudub ISO sertifikaat. Kui ISO 9001 standardi eesmärgiks on anda üldised suunised mistahes liiki ettevõtte sisemiste protsesside korraldamiseks ja dokumenteerimiseks ning standard on suhteliselt keeruliselt, kohati pigem tootmissektori vajadustest lähtuvalt, sõnastatud ning selle nõuete mõistmiseks

kasutatakse sageli väliste konsultantide abi, siis AKT on välja töötatud spetsiaalselt advokaadibüroosid ja kohalikke olusid silmas pidades, see on sõnastatud advokaadibüroode kui teenussektoris tegutsevate ettevõtete vajadustest lähtuvalt ning selle saamiseks ei tohiks reeglina büroovälist abi tarvis olla. Selle taotlemine on ka lihtsam ja odavam, mistõttu on see väiksematele büroodele paremini kättesaadav. Peamiseks eesmärgiks on täiustada ja tõsta advokaadibüroode teenindusstandardit. Lisaeesmärgiks on propageerida advokaadibüroo klienditeeninduse jätkusuutlikku arendamist, tunnustades nelja võtmevaldkonda klientide heaolu tagamisel:

- kliendisuhete loomine;
- korrektne büroo asjaajamine;
- kvaliteetset õigusteenust soodustav töökeskkond;
- teeninduslahenduste uuenduslikkus ning jätkusuutlik arendamine.

3. Advokatuuri juubeliaastast

2014. aastat iseloomustasid juubeliaastale iseloomulikud tegevused. Märtsikuus avati Eesti Rahvusraamatukogus näitus „Eesti Advokatuur 95”, mis on rändnäitusena üleväl olnud ka Riigikogus, Tallinna Ringkonnakohtus ning jõudnud 2015. a alguses Tartu kohtumajja. Rahvusraamatukogu parlamendiinfo keskuse õigusinfo töörühma ja advokatuuri koostöös valminud näitus teeb tagasivaate nii advokatuuri algusaastatele kui ka uuema aja sündmustele. Veel on näituse ülespanemisest huvitatud Jõhvi kohtumaja ning Narva kohtumaja.

Advokatuuri egiidi all toimus 12. juunil 2014. a Tallinna Ülikoolis kõnekoosolek „Inimene e-riigis“. Kõnekoosolek jagunes kolme erinevasse paneeldiskussiooni: IT avalikus halduses ja õigusemõistmises; Pihisaladus 21. sajandil; Kui õigust mõistavad robotid.

Advokatuuri aseesimees Hannes Vallikivi kõnekoosolekut avamas

*Advokatuuri esimees Sten Luiga andmas auhinda „Aasta advokaat“
vandeadvokaat Urmas Ustavile*

Juubeliaastal taastati tiitli „Aasta advokaat“ väljaandmine ning esimesed tiitlid anti välja advokatuuri pidulikul juubelivastuvõtul Estonia Kontserdisaalis. Aunimetus anti välja kolmes kategoorias:

- organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria - laureaat vandeadvokaat Urmas Ustav;
- kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategooria - laureaat vandeadvokaat Anti Aasmaa;
- ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria - laureaat vandeadvokaat Ene Ahas.

Eesti Advokatuuri juubeliaasta lõpetas müstilise alapealkirjaga „Alkeemia“ jõulupidu Tallinna Lauluväljaku Klaassaalis. Sealsamas mõne meetri kaugusel klaassaalist oli aasta tagasi juhatud sisse juubeliaasta, tutvustades juubelilogo. Nüüd oli käes aeg veel viimast korda jäädvustada ennast advokatuuri juubelilogoga fotoseina taustal ning mõelda lõppenud juubeliaastale. Õhtusse jätkus salapära ja keemiat esimestest hetkedest viimaste sekunditeni. Sellele aitasid omalt poolt kaasa mustkunstnikud Charlekas & Meelis Kubo ning Margus Väher bändiga „Alkeemikud“.

4. Osalemine õigusloomes

Alljärgnevalt on toodud ülevaade advokatuuri seisukohtadest olulisemates küsimustes õigusloomes.

4.1 Süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu

Advokatuur avaldas süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu osas arvamust nii Justiitsministeeriumile kui ka Riigikogu põhiseaduskomisjonile, märkides eelnõu osas järgmist:

1. Eelnõu § 2 lg 3 „Menetleja poolt tekitatud kahjuks loetakse riigivastutuse seaduse § 12 lõikes 2 nimetatud kahju“ - RVastS § 12 lg 2 kohaselt oli kahjuks igasugune

füüsilise isiku poolt vahetult põhjustatud kahju. Advokatuur tõstas küsimuse, kas RVastS § 12 lg-s 2 ja käesolevas seaduses (eelkõige 3. peatükk) kajastatud kahju mõiste ja liigid (lauskahju, saamata jäänud tulu, mittevaraline kahju) on läbivalt terminoloogiliselt identsed.

2. Eelnõu § 2 lg 4 „Menetleja poolt tekitatud kahjuks loetakse ka süüteomenetluses tekitatud kahju, kui kahju põhjustanud meedet on kohaldatud rahvusvahelise kriminaalmenetlusalase koostöö raamides ning taotlevaks riigiks on Eesti Vabariik“ - seaduse tekstist ja seletuskirjast nähtuvalt vastutab kannatanu ees Eesti Vabariik vaid juhul, kui riik oli kahju põhjustanud meedet taotlevaks riigiks. Advokatuur märkis, et vastutus peaks laienema ka olukordadele, kus Eesti Vabariik teeb kriminaalkoostööd teise riigiga. See hõlmaks näiteks juhtumeid, kus isik on Eesti Vabariigi poolt teisele riigile põhjendamatult välja antud. Advokatuur leidis, et sellelaadsetes olukordades peaks vastutama ka Eesti Vabariik ning ei saa põhjendatuks pidada, et isik saab oma nõude esitada vaid väljanõudva riigi vastu.

3. Eelnõu § 5 lg 1 „Kui isik mõistetakse õigeks või tema suhtes lõpetatakse kriminaalmenetlus kriminaalmenetluse seadustiku § 199 lg 1 p-de 1, 2 või 5 või § 204 alusel, võib ta nõuda kahju hüvitamist juhul, kui see tekitati 1) vahistamisega; 2) kahtlustatavana kinnipidamisega; 3) elukohast lahkumise keeluga; 4) ametist kõrvaldamisega; 5) vara arestimise või äravõtmisega; 6) ebamõistliku menetlusajaga“. Advokatuur leidis, et § 5 lg 1 peab olema lahtise loeteluga ning mitte ammendav. Elu on oma olemuselt sedavõrd mitmekesine, et praktikas võib tõusetuda olukordi, kus kahju hüvitamise nõue võib osutuda põhjendatuks ka mõnel täiendaval ja hetkel § 5 lg 1 p-des 1-6 mittekajastatud juhul. Sellest tulenevalt ei pidanud advokatuur ammendavat loetelu eesmärgipäraseks.

4. Eelnõu § 5 lg 2 „Kui isiku suhtes lõpetatakse väärteomenetlus väärteomenetluse seadustiku § 29 lg 1 p-de 1, 2, 3, 5 või 6 alusel, võib ta nõuda kahju hüvitamist juhul, kui see tekitati tema kinnipidamisega väärteomenetluses.“ Advokatuur ei jaganud seletuskirjas välja toodud järgnevat seisukohta: „Et väärteomenetluses ei saa riik kohaldada mitmeid kriminaalmenetlusega võrreldavaid intensiivseid meetmeid, on põhjendatud pidada kahju hüvitamise nõudmist õigustavaks toiminguks üksnes isiku kinnipidamist VTMS § 44 tähenduses.“ Väärteomenetluse puhul on mitmeid täiendavaid toiminguid, lisaks kinnipidamisele, millega võidakse tekitada isikule kahju, mille hüvitamist käesoleva paragrahvi alusel tuleks jaatada. Advokatuur rõhutas, et eelnõu § 5 lg 2 ei täida seaduse eesmärki. Sarnaselt käesoleva seisukoha p 3 all esitatud põhjendustega, peavad olema lahtised kahju hüvitamise alused ka väärteomenetluse lõpetamise puhul. Käesolevas redaktsioonis on need ebamõistlikult kitsendatud. Praktikale toetudes peab hüvitise õigust andvaks aluseks olema näiteks ka ebamõistlik menetlusaeg.

5. Eelnõu § 7 lg 1: „Kui menetleja ülesandeid täitev füüsiline isik rikub süüliselt menetlusõigust ja põhjustab seeläbi isikule kahju, on isikul õigus nõuda sellise kahju hüvitamist sõltumata sellest, milline on selle süüasja lõpptulemus, mille raames isikule kahju tekitati.“ Seletuskirjast nähtuvalt vastutab menetleja vaid süülise rikkumise korral /seletuskirja lk 27/. Advokatuuri hinnangul ei olnud põhjendatud, et menetleja ülesandeid täitev füüsiline isik vastutab vaid menetlusõigust süüliselt rikkudes. Advo-

katuur leidis, et menetleja ülesandeid täitev isik peaks vastutama ka ettevaatamatuses põhjustatud rikkumiste korral. Redaktsiooni jõustumisel jääb kavandatav seadus paljuski deklaratiivseks, kuigi advokatuuri hinnangul peab kõnealune seaduseelnõu hõlmama ka põhiseaduse §-st 14 tulenevat hea halduse põhimõtet. Nii näiteks on kiire menetlus hea halduse üks olulisematest aspektidest. Seega – ebamõistlik menetlusaeg on sisult omavoli põhiseaduse § 13 lg 2 mõttes, mille eest on igaühel õigus riigi ja seaduse kaitsele (RK halduskolleegiumi 13.06.1997 määrus nr 3-3-1-18-97 p 1). Advokatuuri hinnangul tuli eelnõu raames täiendavalt analüüsida, kuidas seda antud eelnõu kontekstis kaitsta saaks. Hea halduse põhimõtte ehk seega siis põhiõiguse rikkumine ei väljendu vaid menetleja süülises tegevuses. Kui käsitleda hea halduse põhimõtet läbi väärhalduse (hea halduspraktika ja heade tavade eiramine – nt töö tegemata jätmine, hooletus, lohakus, põhjendamata viivitamine, ebaviisakas käitumine, hämamine, valeteabe andmine jm taunitav käitumine), ei saa seda ka kahju hüvitamise aspektist piirata vaid süülise tegevusega. Vastasel juhul tekib taaskord küsimus antud seaduseelnõu praktilisest vajalikkusest ning isiku õiguste kaitsest olukorras, kus süüteo menetluse käigus läbi menetlejapoolse väärhalduse on ametnik isikule tekitanud kahju mittesüüliselt. Esitatud kujul kaldus eelnõu advokatuuri hinnangul hea halduse põhimõttest otseselt kõrvale.

6. Eelnõu § 7 lg 2 „Kui menetlejaks on kohus, vastutab riik vastavalt riigivastutuse seadusele“ - seaduse sättest ega seletuskirjast ei selgunud ja jäi arusaamatuks, miks on otsustatud, et riik vastutab kohtu puhul erinevatel õiguslikel alustel võrreldes menetlejaga. Advokatuur leidis, et selline erinevus vajaks täiendavalt selgitamist, enne kui saab hinnata, kas teistsugune regulatsioon on põhjendatud.

7. Eelnõu § 8 lg 1 p 2 „Isikul ei ole õigust nõuda kahju hüvitamist, kui ta põhjustas kahju kaasa toonud meetme kohaldamise tahtlikult või ettevaatamatult, sealhulgas jättis avaldamata teistmise aluseks oleva asjaolu, rõõnas ennast, hoidus menetlusest kõrvale, rikkus tõkendist tulenevat kohustust mitte lahkuda loata oma elukohast või läks pakku“. Seletuskirjast võis aru saada, et § 8 lg 1 p-st 2 tulenevalt ei ole õigust kahju hüvitamist nõuda ka olukorras, kus isik keeldub ütlusi andmast. Advokatuurile oli selline seisukoht äärmiselt ebamõistlik, kitsendav ning ühtlasi ka vastuolus õiguse üldpõhimõtetega, mh enese mittesüüstamise privileegiga.

8. Eelnõu § 10 „Saamata jäänud tulu hüvitamine“. Paragrahvist ei nähtunud, et isik saaks nõuda koos saamata jäänud tuluga viivitusintressi. Advokatuur leidis, et koos saamata jäänud tuluga peab kahju kandnud isikul olema õigus riigilt välja nõuda ka viivitusintress. Eeltoodud seisukoht tugineb ja on kooskõlas eraõiguslike saamata jäänud tulu hüvitamise põhimõtetega.

9. Eelnõu § 10 lg 5 „Kui kahju kandnud isiku õiguspäraste tulude summa kahju tekimise aastale eelnenud kalendriaastal on suurem kui neljakordne keskmine aastapalk, loetakse varasemaks päevalulaks neljakordne keskmine aastapalk, mis on jagatud 360-ga“ ja eelnõu § 10 lg 6 „Kui kahju kandnud kahtlustatav, süüdistatav või menetlusalune isik oli juriidiline isik, hüvitatakse talle saamata jäänud tulu maksimaalselt käesoleva paragrahvi neljandas lõikes nimetatud ulatuses, mis on korrutatud koefitsiendiga kaks“. Advokatuur pidas äärmiselt ebamõistlikuks, et keskmiselt jõukamate

isikute kahju hüvitamise nõudeid piiratakse kuni neljakordse keskmise aastapalgani. Veel ebamõistlikum on juriidilisele isikule kehtestatud piirang, mis on võrreldes § 10 lg-ga 5 veelgi intensiivsem. Ühtlasi on ülalkirjeldatud piirangud selgelt vastuolus kahju hüvitamise üldiste põhimõtetega. Advokaat uur pidas vajalikuks ka rõhutada, et § 10 lg-te 5 ja 6 eesmärgiks peaks olema ametkondi distsiplineeriv mõju. Muuhulgas ei saa välistada, et sedavõrd madalad piirmäärad võivad tekitada menetlejas ahvatlust hakata isikut n-ö taga kiusama. Seletuskirjast ei nähtunud, miks on füüsiliste isikute puhul valitud just neljakordne keskmine aastapalk ja juriidiliste isikute puhul koefitsient 2, mitte näiteks 10-, 50- või 100-kordne.

Advokaat uur pidas ka vajalikuks välja tuua seletuskirjas märgitud: „Kuivõrd juriidiliste isikute varad on eelduslikult suuremad kui inimeste varad, on ülempiir kõrgem kui füüsilistel isikutel.“ Seadusetekstist nähtus aga, et juriidiliste isikute saamata jäänud tulu piirmäär on tegelikkuses füüsiliste isikute omast kaks korda väiksem. Advokaat uur pidas võimalikuks, et seaduse eelnõu koostaja tahteks on siinkohal tegelikkuses olnud sätestada, et saamata jäänud tulu hüvitatakse maksimaalselt käesoleva paragrahvi viiendas lõikes (ja mitte neljandas) nimetatud ulatuses, mis on korrutatud koefitsiendiga kaks. Advokatuuri hinnangul ei tuleks keskmise päevatulu arvestamisele mingisugust ülempiiri määrata. Juhul, kui ülempiir otsustatakse siiski määrata, peaks see olema selgelt kõrgem, advokatuuri arvates vähemalt 100 kordades kõrgem.

10. Eelnõu § 13 „Puuduste kõrvaldamine“ - käesolevast paragrahvist ega seletuskirjast ei nähtunud, milline on menetleja poolt puuduste kõrvaldamiseks antav minimaalne tähtaeg. Advokatuuri hinnangul peaks seaduses olema kajastatud tähtajana kas konkreetne päevade arv (nt 10 päeva) või vähemalt märged, et tegemist peab olema mõistliku tähtajaga.

11. Eelnõu § 17 lg 4 kolmas lause „Ringkonnakohtus lahendab määruskaebuse mõistliku aja jooksul“. Advokaat uur leidis, et ringkonnakohtu puhul peab olema määratud konkreetne tähtaeg, mil viimane kohustub määruskaebuse läbi vaatama. Ebamäärane tähtaeg loob olukorra, kus isikul puudub tegelik teadmine, millal tema nõue lahendatakse.

12. Eelnõu § 18 „Kahju hüvitamine süüteasja menetlemisel maakohtus“ - advokaat uur oli seisukohal, et õiglase ja neutraalse hüvitise mõistmise tagamiseks peaks kahju hüvitamise nõuet läbi vaatavaks kohtuks olema kas tsiviil- või halduskohus. Samal põhjusel leidis advokaat uur, et kahju hüvitamise nõuet ei tuleks välja mõista kohtuotsuse kuulutamisel samas menetluses, vaid selline nõue tuleks läbi vaadata eraldi menetluses.

4.2 Lastekaitseseaduse eelnõu

Eesti Advokatuuri poole pöördus Sotsiaalministeerium eesmärgiga küsida arvamust uue lastekaitseseaduse eelnõu kohta. Eesti Advokaat uur leidis, et uue lastekaitseseaduse väljatöötamine tõhusamaks laste õiguste kaitseks ja heaolu tagamiseks on olnud hädavajalik ning toetas igati püüdlusi lahendada lastekaitse korralduses olemasolevaid probleeme. Seejuures rõhutati, et on äärmiselt oluline riigi ja kohalike omavalitsuste koostöö koordineerimine ja valdkondade ülene lastekaitsealane ennetustegevus.

Võrreldes kehtiva lastekaitseseadusega oli aga eelnõust täielikult välja jäänud puudega lapse õiguste regulatsioon, mille alusel oleks võimalik nõuda, et nii riigiasutused, kohalik omavalitsus kui ka nende ametiisikud arvestaks puudega lapse erivajadustega. Praktikaks oli tekkinud probleeme sellega, et kõiki samavanuseid lapsi koheldakse ühtemoodi ning keeruline on selgitada lapse erivajadusi isegi siis, kui lapsele on määratud puue või lapsel on mõni muu haigus, käitumis- või psüühikahäire, mistõttu vajab laps erihoolust. Sama küsimus tõusetus kohtus erivajadusega lapse elukorralduslike küsimuste lahendamisel, sealhulgas hooldusõiguse või suhtluskorra määramisel. Olukorras, kus kõiki samavanuseid lapsi soovitakse kohelda ühtemoodi ning puudub seaduslik alus, millele tuginedes oleks võimalik nõuda, et lapse erivajadustega arvestataks, muutub erivajadustega lapse õiguste kaitse äärmiselt problemaatiliseks. Leiti, et sellest tulenevalt on vajalik, et lastekaitseseadus kui raamseadus sätestaks analoogselt kehtiva lastekaitseseadusega, et puudega lapse erivajadusi on kohustus järgida ning tema erivajadustega arvestada mistahes küsimuse lahendamisel, mis on tema elukorraldusega seotud. Juhul, kui puudega lapse õigusi soovitakse reguleerida eriseadusega, tekib küsimus, mis saab nende õiguste kaitsest vahepealsel ajal.

Lastekaitseseaduse eelnõu § 28 lg 2 kohaselt peatub hädaohus oleva lapse seadusliku esindaja hooldusõigus lapse perest eraldamisele järgneva tööpäeva kella 12.00-ni. Olukorras, kus lapse huvidest lähtuvalt võib olla vajalik peatada seadusliku esindaja hooldusõigust pikemaks ajaks, ei pruugi niivõrd lühikese aja jooksul saada kohtust esialgse õiguskaitse kohtumäärust ning lapse õigused võivad saada oluliselt kahjustada. Seetõttu tegi advokatuur ettepaneku kaaluda hooldusõiguse peatumist pikemaks ajaks.

Lastekaitseseaduse eelnõu § 13 lg 1 sätestas kohalikule omavalitsusele ulatuslikud ülesanded lastekaitse korraldamisel, kuid samas ei nähtud ette kohustust võtta tööle lastekaitse spetsialist. Nimetatud kohustuse puudumine võiks kaasa tuua olukorra, kus laste õiguste kaitse on erinevates kohalikes omavalitsustes väga erinevalt tagatud. Samas rõhutas lastekaitse seaduse eelnõu vajadust tõsta lastekaitsetöötajate kvalifikatsiooni, korraldada täiendkoolitusi ja kehtestada erialane kõrghariduse nõue. Toodi välja, et käesoleval hetkel on üks probleem just see, et lastekaitsetöötajate tase on erinevates piirkondades väga erinev. Juhul, kui kohalikul omavalitsusel ei ole kohustust luua lastekaitsetöötaja ametikohta, sõltub laste õiguste kaitse igast konkreetsest kohalikus omavalitsusest ja tema prioriteetidest. Selleks, et laste õigused oleksid kaitstud võrdselt kõikides omavalitsustes oleks vaja ette näha, et igal kohalikul omavalitsusel on kohustus tööle võtta vähemalt 1 lastekaitsetöötaja.

Lastekaitse seaduse eelnõu § 17 lg 1 nägi ette kohustuse lähtuda lapse parimast huvist lapsega seotud otsuse tegemisel ning sama paragrahvi lg 2 nägi ette üldised alused lapse parima huvi välja selgitamiseks. Samas puudusid kehtivas õiguses protseduuri reeglid, mille järgi lapse parimat huvi kindlaks teha ning mille alusel oleks võimalik teostada ka järelevalvet selle üle, kas igal konkreetset juhul on lapse parim huvi välja selgitatud. Antud juhul sõltub lapse parima huvi väljaselgitamine lastekaitsetöötaja subjektiivselt kaalutusotsusest, mida ei ole võimalik tagantjäreli kontrollida. Protseduuri reegleid ei ole mõistlik ilmselt lisada lastekaitse seadusesse, kuid lastekaitse seadus võiks teha viite protseduuri reeglitele, mida tuleb lapse parima huvi väljaselgitamiseks järgida.

4.3 Kriminaalmenetluse seadustiku ja riigi õigusabi seaduse eelnõu

Eesti Advokatuurile edastati KrMS ja RÕS muutmise eelnõu, milles nähti ette asenduskaitseja institutsiooni täiendav regulatsioon. Asenduskaitsejaks oli kehtiva KrMS § 44 lg 1 kohaselt vaid kaitseja poolt nimetatud isik ajavahemikuks, mil kaitseja osavõtt kriminaalmenetlusest on takistatud. Eelnõu regulatsiooniga loetakse ka uurimisasutuse, prokuratuuri või kohtu poolt senise kaitseja olemasolul uut kaitsejat asenduskaitsejaks, mitte lihtsalt (uueks) kaitsejaks (KrMS § 44 lg 1 parandusettepanek). Eelnõuga sooviti tunnistada kehtetuks KrMS § 43 lg 2 p 4, mis sätestab Eesti Advokatuuri poolt kaitseja määramise juhtumina kaitseja poolt üldmenetluse kohtuistungile mitteilmumise juhul, kui kaitseja on võtnud endale kaitsekohustuse ning ei ole määranud endale asenduskaitsejat. Selle asemel sooviti sõnastada antud paragrahvi uus lõige 21, mis näeks ette, et kohtul on sellises olukorras võimalik (mitte kohustuslik) taotleda asenduskaitseja määramist.

Eesti Advokatuur oli juba 19.07.2011 saatnud Justiitsministeeriumile ja Riigikogu õiguskomisjonile seisukoha KrMS § 43 lg 2 p 4 kohta, milles toodi välja, et antud säte, mis lubab üldmenetluses kohtu poolt teise kaitseja määramist põhjusel, et kaitseja ei saa kohtuistungile ilmuda, on vastuolus põhiseadusega. Eelnõu KrMS § 43 lg 2 punktis 4 sisalduvat vastuolu ei kõrvaldanud, sest eelnõus pakutud KrMS § 43 lg 21 säilitab sisuliselt senikehtiva regulatsiooni. Eelnõuga samasisuliste paranduste kohta on Eesti Advokatuur avaldanud oma arvamuse 15.04.2013 kirjas nr 1-8/202 Justiitsministeeriumile, milles Eesti Advokatuur leidis, et KrMS § 43 lg 21 on põhiseadusega vastuolus. Peamise probleemina nägi Eesti Advokatuur (ja näeb jätkuvalt) asjaolu, et kavandatav säte, sarnaselt ka hetkel kehtiva KrMS § 43 lg 2 p 4, ei kohusta asenduskaitseja määramisel üldse arvestama kaitseja mitteilmumise põhjustega ega taga kaitsealuse õigust tegelikule ja efektiivsele kaitsele. Samuti on probleemidele, mida kirjeldatud olukorras asenduskaitseja määramisega lahendada soovitakse, olemas alternatiivsed lahendused, mistõttu selline kaitseõiguse piiramine ei ole vajalik ega põhjendatud.

Lisaks toodud seisukohtadele juhtis advokatuur tähelepanu järgmistele aspektidele.

1. Kohtu poolt määratav uus kaitseja rüütatakse eelnõus sätestatu alusel (eelnõu KrMS § 44 lg 1 parandus) asenduskaitseja nimega, mis omakorda põhjustab arusaamatuse selles, kas kaitse tööd peab jääma juhtima kaitseja, nagu näeb ette KrMS § 44 lg 1, ning/või millise ajani kulgevad asenduskaitseja eelduslikud volitused. Eelnõu pinnal polnud täpselt arusaadav, mil moel seadusandja kohtu poolt asenduskaitseja määramisel (mida advokatuurilt kaitseja määramise taotlemine tegelikult tähendab) kaitse tööd täpselt ette näeb. Riigieelarveliste vahendite puudus eelnõu elluviimisel, millele on advokatuur viidatud kirjades tähelepanu juba juhtinud, on seda akuutsem, et tagada tuleb ka asenduskaitseja töö kohta tagasiside üleandmine kaitsejale. Asenduskaitseja määramisel advokaadi enda poolt on see advokaadi poolt tagatud.

2. Advokaadid saavad üldjuhul tegutseda esindatava volituse alusel. Riigi õigusabi korras advokaadi määramine ei tähenda automaatseid kõikehõlmavaid volitusi kliendi nimel ja eest tegutseda. Nagu sätestab Eesti Advokatuuri eetikakoodeksi § 5 lg 4 advokaat valib kliendi poolt antud volituste piires kliendi huvide kaitseks vajalikud seadusega kooskõlas olevad viisid ja vahendid. Kriminaalmenetluses on kaitsejale antud õigu-

sed tegutseda ka süüdistatava huvides ja kaitsja on iseseisev menetlusosaline (KrMS § 16 lg 1). Kohtumenetluse poole moodustavad kaitsja ja süüdistatav koos (KrMS § 17 lg 1). On selge, et volitaja juhisteta tegutsemine peaks olema eraldi põhjendatud ning volitaja huvide ja juhiste väljaselgitamine tuleb advokaadile kriminaalmenetluses tagada. Sisulised juhised õigusabi osutamiseks peavad seega tulema kliendilt või teatud juhtudel tema esindajalt, kelleks võib olla kaitsja. Asenduskaitsja, kes saab menetlusest osa võtta vaid ajal, mil kaitsja osavõtt menetlusest on takistatud, peab olema seega saanud volitused ning juhised süüdistatavalt või kaitsjalt. KrMS § 43 lg 2 p 4 ega eelnõuga sätestatav KrMS § 43 lg 21 ei lahendanud antud küsimusi. Kui üldmenetluses jääb kaitsja istungile ilmumata, siis tingituna sellest, et määratav asenduskaitsja peab olema saanud kliendi juhised kas kliendilt otse või läbi kaitsja, ei ole võimalik saavutada ajalist võitu, mis on eelnõus märgitud ainsaks antud sätestuse legitiimseks eesmärgiks. Eesti Advokatuur ei saa kohustada ühtegi advokaati vastu võtma kaitsja kohustusi ilma kaitse teostamise elementaarseid eeltingimusi tagamata.

3. Eelnõu seletuskirjas toodu kohaselt anti kohtule diskretsioon, mida tuleb kasutada selliselt, et asenduskaitsja määramist tuleks kohtul taotleda vaid ajalise võidu korral. Selline piirang või juhis aga ei nähtunud seadusemuudatustest. Advokatuur oli arvamisel, et kohtule antud diskretsioon ei või olla sedavõrd lai. Põhiseaduse § 149 viimase lause kohaselt kohtukorralduse ja kohtumenetluse korra sätestab seadus. Põhiseaduse § 151 kohaselt esinduse, kaitse, riikliku süüdistuse ja seaduslikkuse järelevalve korralduse kohtumenetluses sätestab seadus. Olukorras, kus põhiseaduse kohaselt peab kaitse korraldus sisalduma seaduses, ei saa kaitsja n-ö väljavahetamist anda kohtu otsustada sisustamata ehk liiga laia volitusnormi alusel. Antud juhul oli kohtule antud diskretsioon ilmselgelt liiga lai.

Kõik eeltoodud aspektid seonduvad kaitse efektiivsusega. Kaitse tõhususe peab tagama riik. Riigi ja süüdistatava ees vastutab tõhusa kaitse korraldamise eest advokaat. Eesti Advokatuur advokaatide kutseühendusena ning avalik-õiguslik juriidilise isikuna, kelle pädevuses on riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine, ei saa antud kehtiva KrMS § 43 lg 2 p 4 ega kõnealuse eelnõu § 43 lg 21 rakendamise korral tagada süüdistatava õigust tõhusale kaitsele.

4. KrMS § 46 muutmine - eelnõuga sooviti muuta KrMS § 46 lg 11 selliselt, et varasemalt sätestatud kolme kuu asemel on kaitsja sunnitud üldmenetluse asjas kaitsja kohustuste võtmisest keelduma või võetud kohustustest loobuma, kui tal ei ole võimalik asja kohtulikult arutamisel osaleda kuue kuu jooksul arvates eelistungi toimumisest. Antud seadusemuudatuse kohta oli advokatuur arvamuse avaldanud 15.04.2013 kirjas nr 1-8/202, leides, et juba KrMS § 46 lg 11 regulatsioon isenesest on põhiseadusega vastuolus ning lisaks puudub sellise sätte järgi praktiline vajadus. Neid aspekte eelnõus aga mingil moel arvestatud ei olnud. Seetõttu jäi advokatuur oma eelnimetatud seisukoha juurde ja leidis, et KrMS § 46 lg 11 tuleks tervikuna kehtetuks tunnistada.

4.4 Käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõu

Eesti Advokatuur pidas vajalikuks märkida, et eelnõu läheb jätkuvalt vastuollu kutsesaladuse hoidmise kohustusega. Kuigi eelnõu kohaselt ei esitata käibedeklaratsiooni

lisal andmeid, millele laieneb seaduse alusel reservatsioonita kutse- või ametisaladuse hoidmise kohustus, ei ole konfidentsiaalsuskohustus siiski realselt tagatud, sest kuigi advokaadibüroo ei pea kliendile esitatud arvet oma müügiarvete hulgas deklareerima, peab klient oma ostuarvete hulgas seda siiski tegema ning seega konfidentsiaalsusekohustus on hoitud vaid ühesuunaliselt. Advokaadi poole pöördumise konfidentsiaalsus ei kaitse mitte advokaatide huve, vaid kaitseb kõigi isikute (sealhulgas käibemaksukohustuslastest isikute) õigust eraelu puutumatusel ning õigust õiglasele kohtupidamisele ja kaitsele. Tegemist on isikute põhiseaduslike õigustega. Advokaadi poole pöördumise fakt on konfidentsiaalne. Keegi ei ole kohustatud informeerima, kas ta pöördus kaitse, esinduse või muu õigusteenuse saamiseks advokaadi poole. Eelnõuga sisuliselt kohustati isikuid suuremamahulistest õigusküsimustes advokaadi poole pöördumist riigile deklareerima.

Teistes küsimustes nõustus Eesti Advokatuur Eesti Maksumaksjate Liidu seisukohtadega käibemaksuseaduse ja raamatupidamise seaduse muutmise seaduse eelnõule ja palus nendega arvestada.

4.5 Riigi õigusabi seaduse eelnõu

Justiitsministeerium palus Eesti Advokatuuri arvamust Rahandusministeeriumi ettepaneku kohta muuta riigi õigusabi seadust selliselt, et kaotada seadusest õigusabi saajate kohustus majandusliku olukorra paranemisel saadud õigusabi hüvitada. Juhul, kui riigi õigusabi hüvitamist majandusliku olukorra paranemisel ei soovita kaotada, täiendada seaduse § 27 selliselt, et riigi õigusabi hüvitamise kohustusest on vabastatud isikud, kellele määratakse õigusabi seaduse alusel ilma isiku soovi ja taotluseta ning tema majanduslikku olukorda analüüsivalt, sh eestkostja määramise taotlused (alaealised, täisealised piiratud teovõimega isikud), isikute paigutamine sundravile, kinnisesse raviasutusse või hoolekandeesutusse jms.

Advokatuur märkis, et selleks, et advokatuuril oleks võimalik kujundada seisukoht esitatud ettepanekute osas, soovib advokatuur tutvuda põhjalikumalt saadetud materjalidega, hinnata seadusemuudatusega kaasnevat mõjusid, kaaluda alternatiivseid lahendusi ning seejärel esitada põhistatud seisukohad. Kuna äärmiselt lühike materjalidega tutvumise aeg, s.o kaks tööpäeva, ei võimaldanud pakutud lahendusi põhjalikult läbi analüüsida, siis advokatuur palus pikendada arvamuse avaldamiseks antud tähtaega.

4.6 Politsei ja piirivalve seaduse, päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu

Notarite Koda pöördus Eesti Advokatuuri poole seoses politsei ja piirivalve seaduse, päästeteenistuse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga. Oma pöördumises avaldas Notarite Koda muret eelnõu § 7 (notariaadiseaduse muutmise) osas, mille kohaselt täiendatakse notariaadiseaduse § 3 lõikega 24, mille kohaselt tekib notaril kohustus anda julgeolekuasutuse nõudmisel andmeid ametitoimingute kohta julgeolekuasutusele julgeolekuasutuste seaduses sätestatud ülesannete täitmiseks ning riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduses nimetatud julgeolekukontrolli teostamiseks.

Advokatuuri hinnangul oli taunimisväärne, et eelnõu väljatöötamisse ei olnud kaasatud Notarite Koda, mis, arvestades eelnõu tõsist riivet notarite tegutsemise põhiprintsiipidele ning negatiivset mõju kõigi õigusabi vajavate isikute põhiõigustele, oleks olnud hädavajalik. Lisaks sellele, et Notarite Koda ei olnud eelnõu väljatöötamisse kaasatud, ei ole nende tegevust otseselt reguleerivat eelnõu neile kui antud valdkonna asjatundjatele ka arvamuse avaldamiseks saadetud. Seadusandja peab oma õigusaktide ettevalmistamisel ja vastuvõtmisel järgima hea õigusloome ja normitehnika eeskirja. Hea õigusloome ja normitehnika eeskiri näeb muuhulgas ette huvitatud osapoolte kaasamise õigusloome protsessi ning kohustab selgitama oluliste muudatuste tegemise põhjuseid, vajadust ja muudatusega kaasnevaid mõjusid. Eelnõu ettevalmistamisel peaks koostöösse haarama võimalikult suure hulga eriteadlasi ja praktikuid, kes saaks diskuteerida muudatuste vajaduste ja riskide teemal. Advokatuur leidis, et Notarite Koda pöördumises toodud probleemid ja ohud on piisavalt tõsised, et eelnõu korrigeerida vastavalt Notarite Koda soovitudele.

Advokatuur nõustus Notarite Kojaga, et notariaadiseaduse § 3 sätestatud saladuse hoidmise kohustus väljendab terves maailmas tunnustatud õigusnõustajate saladuse hoidmise kohustust, mis kaitseb isikute õigust eraelu puutumatusel (EIÕK artikkel 8, PS § 26, 33) ning õigust õiglasele kohtupidamisele ja kaitsele (EIÕK artikkel 6, PS § 15), mis omakorda on kõigi põhiõiguste nurgakiviks.

Notariaadiseaduse § 3 kohaselt on notar kohustatud saladuses hoidma talle seoses ametitegevusega teatavaks saanud andmeid. Saladuse hoidmise kohustus ei kehti üksnes tehingute tingimuste, vaid kogu notarile teatavaks saanud info kohta, sh ka tehinguosalise isiku või notari poole õigusteenuse saamiseks pöördumise kohta. Konfidentsiaalsus ei kaitse mitte notarite, vaid kõigi isikute - nii kodanike kui ka mittekodanike, nii eraisikute kui ka juriidiliste isikute - õigusi, s.o õigust eraelu puutumatusel, õigust õiglasele kohtupidamisele ja kaitsele. Tegemist on isikute põhiseaduslike õigustega.

Riigikohus on kohtuasjas nr 3-4-1-10-02 märkinud: „Perekonna- ja eraelu puutumatus kaitseb Põhiseaduse § 26. Seda igapäevase õigust saab piirata vaid seaduses sätestatud juhtudel ja korras. Õiguse austusele era- ja perekonnaelu vastu näeb ette ka Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artikkel 8. Euroopa Inimõiguste Kohus on eraelu kaitse piire analüüsid avaldanud arvamust, et eraelu hõlmab muu hulgas isiku erialase ja ärilise iseloomuga tegevusi (vt EIK otsus 16. detsembrist 1992 Niemitz vs. Saksamaa) ja võimude poolt isiku kohta käiva informatsiooni kogumist ja talletamist (vt EIK otsus 4. maist 2000 Rotaru vs. Rumeenia).

Võttes arvesse inimõiguste ja põhivabaduste konventsiooni tõlgendamispraktikat, leiab kolleegium, et põhiseaduse § 26 kaitseala hõlmab ka ärilise ja erialalise tegevuse kohta selliste andmete kogumist, säilitamist ja avaldamist, mis võimaldavad saada ülevaate isiku varast ja majanduslikest huvidest.“

On ülimalt tähtis, et klient usaldaks notaritele õigusabi osutamiseks kogu informatsiooni. Konfidentsiaalsuse kohustus tagab usalduse. Usaldussuhte kaitse põhimõtted julgustavad inimesi, kes suhtlevad notaritega, rääkima avameelselt oma probleemidest, kohustavad notareid neile teatavaks saanud teabest vaikima ja takistavad ametivõime

konfidentsiaalse teabe avaldamist nõudmast. Läbiotsimised selliste konfidentsiaalsuskohustust omavate elukutsete esindajate ruumides nagu advokaat, notar, vaimulik ja arst on lubatud õigusriigis vaid erandjuhtudel. Nii on näiteks advokaadile usaldatud andmed konfidentsiaalsed ja õigusteenuse osutamisega seotud andmekandjad puutumatud (AdvS § 43). Samuti sätestab notariaadiseadus, et notar on kohustatud saladuses hoidma talle ametitegevusega seoses teatavaks saanud andmed (NotS § 3), kuid ei maini andmekandjate puutumatus. Läbiotsimine ja võetus advokaadi- või notaribüroos seab ohtu advokaadi ja notari ning nende kliendi teabevahetuse konfidentsiaalsuse, see nõuab täiendavaid kaitsevahendeid. Kriminaalmenetluse seadustiku § 91 sätestab erisused notari- ja advokaadibüroo ning ajakirjanduslikul eesmärgil informatsiooni töötleva isiku juures läbiotsimiseks - sellisel juhul on üldjuhul läbiotsimiseks nõutav eeluurimiskohtuniku või kohtu luba. Notaribüroo või advokaadibüroo läbiotsimise juures peab viibima notar või advokaat, kelle juures läbi otsitakse. Kui nad ei saa juures viibida, peab läbiotsimise juures viibima notari asendaja või teine sama advokaadibüroo kaudu teenust osutav advokaat, selle võimatuse korral teine notar või advokaat.

Seega riivab isiku poolt tehtud tehingute kohta informatsiooni kogumine põhiseaduse §-dega 26 ja 33 kaitstavat õigust eraelu puutumatusle ning põhiseaduse §-st 15 tulenevat õigust õiglasele kohtupidamisele ja kaitsele.

Põhiõiguste riivamisel tuleb juhinduda põhiseaduse §-st 11, mille kohaselt tohib õigusi ja vabadusi piirata ainult kooskõlas põhiseadusega. Piirangud peavad olema demokraatlikus ühiskonnas vajalikud ega tohi moonutada piiratavate õiguste ja vabaduste olemust.

Eelnõu seletuskirjas oli märgitud „kuna Kaitsepolitseiameti teostatava julgeolekukontrolli menetluse puhul ei ole tegemist kohtumenetluse ega väärteo- ega kriminaalmenetlusega, on oluline sätestada vastav õiguslik alus teabe saamiseks ka notariaadiseaduses. Kaitsepolitseiamet viib läbi julgeolekukontrolli, mille käigus kogutakse isiku kohta teavet, et hinnata tema usaldusväärsust ning otsustada isiku juurdepääsuõigus riigisaladusele ning salastatud välisteabele. Julgeolekukontrolli käigus kogutakse ja analüüsitakse isikuandmeid ning seda riigisaladuse ja salastatud välisteabe seaduse § 32 lg 3, § 49 lg 1 (täpsustav § 32 lg 3 suhtes), § 27 lg 10 p 3 ja julgeolekuasutuste seaduse § 31 alusel.“. Seega oli seletuskirjas toodud välja vajadus andmetele juurde pääseda, kuid puudusid sisulised selgitused selle eesmärgi osas. Kuni puudub selgus, mis põhjusel on vajalik isiku eraellu sekkumine, ei saa kaaluda vahendi sobivust, sekkumise mõõdapääsmatut vajalikkust ega seda, kas moonutati õiguse olemust.

Lisaks eeltoodule ei selgunud eelnõust, milliseid andmeid ametitoimingute kohta saab julgeolekuasutus notarilt nõuda, st kas nõuda saab ainult andmeid või ka notariaalakte. Samuti ei olnud üheselt selge, kas julgeolekuasutuse ametnikul peab vastavasisulise nõudmise esitamiseks olema julgeolekuasutuse juhi või kohtu luba või võib andmeid nõuda iga ametniku suva alusel.

4.7 Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu

Advokatuuri üldine hinnang eelnõule oli positiivne, kehtiva seadusega võrreldes toimuks seaduse vastuvõtmisel isiku põhi- ja menetlusõiguste kaitstes oluline edasimineku. Advokatuur soovis siiski juhtida tähelepanu alltoodud aspektidele.

1. Advokatuuri hinnangul oli läbiotsimise regulatsiooni juures vajalik seadust täiendada sättega selle kohta, mis saab läbiotsimisel saadud tõenditest juhul, kui läbiotsimine on toimunud ilma nõutava loata või kui kohus ei tunnista läbiotsimist lubatavaks. Loogiline järelem oleks, et lubamatu läbiotsimisega saadud tõendid on samuti lubamatud. Eelnõu seda ette ei näinud.

2. Vahistamisega seonduv regulatsioon oli oluline edasiminekuks, kuid lisaks eelnõus kavandatud muudatustele oleks oluline jätta §-st 131 lg 1 välja põhimõte, et vahistamistaotluse koostamisest teatatakse kaitsjale kahtlustatava või süüdistatava soovil. See regulatsioon praktikas ei tööta, sest kahtlustatav ja süüdistatav ei tea sellise soovi avaldamise võimalusest ja seega vastavat soovi ka ei avaldata — tulemus on kaitsjale vahistamistaotluse koostamisest mitteteatamine enamikel juhtudel. Mõistlik oleks regulatsioon, mille kohaselt teatatakse vahistamistaotluse koostamisest kaitsjale alati ja selle eeltingimuseks ei oleks kahtlustatava või süüdistatava sooviavaldus.

3. Eelnõus oli jätkuvalt kasutusel menetlusliku avalduse tegemise võimalus faksi teel (vt § 345 lg 1 muudatus). Advokatuuri hinnangul oleks mõistlik sellest loobuda ja muuta kriminaalmenetluse seadustiku sätteid apellatsioon- ja kassatsioonioiguse teostamise soovist teatamise kohta selliselt, et vastavast soovist võib teatada mitte faksi, vaid e-posti teel.

4. Advokatuur toetas Riigikohtu muudatusettepanekuid kriminaalmenetluse seadustiku kohta.

5. Advokatuur ei toetanud Siseministeeriumi ettepanekuid nr 2 (protokollist loobumine kui toiming heli- või videosalvestatakse), nr 4 (eelpiirangute seadmine) ja nr 5 (lõpetamise määrusest loobumine). Ettepanek nr 7 (menetluseelne lepitus) oli oma sisult mõistlik, kuid vajab põhjalikumat eelanalüüsi.

4.8 Kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse muutmise seaduse eelnõu

Põhiõiguste komisjon tervitas Justiitsministeeriumi tegevust seoses kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse (edaspidi „KrMSRS“) § 25¹ põhiseadusega kooskõlla viimisega tulenevalt Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi 20.03.2014 kohtuotsusest nr 3-4-1-42-13 (edaspidi „Riigikohtu lahend“). Riigikohtu lahendiga tunnistati KrMSRS § 25¹ lg 2 Eesti Vabariigi põhiseadusega vastuolus olevaks ja kehtetuks osas, milles see ei näe ette tõhusat kontrollisüsteemi enne 1. jaanuari 2013 lõppenud jälitusloa alusel tehtud jälitustoimingust teavitamata jätmise jätkuva põhjendatuse üle.

Lahendi punktis 70 andis kolleegium seadusandjale põhiseadusega vastuolus oleva KrMSRS § 25¹ regulatsiooni parandamiseks n-ö juhendi. Nimetatud lahendis on muuhulgas viidatud Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale (lahendi punkt 45), kus on üheselt asutud seisukohale, et olukorras, kus täitevvõimu teostatakse salaja, on omavoli võimalus ilmne ja see võib lõppastmes ohustada demokraatiat tervikuna. Seega rõhutati Riigikohtu lahendis KrMSRS-i seaduslõnga kõrvaldamiseks antud juhise andmisel põhiõigustesse puutuvalt kõige olulisemana: (a) sekkumise intensiiv-

susega arvestamist ja (b) sõltumatu järelevalve tagamist. Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjon nõustus Riigikohtu põhiseaduslikkuse järelevalve kolleegiumi antud juhises sisalduvate põhilähtekohtadega. Kahjuks ei kandnud esitatud eelnõu nimetatud juhise vaimu ja pigem nähtus sellest kõige olulisemana kaalutlus Riigikohtu lahendi täitmisega seonduvate administratiivsete kulude pärast. Samuti puudusid eelnõu seletuskirjas arutlused eelnõus kasutatavate selliste määratlemata õigusmõistete sisustamise üle nagu „selgelt tuvastatav isik“ või „põhiõiguste oluline riivamine“ ja nende praktikas sisustamisega seotud riskide kohta. Eesti Advokatuuri põhiõiguste komisjon oli seisukohal, et järelkontrolli esemeks olevate juhtumite ringi tuleb laiendada ja uurida eelnõu muutmise seonduvate täiendavate kulude katmise võimalusi. Eeltoodu tõttu jättis Eesti Advokatuur temale esitatud eelnõu kooskõlastamata.

Olemuslikult seisnes probleem selles, et prokuratuur ei ole kahjuks aastate jooksul täitnud enne 2013. aastat kehtinud kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi „KrMS“) § 121 lõikes 1 sätestatud nõuet: „*Jälitustoimingu teinud asutus või tehtud jälitustoimingut taotlenud uurimisasutus teatab jälitustoimingust viivitamata isikule, kelle suhtes on toiming tehtud, ning isikule, kelle perekonna- või eraelu puutumatus on jälitustoimingu riivatud ja kes on menetluse käigus tuvastatud.*“ Kuna prokuröri loal võis kuni vastava aluse äralangemiseni jätta isikud tähtajatult teavitamata, siis on tänaseks tekkinud kahetsusväärset olukord, kus väga paljusid isikuid ei ole nende suhtes läbi viidud või neid riivanud jälitustegevusest teavitatud.

1. Kommentaarid eelnõuga kavandatud § 25¹ lg 3 kohta

Eelnõu seletuskirjas oli põhjendatud järelkontrolli piiramist eeluurimiskohtuniku loal teostatud jälitustoimingutega sellega, et sisuliselt on ka kehtiva eeluurimiskohtuniku poolt sanktsioneeritavad toimingud need, kus on oht põhiõiguste riiveks suurem kui nn väiksema riivega toimingute puhul, mida võib teha pelgalt prokuröri sanktsioneerimisel. Samuti nähtub eelnõust, et selline piiramine aitab muuhulgas kaasa regulatsiooni kehtestamisega kaasnevate kulude kokkuhoiule ning teavitusega võib puudutatud isikutele hoopis probleeme kaasneda, kui nendele mõeldud teatis saadetakse rahvastikuregistrijärgsele postiaadressile, aga selle saab kätte kolmas isik.

Advokatuur ei nõustunud sellise lahendusega. Advokatuur osundas, et ka eelnõus on sedastatud, et 01.07.2004 - 31.12.2012 avati kriminaalmenetluste raames kokku ligikaudu 12 000 jälitustoimikut, mis tähendab, et jälitustoimingute teostamine oli massiline. Seejuures esines Riigikohtu kohtupraktika analüüsi „Jälitustegevuse kohtulik eelkontroll Eestis“ mai 2013¹ kohaselt ka kohtute jälitustoiminguteks loa andmise määrustes sisulisi probleeme ning avalikkuses on esinenud väiteid uurimisasutuste ja prokuratuuri ülemäärast jälitustegevusest. Eeltoodust võis järeldada, et olulisi sisulisi probleeme võis esineda ka prokuratuuri sanktsioneeritud tegevuste puhul. Advokatuuri hinnangul tuli just seetõttu laiendada mõistlikkuse piire arvestades järelkontrolli esemeteks olevate juhtumite ringi ka prokuratuuri sanktsioneeritud jälitustoimingutele.

Eesti Vabariigi põhiseaduse kommenteeritud väljaandes (2012) on põhiõigustesse puutuvalt sedastatud punktis 6.1.1 järgmist: „*Põhiõiguse kaitseala adekvaatne definitioon hõlmab kõik mõeldavad tegevused, omadused ja seisundid, millel on seos kaitstava*

1 http://www.riigikohus.ee/vfs/1503/6_Lisa%205_Jalitustegevuse%20analuus.pdf

õigusühvega. [...] Seda nõuet on kinnitanud ka RKÜK: „Üldkogu arvates tuleb kaitseala määratlemisel eelistada avaramat käsitlust, mis võimaldab tagada põhiõiguste lüinkadeta kaitse ja kaaluda erinevaid põhiseaduslikke väärtusi” (RKÜKo 17.03.2003, 3-1-3-10-02, p 26.1). Spetsiaalse põhiõigusliku kaitseeseme puudumisel on alati rakendatav üldine vabaduspõhiõigus – PS § 19 lg 1. Kui tõlgendada vabaduspõhiõiguse kaitseala kitsalt, välistades juba ette põhiõiguse kohaldatavuse, jääb põhiõiguse kandja sootuks kaitseta. Ainult põhiõiguse kaitseala laia käsitluse ja riive jaatamise korral on võimalik anda avaliku võimu riivele ratsionaalne õiguslik hinnang ning kvalifitseerida see õiguspäraseks või õigusvastaseks.² Antud juhul puudus igasugune olemuslik õiguslik põhjus, miks peaks põhiõiguste kaitse osas näiteks vahet tegema varjatud jälgimisel ja pealtkuulamisel, millest esimese teostamiseks ei ole vajalik kohtuniku luba, teisel juhul aga on. Põhiõiguste riive osas on tegemist samaväärsete olukordade ja võrreldavate riivetega.

Puutuvalt riigieelarve ja ministeeriumite vahendite piiratusse, osundas advokatuur lahendi punktis 72 esitatud kolleegiumi seisukohale: „Kohustuse viivitamatult teavitada jälitustoimingust isikut, kelle õigusi jälitustoiminguga riivati, nägi ette 1. juulist 2004 kehtima hakanud kriminaalmenetluse seadustik. Kolleegiumi hinnangul ei ole pärast sellise kohustuse peaaegu kümne aastast kehtimist kohane välistada järelevalvet jälitustoimingust teavitamata jätmise üle üksnes põhjusel, et järelevalve kulutab liigselt riigi majanduslike ressursse. Juhul kui riigil oli piisavalt ressursse, et jälitustoiminguid teha, oleks riik pidanud ette nägema ka piisavad vahendid selleks, et tagada seadusest tuleneva teavitamiskohustuse täitmine.“ Advokatuur nõustus tsiteeritud kolleegiumi seisukohaga, kuna isikute põhiõiguste kaitse küsimus ei ole ebaoluline küsimus, mille puhul saaks riigieelarvelised kaalutlused prevaleerida. Samuti ei olnud kohane eelnõu seletuskirjas väljendatud mure selle osas, kuidas teavituse adressaadid neile saadetud teavitused kätte saavad. Kui on oht, et teavitus ei jõua õige adressaadini, siis tuleks seadusandjal tagada teistsugune kättetoimetamise viis kui tavaline postisaadetus. Seega ei nõustunud advokatuur eelnõu seletuskirjast nähtuva kaalutlusega, justkui põhiõiguste kaitse küsimus oleks allutatav riigi majanduslike ressursside või kättetoimetamise viisi küsimustele.

2. Kommentaarid eelnõuga kavandatud § 25¹ lg 4 kohta

Ebaõige ja kontrollimatu ning vastuolus kehtinud KrMS-i § 121 nõuetega (lisaks isikule, kelle suhtes jälitustoiminguid läbi viidi, tuleb teavitada ka isikut, kelle põhiõigusi on riivatud) oli ka eelnõus toodud lähenemine, mille kohaselt teavitatakse vaid isikut, kelle põhiõigusi on oluliselt riivatud. Advokatuur ei nõustunud püüdega anda ametnikule voli hinnata, millisel juhul oli isiku õiguste riive oluline ja millisel juhul väheoluline. Pakutud eelnõu sõnastus toob kaasa riivatud isikute, s.o eelkõige pealtkuulatud isikute vestluspartneriteks olnud isikute, massilise teavitama jätmise. Advokatuur oli seisukohal, et eelnõu selline sõnastus on vastuolus Eesti Vabariigi põhiseadusega ja lahendis antud Riigikohtu juhendiga. Eesti Advokatuuri hinnangul tuli teavitada kõiki isikuid, kelle põhiõigusi on jälitustoimingute kaudu riivatud.

2 <http://www.pohiseadus.ee/ptk-2/>

4.9 Kriminaalmenetluse seadustiku muutmise seaduse eelnõu

Advokatuuri põhiõiguste komisjoni hinnangul oli problemaatiline edasikaebevõimaluste puudumine. Kui näiteks otsustatakse, et otsust ei ole võimalik tunnustada, siis võib see olla isiku põhiõigusi riivav ja seetõttu peaks olema sätestatud ka otsuse edasikaebamise kord. Kriminaalmenetluse seadustiku 19. peatüki osas on sätestatud edasikaebamise kord vaid loovutamismenetluses. Praktikas on edasikaebeõigus aga siiski vaid illusoorne.

5. Eesti Advokatuuri täiendkoolitustest

Eesti Advokatuuri 2014. aasta täiendusõppe kava koostamisel lähtuti eelkõige sellest, et koolitused toimuksid kõigis olulisemates õigusvaldkondades, arvestades seejuures 2013. aasta kevadel läbiviidud tagasisideküsitluses advokaatidelt saadud tagasisidet.

2014. aastal oli planeeritud 27 koolitust, neist 21 tasuta ja 6 tasulist koolitust. Toimus 19 tasuta koolitust ja 4 tasulist koolitust. Tulenevalt avaliku e-toimiku kohustuslikuks muutumise edasilükkumisest jäid ära kaks tasuta koolitust teemal „Avalik e-toimik/ Riigi Õigusabi Infosüsteem“. Lisaks jäid huviliste vähesuse tõttu ära kaks tasulist koolitust: „Läbirääkimisoskused“ 2014. aasta esimesel ja „Maksuõigus“ teisel poolaastal.

Toimus ka mitu ühiskoolitust ja koolitused spetsiifilistele sihtgruppidele. Koostöös Notarite Koja ning Pankrotihaldurite ja Kohtutäiturite Kojaga toimus 2014. aastal vabade õiguskutsete ühiskoolitus. Lisaks toimus advokatuuri ja prokuratuuri ühiskoolitus põhiõiguste teemal fookusega süüteomenetlusele ning eriseminar perevägivallast ja ohvrite kohtlemisest projektis „Hea nõu lastega peredele“ osalevatele advokaatidele. Toetamaks avaliku e-toimiku ja riigi õigusabi infosüsteemi kasutuselevõttu advokaatide poolt, toimusid selleteemalised koolitused nii Tallinnas kui ka Tartus.

6. Advokaadi kutsetegevus ja kutse-eesitika

Juhatuse poolt teostatud järelevalve

Advokaadibüroode kontrollimine

2013. a kontrollitud advokaadibüroode osas leiti pisiminetusi kolmes büroos ning neile tehti ettepanek puuduste kõrvaldamiseks. Kõik kolm bürood võtsid 2014. a kasutusele meetmed nõuete täitmiseks ja teavitasid nendest ka advokatuuri juhatust. Advokaadibüroo osas, kus tuvastati 2013. a mitmeid erinevaid puudusi kehtestatud nõuete täitmise osas, kohustas juhatus büroopidajat viima advokaadibüroo tegevus kooskõlla seaduse ja juhenditega hiljemalt 01.03.2014. a. Kõnealuse advokaadibüroo osas viidi täiendav kontroll läbi aprillis 2014. a.

Nii kontrolliti 2014. a aastal 21 advokaadibürood üle Eesti. Lisaks eelpool nimetatud advokaadibüroole lähtuti kontrollitavate büroode valikul juhuvaliku põhimõttest,

arvestati ka advokaatide tegevuse peale esitatud kaebusi ning neile lisandusid bürood, milles advokatuuri juhatus hindas teatud riske kontrollimist vajavateks. Kontrolli eesmärgiks oli hinnata, kas advokatuuri liikmed juhendavad oma tegevuses seadusest ja kutse-eesitika nõuetest ning välja selgitada, kas esineb vajadus täiendavate juhendite või kordade väljatöötamiseks.

Järelevalve käigus kontrolliti advokaadibüroo pidamist ja asjaajamist reguleerivate sätete järgimist ning õigusteenuse osutamisega seonduvate nõuete täitmist, sh rahapesu- ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevate nõuete järgimist. Ühtlasi tutvuti sellega, kuidas advokaadibüroos on korraldatud kliendi ülesande vastuvõtmine, kliendilepingu sõlmimine, õigusteenuse osutamine ja kliendimaterjalide hoidmine ning tagatud kutsesaladuse hoidmine.

Kontrollitud büroodest esines puudusi 14 bürool, mis peamiselt seisnesid selles, et puudus ühtne kliendiregister või see oli täidetud osaliselt, puudus menetluses olevate asjade nimekiri või puudus kliendilepingus säte selle kohta, et advokaadibüroo pidajal või advokaadil on õigus leping erakorraliselt etteteatamistähtaega järgimata üles öelda, kui majandus- või kutsetegevuses tehtavas tehingus osalev isik või klient ei esita, hoolimata sellekohasest nõudmisest, dokumente ja asjakohast teavet või kui esitatud dokumendid ja andmed ei kõrvalda kohustatud isiku kahtlust, et tehingu või ärisuhte eesmärgiks võib olla rahapesu või terrorismi rahastamine. Esines ka juhtumeid, mil advokaadibüroos ei olnud tagatud kättesaadav teave advokaatide vastuvõtuaegade kohta, advokaadibürool ei olnud esitatud majandusaasta aruandeid ning seega oli saanud hoiatamismääruse äriregistrist kustutamiseks, advokaadibüroos ei hoitud kliendimaterjale eraldiseisvalt. Lisaks tuvastati, et võrreldes advokatuuri juhatusel edastatud advokaadibüroo ruumide plaani ja ringkäigul büroos tuvustatud ruume, puudus advokatuuri juhatusel edastatud ära kirjas plaanilt üks tööruum. Kõik büroopidajad likvideerisid nimetatud puudused 2014. a.

Lisaks peeti ühel juhul vajalikuks pöörata büroopidaja tähelepanu vajadusele vaadata üle kliendilepingute kaust, et seal ei oleks kliendilepinguid, mis ei ole jõustunud, ning ühel korral tuvastati, et advokaadibüroo kliendilepingute eksemplaridel olid büroopidaja ja kliendi allkirjad, kuid mitte täiendavalt büroo selle advokaadi allkiri, kes oli antud kliendi ülesande eest vastutav. Kliendilepingute sõlmimise juhendi § 2 lõige 2 sätestab, et kliendilepingu allkirjastavad advokaadibüroo pidaja, kliendilepingu objektiks oleva õigusteenuse osutamise eest vastutav advokaat ja klient. Seega leidis juhatus, et büroopidaja peab muutma töökorraldust, et edaspidi oleks nii advokaadibüroo kui ka kliendi kliendilepingu eksemplaril lisaks büroopidaja ja kliendi allkirjale ka selle advokaadi allkiri, kes ülesande täitmise eest vastutab.

Järelevalve riigi õigusabi osutavate büroode üle

Advokatuuri juhatus otsustas 11.06.2013. a viia läbi järelevalve riigi õigusabi osutavate advokaadibüroode osas. Järelevalve korras viidi läbi uuring büroopidamisele esitatud nõuetele vastavuse osas, st eeskätt, kuidas on tagatud klientide vastuvõtt, kontaktandmete kättesaadavus, advokaatide vastuvõtuaegade avalikkus ja tugiteenustega kaetus. Kontrolli teostati 72 advokaadibüroo või osakonna osas. 10.12.2013. a toimunud

juhatusel otsustas juhatus kohustada büroopidajaid, kelle peetavates büroodes tuvastati nõuete täitmise osas vajakajäämisi, võtma kasutusele meetmed puuduste kõrvaldamiseks ning teavitada advokatuuri juhatusel hiljemalt 31.01.2014. a kasutusele võetud meetmetest. Juhatusel otsuse kohaselt edastati antud teave 13 advokaadibüroole, kes kõik 2014. a edastasid advokatuuri juhatusel oma selgitused ja juhatus pidas neid piisavateks veendumaks, et advokaadibüroo pidamisele esitatud nõuded on täidetud või saavad täidetud.

Istungite kuulamine järelevalve korras

07.06.2011. a toimunud istungil otsustas advokatuuri juhatus kontrollida riigi õigusabi osutavate advokaatide juhendumist oma kutsetegevuses seadusest ja kutse-eeskiri normidest ning nimetatud eesmärgil teostada juhuvaliku põhimõttel õigusabi osutavate advokaatide kutsetegevuse kontrolli kohtuistungitel. Kontrolli viis läbi advokatuuri jurist, viibides kuulajana maa- ja ringkonnakohtu istungitel Tallinnas, Tartus, Võrus, Rakveres, Jõhvis, Pärnus ja Viljandis ning teostades järelevalvet kokku 20 korral 26 advokaadi tegevuse üle. Üldiselt kohtuistungitel advokaatide kutsetegevuses ja kutse-eeskiri nõuete täitmises minetusi ei tuvastatud, küll aga pidas juhatus vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu asjaolule, et advokaadid peaksid vältima kohtuistungile hilinemist ning planeerima paremini oma töökorraldust, vältimaks olukorda, et advokaat peaks taotlema istungilt lahkumist enne selle lõppemist, isegi juhul kui kõik menetlusosalised on sellega nõus, sh nii kohtunik kui ka kaitsealune.

Kutsekindlustuse olemasolu

Advokaat tuvastas, et kaks advokaadibüroo ei olnud esitatud advokatuuri juhatusel andmeid kutsekindlustuse kohta. Seoses sellega pööruti korduvalt büroopidajate poole ning vastavad kutsekindlustuse poliisid edastati advokatuurile.

Advokaadibüroode tegevuse lõpetamine juhatusel järelevalve all

Advokatuuri juhatusel järelevalve all on tehtud toiminguid ja lõpetatud tegevus järgmistes advokaadibüroodes: Advokaadibüroo Virri Gärde Hõijer, Advokaadibüroo Bachmann & Partnerid, Advokaadibüroo Reval, Advokaadibüroo Aksum Reval ja Advokaadibüroo Consensus.

Advokaatide ja advokaadibüroode tegevus

Eesti Advokatuuri poole pöördus Riigikohtu tsiviilkolleegium märkides, et mitmed vandeadvokaadid ei järgi kassatsioonimenetluses tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud nõudeid ning kaebused ja avaldused esitatakse Riigikohtusse puudustega. Korrektsete kaebuste esitamine ning nende edastamine vastaspoolele tagaks kiirema menetluse ning hoiaks kokku nii menetlusosaliste kui ka kohtu piiratud aega ja ressursi. Täpsemalt oli märgukirjas välja toodud, et enamlevinud puudusteks on kautsjoni tasumata jätmine, kaebuse originaali esitamata jätmine, advokaadist esindajale dokumendi edastamata jätmine ja kaebuses märkimata jätmine, kellele ja millisele pangakontole tagastada kautsjon. Samuti märgiti, et advokaadibüroo aadressi muu-

tumisel oleks vajalik sellest ka kohut informeerida, et kohus ei edastaks menetlusposti vanal aadressil. Advokatuuri juhatus edastas kõikidele advokaatidele ringkirja, kus viidati eeltoodule ja paluti olla oma kutsetöös hoolikas ning vältida viidatud puudusi, et tagada klientide laitmatu esindatus. Samuti pööruti iga konkreetse advokaadi, keda oli Riigikohtu tsiviilkolleegiumi pöördumises välja toodud (12 advokaati), poole eraldi.

25.02.2014. a toimunud istungil võttis juhatus teadmiseks kahe advokaadibüroo asukoha muudatused. Kuivõrd mõlema büroo poolt esitatud advokaadibüroode plaanilt selgus, et büroo ruumideks on sisuliselt eluruumid, milles ei nähtunud eraldi kontoriruumi, pidas juhatus vajalikuks paluda selgitused selle kohta, kuidas on korraldatud kliendimaterjalide hoidmine, kutsesaladuse hoidmine ning advokaadibüroo asjaajamine, mh seoses sellega, et advokaadibüroo pidaja hoolitseb selle eest, et advokaadibüroos oleks teave advokaatide vastuvõtuaegade kohta. Esitatud selgituste pinnalt asus juhatus seisukohale, et kliendimaterjalide hoidmisel, kutsesaladuse hoidmisel ja advokaadibüroo asjaajamisel juhindutakse seadustest ja kutse-eetika nõuetest.

Internetilehe www.kannatanuabi.ee kohaselt nõustasid 3 advokaati isikuid, tegutsedes nimetatud portaalis eksperdina. Kuivõrd AdvS § 49 lg 1 kohaselt osutab advokaat õigusteenust üksnes advokaadibüroo kaudu, siis palus advokatuur selgitada, kuidas on antud portaali vahendusel õigusteenuse osutamisel korraldatud kliendilepingu sõlmimine, sh kellega sõlmitakse kliendileping ja kas on tagatud selle vastavus AdvS § 55 sätestatud nõuetele. Antud pöördumisele vastasid kõik kolm advokaati ning nende tegevuses minetusi ei tuvastatud.

Ajalehes Äripäev ilmus reklaam selle kohta, et üks advokaadibüroo oli korraldamas seminari. Nimetatud reklaami juures oli viide Eesti Advokatuurile, kuid kooskõlastust või volitust Eesti Advokatuuri väljatoomiseks advokatuur andnud ei olnud. Advokatuur juhtis tähelepanu, et tegemist on kooskõlastamata tegevusega, s.o Eesti Advokatuuri nimetamisega advokaadibüroo poolt korraldatava seminari üleskutses, mis mh võib olla eksitav ja seega on see taunitav. Advokaadibüroo viis avaldatava reklaami kooskõlla advokatuuri sisemiste aktidega nii, et juba järgmisel päeval ilmunud ajalehes oli kõik korrektne.

Advokatuuri ees on omanud võlgnevusi kokku kaheksa isikut 11 erineva nõude osas. Neist viis nõuet on tasutud, kolm nõuet on antud täitmiseks kohtutäiturile, kahe osas on kokku lepitud maksegraafikus võlgnevuse tasumiseks ning ühe nõude osas jätkab juhatus tegevusi.

Advokatuuri pöördus M.K. saamaks selgitusi, miks talle ei jätkatud riigi õigusabi osutamist pärast vandeadvokaadi vanemabi Z väljaheitmist kahes tsiviilasjas. Advokatuur selgitas välja, et seoses esimese tsiviilasjaga ei ole M.K.-le kunagi riigi õigusabi antud. Seoses teise tsiviilasjaga selgitas advokatuur advokaadibüroo tänase büroopidaja selgituste alusel välja, et advokaat Z sõnul oli probleem olnud tsiviilasjas õiguslikult perspektiivitu ning seetõttu mingit nõuet ei koostatud ja sellega õigusabi osutamine piirdus. Büroopidaja selgitas täiendavalt, et kutsetegevuse peatamise järgselt lahkus advokaat Z büroost ja polnud järgneva kahe aasta jooksul kättesaadav, samuti

mingeid materjale antud riigi õigusabi asja osas advokaat Z büroopidajale ei edastanud. Büroopidaja on oma selgitustes välja toonud, et ka M.K. ise ei ole advokaadibüroo poole õigusabiga seotud küsimustes pöördunud. Büroopidaja selgituste kohaselt ei olnud tema teadlik vajadusest jätkata õigusabi osutamise, kuivõrd antud küsimuses ei andnud advokaat Z mingeid materjale üle, samuti ei võtnud riigi õigusabi saaja ise ühendust advokaadibürooga. Advokatuur mõõnis, et juhul kui antud tsiviilasi oli perspektiivitu, siis oleks pidanud riigi õigusabi seaduse § 19 lõike 1 kohaselt advokaat põhjendama riigi õigusabi saajale kirjalikult nimetatud asjaolusid, kuid tulenevalt asjaolust, et advokaat Z ei ole enam advokatuuri liige, puudub advokatuuri juhatusel ja aukohtul võimalus teostada järelevalvet tema tegevuse üle.

Kutsenimetuse kasutamine ja kutsestandarditele vastavuse viitamine

Eesti Advokatuuri teavitati, et Soomes tegutsev eestlasest jurist kasutab kutsenimetust, mille eestikeelne vaste on advokaat. Kuivõrd Eesti Advokatuur ei ole pädev hindama soomekeelsete terminite kasutust, pöörduti Soome Advokatuuri poole. Viimane on teavitanud, et on võtnud kõnealuse juhtumi oma järelevalve alla ning ka vastavateelt veebilehtedelt on nüüdseks viited advokaadi kutsenimetusele likvideeritud.

Internetilehel <http://www.aaa.ee> oli viidatud isiku X nime juures advokaadi kutsenimetusele *attorney at law*. Advokatuuriseaduse § 22 lõike 3 kohaselt võib Eestis advokaadi kutsenimetuse all õigusteenust osutada üksnes Eesti Advokatuuri liige, kui advokatuuriseadusest ei tulene teisiti. Kuivõrd aga isik X näol ei olnud tegemist advokatuuri liikmega, siis juhtis advokatuur antud isiku tähelepanu asjaolule, et tal ei ole õigust kasutada advokaadi kutsenimetust ega selle vastavaid tõlkeid. Kutsenimetust *attorney at law* asendati terminiga „lawyer“.

Äreregistri kohaselt tegutses Eestis äriühing nimega OÜ B *asianajotoimisto*. Antud äriühingu osanikuks oli C Inc. (asukoht Ameerika Ühendriigid). Nimetatud äriühingu advokaadibüroo pidajaks ei olnud advokatuurile teadaolevalt ükski vandeadvokaat ega assotsieerunud liige. Antud äriühingule edastati pöördumine, milles viidati nime eksitavusele.

Internetilehel www.jurisconsult24.ee on viidatud, et nõustajate tegevus on vastavuses Eesti Advokatuuri kutsestandarditega, samas on deklareeritud, et nõustajateks võivad olla nii juristid kui ka advokaadid. Taolise üldistava viite kasutamine on käsitletav kui eksitav kauplemisvõte ning seega on advokatuur teinud korduvalt ettepaneku kõrvaldada internetilehelt www.jurisconsult24.ee viide, et nõustajate tegevus on vastavuses Eesti Advokatuuri kutsestandarditega. Kuivõrd pöördumiste peale kõnealust viidet ei eemaldatud, pöörduti antud küsimuses Tarbijakaitseameti poole.

Internetiportaalis www.õigusbüroo.ee oli üleval automatiseeritud andmebaas, mh advokaatidest ja advokaadibüroodest. Konkreetse büroo või advokaadi andmeid vaadates avanes tekst (näitena nimekirjas esimese büroo tekst):

A. Jakobson & A. Jaroslavski infost

Kontaktandmed on kogutud internetist ja ei pruugi olla täpsed. Täpsema info leiata A. Jakobson & A. Jaroslavski kodulehelt, vastavatest registritest või infokataloogidest.

Juhul, kui Teil on mõni õiguslane küsimus, siis võite sellest ka meid informeerida (kontaktandmed leiata siit) ja leiame lahenduse või aitame leida Teile parima partneri õigusküsimustes.

Sõna „siit“ oli aktiivse kasutusega ja lingitud SPG ÕIGUSBÜROO OÜ kodulehega. Advokatuuri hinnangul on taoline turundusvõte, kus jääb mulje, nagu võetaks kontakti advokaadibürooga, kuid tegelikult juhatatakse inimene õigusbüroo lehele, käsitlevat kui eksitav kauplemisvõte. Kõnealune automatiseeritud andmebaas portaali www.õigusbüroo.ee internetilehelt oli aasta lõpuks eemaldatud.

7. Välissuhtlus

2014. aastal osales Eesti Advokatuur jätkuvalt CCBE tegevuses. Advokatuuri esindajate koosseis CCBE komiteedes ja töögruppides aruandeperioodil ei muutunud. Advokatuuri esindajad CCBE-s on:

1. Delegatsiooni juht - Hannes Vallikivi;
2. Õigusabi - Katrin Orav;
3. Kutsekindlustus - Katrin Orav;
4. Konkurents - Hannes Vallikivi;
5. Äriõigus - Maivi Ots;
6. Kutse-eetika - Ants Karu;
7. Kriminaalõigus - Jaanus Tehver;
8. Rahapesu tõkestamine - Hannes Vallikivi;
9. Euroopa eraõigus - Ene Soop;
10. FAL2 ja ETP - Katrin Kose.

Olulisemad teemad CCBE-s on olnud:

- CCBE uuris riikide jälitustegevust advokaatide üle, keskendudes ennekõike andmetele, mida hoitakse pilvedes. Valmis vastav võrdlev uuring. CCBE jõudis järeldusele, et info, mida hoitakse pilvedes, mitte advokaadi enda serverites, on lihtsamini haavatav. Samuti leiti, et kuigi paljude riikide regulatsioonides on sätestatud keeld otsida läbi advokaadibüroo ruumid, puudub vastav kaitse pilvedes hoitavatel materjalidel.
- CCBE otsustas moodustada sihtasutuse, mille ülesandeks on hallata EL rahastatud projekte. Otsustati, et sihtasutuse asukohaks saab Haag, Holland. CCBE on seotud järgmiste EL rahastatud projektidega: *Find-A-Lawyer Defendants' factsheets, Criminal Defence Network, Training tender, European Training Platform, Find-A-Lawyer, e-CODEX, QUALETRA, Evidence. Uued, planeeritud projektid: Ukraine CLE, Find-A-Lawyer 3, e-CONFIDENCE, Project on migrations, Training Exchange Programme.*
- CCBE koostas praktilise juhendi advokaatidele, kes osalevad Euroopa Inimõiguste Kohtu menetluses.
- CCBE koostas juhendi advokaatidele, kes tegelevad migratsiooni õiguse asjadega.
- CCBE eestvedamisel toimus 10. detsembril 2014 üleeuroopaliselt esimene *European Lawyer Day*, mille puhul korraldasid liikmesriigid konverentse ja seminare, keskendudes jälitustegevuse ja advokaadi ja kliendisuhete konfidentsiaalsuse aspektidele.

- 2014. aastal oli CCBE presidendiks Aldo Bulgarelli.
- 2015. aasta CCBE presidendiks valiti Maria Ślăzak.
- Alates 2015. aastast avaldab CCBE oma uudiskirja igakuiselt, uudiskiri on leitav nii CCBE enda kui ka advokatuuri kodulehe kaudu.

Lisaks arvukatele CCBE päringutele ja küsimustikele, mis on suunatud CCBE tegevuses vajalike otsuste eelnõude või seisukohtade väljatöötamiseks, on Eesti Advokatuur vastanud teiste riikide advokatuuride päringutele Eesti seadusandluse ja regulatsioonide kohta.

Advokatuuri juhatus saab jätkuvalt kutseid esindajate lähetamiseks mitmesugustele välisriikides toimuvatele üritustele. Arvestades advokatuuri eelarve piiratud võimalusi, on juhatus võtnud seisukoha lähetada esindajad üksnes Eesti Advokatuuri jaoks olulist tähtsust omavatele üritustele.

Eesti Advokatuuri esindasid:

- Esimees Sten Luiga, advokaadid Aivar Pilv ja Toomas Vaher 28. veebruaril 2014. a Viinis toimunud *European Presidents' Conference*'l, kus keskseks aruteluteemaks oli „*Data leak – Reactions of a State under the Rule of Law*“.
- Esimees Sten Luiga 27. veebruaril 2014. a Viinis toimunud *CCBE Standing Committee*'l.
- Esimees Sten Luiga, aseesimees Hannes Vallikivi ja kantsler Kristel Voltenberg 08.-10. mail 2014 Oslos toimunud *Nordic-Baltic Meeting*'ul.
- Juhatus liige Andrus Lillo 26.-28. juunil 2014 Stuttgartis toimunud *Annual Lawyers' Conference of the German Bar Association*.
- Eetika- ja metoodikakomisjoni liige Kaupo Lepasepp 28. novembril 2014 Brüsselis toimunud *Free Movement of Lawyers Committee* kohtumisel.

Advokatuur liitus **Find-A-Lawyer (FAL1)** otsingusüsteemiga, mille eesmärk on tagada isikutele parem juurdepääs õigusemõistmisele. FAL1 avaldati 2014. aasta detsembrikuus e-Justice portaalis ning lisatud on ka Eesti otsinguvõimalus (leitav: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_lawyer-334-en.do).

Samal ajal FAL-ga avaldati ka funktsionaalsus Find-A-Notary (leitav: https://e-justice.europa.eu/content_find_a_notary-335-en.do?m=1).

Advokatuur osales **Find-A-Lawyer 2 (FAL2)** projektis, mille peamine eesmärk on kontrollida läbi FAL2 süsteemi nende advokaatide isikusamasust, kes esitavad dokumente läbi Euroopa e-õiguskeskkonna portaali. Kui advokaat allkirjastab e-menetluse käigus dokumendi, kontrollib süsteem, kas allkirjastaja on advokaat. FAL2 avaldatakse e-Justice portaalis.

European Training Platform (ETP) projekti eesmärk oli luua IT-platvorm, kus advokaadid võivad leida informatsiooni koolitusvõimaluste kohta teistes Euroopa Liidu riikides (samuti on võimalik kaasata Eestis tegutsevaid koolituspakkujaid, et Eestis tegutsevatel advokaatidel oleks võimalik leida informatsiooni ka Eestis toimuvate koolituste kohta ühest kohast). ETP projekt on valmis, partnerid on lõpetanud testimise ja oodatakse, et portaal avaldatakse e-Justice portaalis.

Ukraina Advokatuur pöördus Eesti Advokatuuri poole ärevust tekitavate sündmustega seoses, s.o Ukraina Advokatuuri presidendi vahistamine ning sellele järgnevad tegevused, mida tuleb pidada õigusriigis üleüldiselt mitteaktsepteeritavateks. Põhiõiguste komisjon tutvus temaga ning valmistas ette asjakohase arvamuse ja pöördumise. Pöördumise tekstiga on võimalik tutvuda advokatuuri kodulehel (viide: Väliskoostöö).

8. Advokatuuri liikmete ühistegevusest

2014. aastal jätkus ühiste teatrikülastuste traditsioon. Külastati mitmeid erinevaid etendusi erinevates teatris, mh käidi lastega nukuteatris. 28. märtsil Sokos Hotel Virus toimunud Eesti Advokatuuri üldkogu järgselt pakuti võimalust külastada KGB-muuseumi ning saada osa säravast kabareeõhtust.

Eesti ja Soome Advokatuuride vaheline meeskondlik tenniseturniir Eesti Advokatuuri rändkarikale toimus 2014. aastal juba 12 korda ning seekord Tartus. Rändkarika võitsid kolmandat korda järjest Eesti advokaadid. Võidumeeskonda kuulusid Anet Kaasik, Ivo Mahhov, Kalle Pedak, Tauri Sökk, Marko Paabumets, Ain Alvin ja Ingmar Läät. Lisaks pingelistele tenniselahingutele käidi külalistega Riigikohtus, kus Riigikohtu esimehe nõuniku poolt korraldati ekskursioon ja tutvustati Eesti õigussüsteemi ning kohtupidamist ka üldisemalt. Järgmine tenniseturniir toimub 2015. aastal Soomes.

2009. aastal loodud advokatuuri koorile jäi 2014. a kahjuks viimaseks tegutsemisaastaks. Seda väärtuslikumaks saab lugeda nende osalemist suvel toimunud XXVI laulupeol. Paraku kuulus koori aktiivsesse liikmeskonda 2014. a sügiseks vaid üksikuid advokatuuri liikmeid ning seega otsustati loobuda Eesti Advokatuuri egiidi all laulmisest. Advokatuur soovib head laulurõõmu naiskoorile Vero Vocale!

Detsembrikuus võitis Eesti Advokatuuri korvpallimeeskond kahepäevase rahvusvahelise korvpalliturniiri Vilniuses. Turniirist võttis osa kokku rekordilised 16 võistkonda. Võidumeeskonda kuulusid Indrek Kangur, Kristjan Mägi, Karl-Ingemar Viilver, Raiko Lipstok, Toivo Viilup, Kari-Paavo Koch, Indrek Leppik, Toomas Mälberg, Tanel Küün, Allar Aru ja Hannes Küün.

Eesti Advokatuuri korvpallimeeskond detsembris 2014

9. Advokatuuri liikmete osalemine heategevusprojektides

9.1 Hea nõu lastega peredele

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (käivitus 01.06.2010) raames olid advokaadid perekonnaõiguse vallas nõustanud 2014. aasta lõpuks ligi 800 abivajajat. Nõustamistega jätkatakse ka 2015. aastal. Samuti panustatakse jätkuvalt (eeskätt advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni eestvõttel) seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele. Samuti jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirja Märka Last.

Projektiga oli 2014. aastal seotud 10 advokaati: Ene Ahas, Tiina Mare Hiob, Helen Hääl, Helina Luksepp, Ene Mõtte, Katrin Orav, Senny Pello, Piret Simm, Eva Tibar-Šivalov, Helen-Lumelille Tomberg.

Koostöö Heateo Sihtasutusega

Heateo Sihtasutust ja nende lähedal asuvaid suure ühiskondliku mõjuga vabaihendusi nõustasid 2014. aastal Advokaadibüroo Aivar Pilv, Advokaadibüroo Borenus, Advokaadibüroo Hedman Partners, Advokaadibüroo Lentsius & CASUS, Advokaadibüroo Sorainen ja Advokaadibüroo Eversheds Ots & Co kokku kuni 100 tunni ulatuses.

Kõige suurema *pro bono* panuse andis Advokaadibüroo Borenus läbi SPIN programmi käivitamiseks vajalike lepingute loomise. Programmi käivitas Heateo Sihtasutus koos Siseministeeriumiga ja seda viiakse ellu koos Politsei- ja Piirivalveametiga, Eesti Jalgpalli Liidu ning Tallinna linnaga. SPIN programm on spordil põhinev ennetusprogramm noortele. Esimesed grupid 10-14aastaste noortega alustasid kooskäimist jaanuaris 2015. aastal Põhja-Tallinnas ja Lasnamäel.

RIIGI ÕIGUSABI KORRALDAMISEST. KOKKUVÕTTED 2014. AASTAST

Riigi õigusabi on füüsilisele või juriidilisele isikule riigi kulul õigusteenuse osutamine riigi õigusabi seaduses sätestatud alustel ja korras. Riigi õigusabi seadus määrab riigi poolt tasustatavad õigusabi liigid ning riigi õigusabi andmise otsustamise korra. Riigi õigusabi andmise otsustavad erinevad uurimisasutused, prokuratuur ja kohus. Advokaat ei kontrolli riigi poolt esitatava tellimuse mahtu, sh selle kasvu või langust, ning advokaatuuril ei ole võimalik seetõttu analüüsida eelmistel aastatel toimunud muudatuste sisulisi põhjuseid. Küll aga, vaadeldes riigi õigusabi korras advokaatide määramise taotlusi 2014. aastal, saab välja tuua järgmised olulised muutujad: taotluste esitamine määratud kaitseks kriminaalmenetluses langes võrreldes 2013. aastaga umbes 7%; samas isiku esindamisel tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus kasvas taotluste arv võrreldes 2013. aastaga 11,3%. Ka teistes riigi õigusabi liikides toimus 2014. aastal võrreldes eelmisega protsentuaalselt üsna suuri muutusi - kasvas taotluste esitamine isiku esindamiseks kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus (29%), isiku kaitsmiseks väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus (21%), isiku esindamiseks halduskohtumenetluses (26%) ning haldusmenetluses (200%), isiku esindamiseks täitemenetluses (233%). Samas langes taotluste esitamine isiku muu õigusnõustamise või muu esindamise osas (9%). Viimati nimetatud muutuste puhul on taotluste arv kogu taotluste mahust üsna väike, mistõttu ei mõjuta need oluliselt taotluste mahu üldist tõusu või langust.

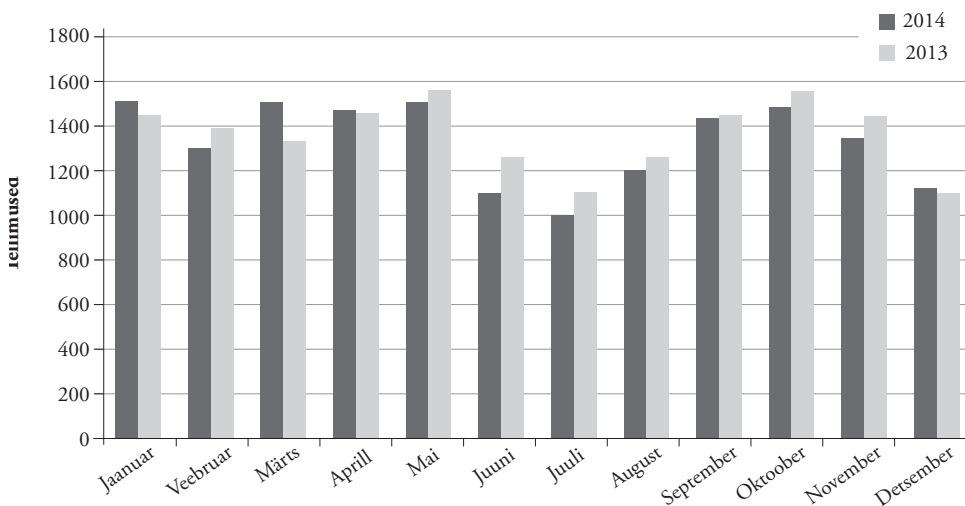
Alltoodud tabelist (tabel 1) nähtub, et riigi õigusabi infosüsteemi sisestati 2014. aastal kokku 16110 õigusabi taotlust, millest kiireloomulised, st kus advokaat tuli leida loetud tundide või isegi tunni jooksul, olid 7375 taotlust (~46%). Kõige rohkem taotlusi esitati määratud kaitseks kriminaalmenetluses - kokku 11201 taotlust, mis moodustas taotluste koguarvust 70%. Teisena sisestati enim taotlusi isiku esindamiseks tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus, kokku aasta jooksul 4139 taotlust ehk 26% kogu taotluste arvust.

Tabel 1. Aasta 2014 ja 2013 võrdlus

Riigi õigusabi liik	2014	2013	Muutus %
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	11201	12068	-7,2
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	212	165	28,5
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	174	144	20,8
Isiku kaitsmine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4139	3719	11,3
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	39	31	25,8
Isiku esindamine haldusmenetluses	9	3	200,0
Isiku esindamine täitemenetluses	10	3	233,3
Isiku esindamine teistmisenetluses	6	0	-
Õigusdokumendi koostamine	23	25	-8,0
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	297	325	-8,6
Kokku	16110	16483	-2,3

Kui vaadelda esitatud taotlusi kuude lõikes (joonis 1), siis suurimas mahus esitati riigi õigusabi advokaadi nimetamise taotlusi jaanuaris (1526 tellimust), kõige vähem aga juulis (1017 tellimust). Suvekuudel oli tellimusi ootuspäraselt vähem kui teistel kuuudel. Aasta teises pooles esitati taotlusi 10% võrra vähem kui esimeses pooles. Suvekuudel esitati taotlusi vähem eeldatavasti puhkuste tõttu ja võib arvata, et jõulukuu oli taotluste vaene, kuivõrd pühad langesid tööpäevadele.

Joonis 1. 2013. ja 2014. aastal esitatud tellimused kuude lõikes

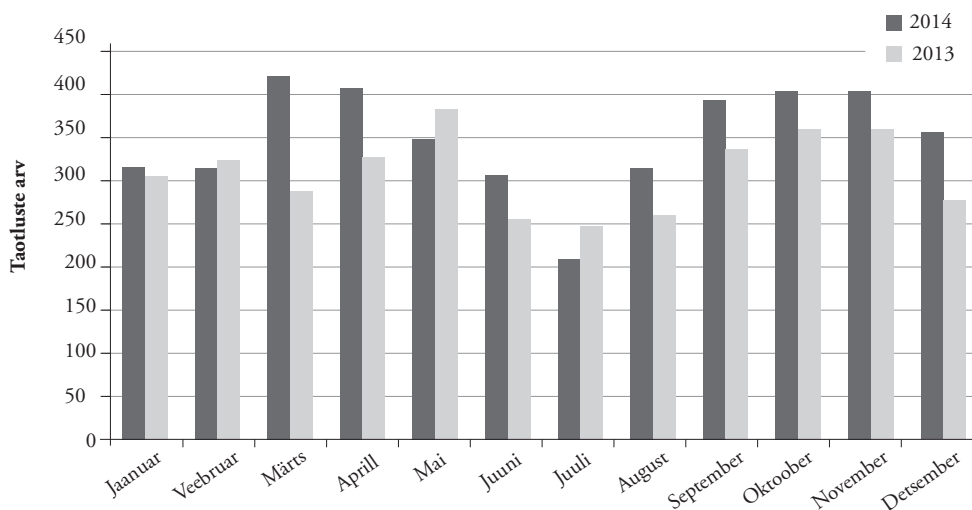
Vaadeldes esitatud taotlusi piirkondade lõikes (tabel 2) nähtub, et enim taotlusi esitati jätkuvalt Tallinnast, Tartust ja Jõhvist. Kõige vähem esitati taotlusi Kärdlast ning Kohtla-Järvelt. Tallinna taotlused (6452) moodustasid kogu tellimuste arvust 40%, teisel kohal oli Tartu (11%) ning kolmandal kohal Jõhvi (8,5%). Ida-Viru piirkonnas (Narva, Kohtla-Järve ja Jõhvi kokku) oli esitatavate taotluste osakaal kokku 16%.

Tabel 2. Aasta statistika 2014

Riigi õigusabi liik	2014	Haap-salu	Jõgeva	Jõhvi	Kohtla-Järve
Määratud kaitse kriminaalmenetluses	11201	199	332	1028	23
Isiku esindamine kriminaalasja kohtueelses menetluses ja kohtus	212	4	4	27	
Isiku kaitsmine väärteoasja kohtuvälises menetluses ja kohtus	174	7	2	6	
Isiku kaitsmine tsiviilasja kohtueelses menetluses ja kohtus	4139	55	124	275	34
Isiku esindamine halduskohtumenetluses	39		1	2	
Isiku esindamine haldusmenetluses	9			1	
Isiku esindamine täitemenetluses	10	1			
Isiku esindamine teistmismenetluses	6				
Õigusdokumendi koostamine	23			2	
Isiku muu õigusnõustamine või muu esindamine	297	6	5	22	15
Kokku	16110	272	468	1363	72

Eriliselt tähelepanuväärne on riigi õigusabi tsiviilasjade osakaalu märgatav suuremine. 2014. aastal suurenes tsiviilasjade osakaal kokku 11,3%. Alloleval tulpdiaagrammil (joonis 2) on välja toodud tsiviilasjade täpsemad näitajad kuude lõikes 2014. aastal võrrelduna 2013. aastaga. Andmetest nähtub, et tsiviilasjades toimub esitatud taotluste arvu jätkuv selge kasv, mida omakorda kinnitab 2015. aasta alguse, s.o jaanuari, statistika, mille kohaselt tsiviilasjade arv kasvas 22% võrreldes eelmise aasta sama perioodiga. Tegemist ei ole mõne kuu kui erandi näitajatega, see on läbiv trend. Õigusriigis, kus veel kümme aastat tagasi moodustasid kriminaalasjad kõigist riigi õigusabi asjadest 95%, tsiviilasjad vaevu 5%, on selline trend igati tervitatav, kuid riigi õigusabi riigieelarvelise eraldise samaks jäädes ei ole võimalik kasvavat mahtu mõistlikult teenindada. Mõistlikkuse küsimus on siinkohal seotud nii õigusabi kvaliteediga, õigusabi osutajate piisava kaetusega üle Eesti piirkondlikus mõttes kui ka õigusabi osutamisele asumise kiirusega (omakorda eelnevast tulenevalt).

Joonis 2. 2014. ja 2013. aastal esitatud tsiviilasjade tellimused kuude lõikes

Kiusesaare	Kärdla	Narva	Paide	Põlva	Pärnu	Rakvere	Rapla	Tallinn	Tartu	Valga	Viljandi	Võru
194	48	914	212	285	656	586	266	4218	1215	283	412	330
1		4		7	2	63	2	21	18	2	33	24
	1	4	5	1	35	23	5	35	18	13	6	13
52	6	196	74	37	190	167	64	2083	422	98	180	82
		1				3		27	4		1	
						3		4	1			
								3	3	1	1	
					1			4	1			
				1	1	1		14				
2		9	2	14	14	25	7	43	55	1	1	2
249	55	1128	294	345	899	871	344	6452	1737	20	15	43

Lisaks võib statistiliselt välja tuua, et aasta jooksul esitati nädalavahetustel ja riigipühadel 3% kogu taotluste arvust. Tööpäevas esitati keskmiselt 63 taotlust.

Prokuratuur sisestas RIS-i kokku 5010 taotlust, uurimisasutused kokku 5324 taotlust ning kohtud 5776 taotlust.

Keskmiselt osutas aasta jooksul riigi õigusabi 100 advokaati. Taotlusi võttis aasta jooksul täitmiseks 182 erinevat advokaati.

Ülevaade riigi õigusabi süsteemist, korraldusest ja probleemidest. 2014. aastal enim tähelepanu pälvinud küsimused.

Advokatuur ei kontrolli riigi poolt esitatava taotluse mahtu, sh selle kasvu või langust, ning advokatuuril ei ole võimalik seetõttu analüüsida eelmistel aastatel toimunud muudatuste sisulisi põhjuseid. Küll aga on advokatuuril võimalik analüüsida riigi õigusabi süsteemi korraldust, teenuse kvaliteeti ning kättesaadavust.

Tänased riigi õigusabi süsteemi ja korraldusega seotud probleemid nii teenuse kvaliteedi kui ka kättesaadavuse osas viitavad vajadusele praegust riigi õigusabi teenuse osutamise mudelit muuta. Riigi õigusabi osutamine on täna tagatud 24/7/365. Riigi õigusabi osutamisega tegeleb jooksvalt ligikaudu 100 advokaati. Alates 2010. aastast on riigi õigusabi osutavate advokaatide arv jäänud keskeltläbi samaks, kuigi advokaatuuri liikmete arv on märgatavalt kasvanud. Riigi õigusabi osutajate vanuseline jaotus on liigselt kaldu vanemaerialiste advokaatide poole, mis ei ole pikemas perspektiivis jätkusuutlik. Kõik nimetatud on advokaatuuri kui riigi poolt temale delegeritud avalik-õigusliku ülesande täitja ja kohustuste realiseerija tänane selge mure.

Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise korra ja tasumäärad ning riigi õigusabi osutamise kaasnevate kulude hüvitamise ulatuse ja korra (edaspidi tasude ja kulude kord) kehtestab advokaatuuri juhatus igaks eelarveaastaks, arvestades riigieelarvest selleks eraldatud vahendite suurust ja riigi õigusabi eeldatavat mahtu. Rahaliste vahendite kestva nappuse tingimustes on tasude ja kulude korras jätkuvalt rida piiranguid (enamuse toimingute puhul on ette nähtud jätkuvalt tasu piirmäärad), mis ei võimalda õigusnõustamiseks tegelikult kulunud aega tasustada. Kehitiv riigi õigusabi rahastamise süsteem ei toeta hästitoimiva õiguskaitse-süsteemi ülesehitamiseks püstitatud ülesande advokaatuuripoolset realiseerimist. Muuhulgas ei taga riigi õigusabi teenuste kehtivad tasumäärad riigi õigusabi osutavate advokaadibüroode majanduslikku jätkusuutlikkust ja konkurentsivõimet, mis võib omakorda viia riigi õigusabi osutavate advokaatide arvu vähenemisele ja uute teenuseosutajate puudusele juba lähitulevikus. Advokaatuuri hinnangul peaks põhitegevusena riigi õigusabi osutavad advokaadibürood olema saadud tasu põhjal võimelised teenima piisavalt, et tagada büroo jätkusuutlikkus, investeerimisvõimalused ja areng ning seeläbi teenuse kvaliteet. Samuti peab riigi õigusabi osutamine olema piisavalt atraktiivne valdkond, et sellesse sooviksid siseneda ka noored advokaadid – ainult seeläbi on advokaatuuri hinnangul võimalik tagada järelkasv ja valdkonna jätkusuutlikkus. Advokaatuuri juhatus on seisukohal, et riigi õigusabi korraldus ja riigi õigusabi osutamise eest kehtestatud tasude ja kulude regulatsioon vajab põhimõttelist muutmist. Keskseteks eesmärkideks peab

olema tõsta riigi õigusabi osutamise kvaliteeti, muutes riigi õigusabi osutamise korraldust ja sisu (st muuta see sisulisemaks) ning ühtlustada riigi õigusabi osutamise eest makstavate tasude jaotamist.

Lisaks eeltoodule on tõsise probleemkohana üles kerkinud riigi õigusabi korduv andmine samale isikule. Kõige eredama näitena saab märkida juhtumit, kus ühele isikule määrati ainuüksi 2014. aastal riigi õigusabi kokku 18 korral. Märkimisväärne on, et 2015. aastal (seisuga 18.02.2015) on samale isikule määratud riigi õigusabi samuti juba 3 korral. Nimetatud isikule on alates 2010. aastast kokku antud riigi õigusabi 36 korral, mis näitab ilmekalt tänase riigi õigusabi süsteemi kitsaskohti. Lisaks on nimetatud juhul märkimisväärne asjaolu, et Riigikohtu hinnangul on isik ise võimeline enda õigusi kaitsma ning Riigikohus on oma määrusega jätnud kõnesolevale isikule riigi õigusabi määramata, mis aga ei ole takistanud ega välistanud teistes asjades isikule jätkuvalt riigi õigusabi andmist.

Advokatuuri hinnangul vajavad sügavamalt analüüsi nii eelkirjeldatud juhtum kui ka mitmed teised teemaga otseselt haakuvad küsimused. 2013. aastal oli riigi õigusabi kordusajaid kogu riigi õigusabi saajate hulgas 18% ja 2014. aastal 14% kogu taotluste arvust. Kas taoline riigi õigusabi määramine on riigi võimekust silmas pidades jätkusuutlik, vajalik, eesmärgipärane ning usaldusväärne? Samuti on vaja saada selgust, mil määral arvestatakse riigi õigusabi andmise otsustamisel asjade perspektiivi ning mil määral kontrollitakse riigi õigusabi määramisel isiku majanduslikku seisundit? Kas ja kuidas rakendatakse ja kaalutakse riigi õigusabi andmise otsustamise juures riigi õigusabi seadusest tulenevaid riigi õigusabi andmisest keeldumise aluseid (RÕS § 7)? Kui palju analüüsitakse asja sisu või võimalikku isiku kasu võrreldes riigi eeldatavate kuludega (RÕS § lg 1 p 12)?

On üheselt selge, et riigi õigusabi korraldamise süsteem peab tagama õigusabi saaja usalduse riigi õigusabi kvaliteedi ja sõltumatuse kohta ning siinkohal peavad nii riigi õigusabi osutamise aluste üle otsustajad, õigusabi osutajad kui ka riik koostöös leidma vastused küsimustele, mis eelnevalt tõstatatud.

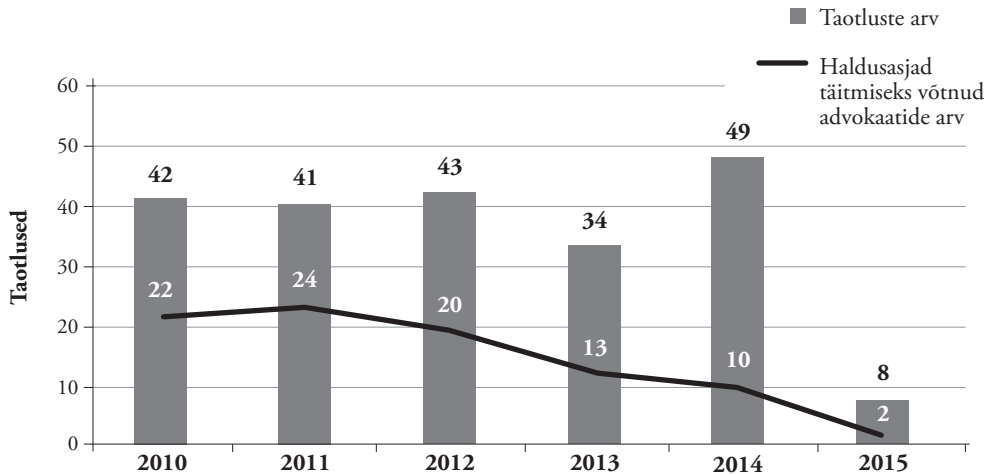
Riigi õigusabi osutamise uuest korraldusest haldusajades

Advokatuuri suurema tähelepanu pälvisid 2014. aastal pilootprojektina korraldatud hankekonkurss riigi õigusabi osutavate advokaatide leidmiseks riigi õigusabi liigis haldusmenetlus ja halduskohtumenetlus ning riigi õigusabi kvaliteedi tõstmine.

Riigi õigusabi saajate õiguste paremaks kaitseks ja riigi õigusabi kvaliteedi tõstmiseks korraldas advokatuur 2014. aastal ümber riigi õigusabi advokaadi nimetamise haldusmenetluses ja halduskohtumenetluses. Põhjuseid taolise muudatuse läbiviimiseks oli mitmeid. Esiteks, tagamaks haldusajades senisest kiirem riigi õigusabi advokaadi nimetamine, mis kaitseks paremini riigi õigusabi saajate õiguseid. Kuni ümberkorralduste rakendamiseni olid just riigi õigusabi haldusajad need (peamiselt haldusmenetluse omapäradest tulenevalt), milles riigi õigusabi osutava advokaadi nimetamine oli pea alati pikemaajalisem ja/või raskendatud, mis seadis ohtu isikute õiguste kaitse. Advokaatide leidmise riigi õigusabi haldusajades tegi aasta aastalt raskemaks haldus-

asjades õigusabi osutavate advokaatide vähenev arv. Allolevast graafikust (joonis 3) nähtub, kuidas riigi õigusabi haldusajades osutavate advokaatide arv alates 2011. aastast selgelt väheneb, aga taotluste arv sealjuures tõuseb.

Joonis 3. Haldusasju täitmiseks võtnud advokaatide arv aastate lõikes

Ümberkorralduste tulemusena viidi riigi õigusabi haldusajades osutamine üle lepingulisele suhtele haldusajades riigi õigusabi osutamise korraldamiseks väljakuulutatud konkursi võitnud advokaadibüroo ja advokatuuri vahel. Viimane tagab advokatuurile omakorda paremaid võimalused riigi õigusabi osutamise kvaliteedi parandamiseks ning samuti teenustega kaetuse tagamiseks üle kogu Eesti. Haldusajades riigi õigusabi osutamiseks sõlmiti kaheaastane leping advokaadibürooga RASK. Käesoleval hetkel toimub riigi õigusabi osutamine haldusajades korralduslikus mõttes probleemideta. Viimast kinnitab ka Tallinna Halduskohtult saadud tagasiside haldusajades ümberkorralduste kohta, milles toodi eeskätt välja riigi õigusabi osutamise parem kvaliteet võrreldes varasema korraldusega.

Riigi õigusabi toimimismudelite kontseptsioon

Advokatuur tellis 2014. aastal rahvusvaheliselt tunnustatud audiitorbüroolt Ernst & Young Baltic AS riigi õigusabi võimalike alternatiivsete toimimismudelite kontseptsiooni eesmärgiga analüüsida hetkel toimivat riigi õigusabi süsteemi, selle eeliseid ja puudusi ning teiste riikide praktikaid, samuti et välja töötada alternatiivsed toimimismudelid, mis võimaldaksid tõsta riigi õigusabi osutamise efektiivsust, kvaliteeti ja jätkusuutlikkust. Ka nimetatud analüüsi tulemuseks oli ühe alternatiivina pakutud üleminekut hanke teel leitud teenuseosutajate süsteemile. Antud mudeli korral osutaksid riigi õigusabi piirkondliku konkursi/hanke teel leitud teenuseosutajad. Riigi õigusabi osutamine jaguneks Eestis nelja piirkonna vahel: põhi, lõuna, ida ja lääs (vastavalt kohtute tööpiirkondade jaotusele neljaks peamiseks piirkonnaks). Riigi õigusabi osutamiseks leitakse igas piirkonnas teenuseosutaja(d) hankekonkursi kaudu. Võitnud pakkujast või ühispakkujast saab piirkonna riigi õigusabi taotluste täitja. Hanke võitnud teenuseosutaja(te)ga sõlmitakse leping (nt kaheks aastaks), mille alusel teenu-

seosutaja kohustub täitma advokatuuriga sõlmitud lepingut ning teenindama vastavalt hankekonkursi tingimustes toodud piirkonna, mille osas ta pakkumise esitas, taotlusi. Lepingul alusel oleks tagatud riigi õigusabi kiirem kättesaadavus kõigile vajajatele.

Ernst & Young'i poolse analüüsitöö tulemusena selgus, et teatud mudeleid on võimalik rakendada ka kombineeritult. Seda näiteks juhul, kui advokatuuril ei õnnestu teatud piirkonda (tulenevalt eeskätt piirkonna eripäradest) leida hanke teel teenuseosutajat, saab valida konkreetse piirkonna võimaluste ja vajaduste rahuldamiseks lahendusena ka piirkondliku riigi õigusabi büroo mudeli. Antud toimimismudeli puhul võtavad riigi õigusabi osutamise enda kanda advokatuuri poolt tulevikus loodava sihtasutuse piirkondlikud bürood, mis hakkaksid täitma vastava piirkonna riigi õigusabi taotlusi. Piirkondlikud keskused oleksid kasumit mittetaotlevad üksused, kuhu võetakse töölepingu alusel tööle vajalik arv (täistööajaga) advokaate. Antud mudeliga maandatakse ka riigi õigusabi osutamise katkemise risk, mis kaasneb erasektori büroo võimaliku tegevuse lõpetamisega.

Juhul, kui soovitakse tagada riigi õigusabi süsteemis vähemalt samal tasemel õigusabi nagu muu õigusabi valdkonnas (st eraturu tingimustes), tagavad eespool kirjeldatud alternatiivid advokatuuri hinnangul parema kontrolli teenuse kvaliteedi üle, kuna mõlemal juhul on lisaks üksikadvokaadi vastutusele olemas ka organisatoorne vastutus ja järelevalve kas advokaadibüroo juhtkonna ja omanike (hanke korral) või advokatuuri poolt asutatud organisatsiooni ja juhtimise näol.

Advokatuuri hinnangul muudab lepinguline suhe advokatuuri ja riigi õigusabi osutavate advokaadibüroode vahel riigi õigusabi oluliselt kvaliteetsemaks, kuivõrd lepingust tulenevalt on teenusepakkujal advokatuuri eest selged lepingulised kohustused. Advokatuur on veendumusel, et hanke tingimustega kvaliteedinõuete või teenusstandardite määratlemise tulemusel on võimalik tagada kompetentse teenuseosutaja leidmine, mis tagab kvaliteetse ja kättesaadava riigi õigusabi teenuse kõigile seda saama õigustatud isikutele. Nagu eelpool öeldud, kinnitab viimast ka Tallinna Halduskohtult saadud tagasiside haldusajjade ümberkorralduste kohta, mille kohaselt on oluliselt paranenud riigi õigusabi osutamise kvaliteet võrreldes varasema korraldusega.

Selleks, et riigi õigusabi süsteemi muuta, on vaja koostöös Justiitsministeeriumiga vaadata üle riigieelarveliste vahendite suurus ja eraldamise kord, kuivõrd mistahes täna-sele toimimismudelile alternatiivse korra rakendamisel kaasneb eelarvevajaduse suurenemine. Eesti Advokatuur näeb ühe lahendusena muuhulgas riigiga halduslepingu sõlmimist, millega oleks reguleeritud mõlema poole õigused ja kohustused süsteemi muutmiseks, arendamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks (analoogselt näiteks avalik-õiguslike ülikoolidega).

2014. aastal kinnitatud riigi õigusabi juhendid

Riigi õigusabi osutamise juhend

25.02.2014. a kinnitati juhatause otsusega „Riigi õigusabi osutamise juhend“, mille eesmärgiks on juhiste andmine, et tagada asjatundliku ja usaldusväärse õigusteenuse osutamine riigi õigusabi osutavate advokaatide poolt.

Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhend

25.11.2014. a kinnitati juhatuse otsusega riigi õigusabi komisjoni ja dr. iur. Anneli Soo koostöös valminud „Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhend“, mille eesmärgiks on sätestada standard kaitsjana riigi õigusabi osutamiseks kriminaalmenetluses, et tagada isikutele efektiivne kaitse.

Riigi õigusabi komisjon

Advokatuuri juhatuse otsusega 2013. aastal moodustatud riigi õigusabi komisjon abistas ja nõustas 2014. aastal riigi õigusabi korraldamise ja tagamise küsimustes advokatuuri organeid ja liikmeid. Riigi õigusabi komisjoni liikmed kogunesid 2014. aastal kuuel korral, et arutada riigi õigusabi korralduses tekkinud praktilisi küsimusi. Ühtlasi oli riigi õigusabi komisjon 2014. aastal konstruktiivselt partneriks advokatuuri juhatusele haldusasjade hankekonkursi korraldamisel, sh hankedokumentatsiooni koostamisel, ja juhatuse poolt 25.02.2014. a ja 25.11.2014. a kinnitatud juhendite – „Riigi õigusabi osutamise juhend“ ja „Kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhend“ - välja töötamisel.

Riigi õigusabi komisjoni kuuluvad vandeadvokaadid Andres Aavik, Andrus Lillo, Risto Käbi, Urmas Simon ja Kaupo Lepasepp ning vandeadvokaadi abi Mihkel Gaver. Komisjoni tööd juhib vandeadvokaat Jüri Leppik.

Riigi õigusabi osutamise tasustamisest ja kohtuvaidlus Justiitsministeeriumiga Tasude ja kulude korra jõustunud muudatused 2014. aastal

2014. aasta alguses jõustus 26.11.2013. a juhatuse otsusega muudetud tasude ja kulude kord, millega tõsteti tasumäärasid senise 20 euro asemel 30 eurole poole tunni kohta. Vastava muudatuse eesmärk oli maksta advokaatidele riigi õigusabi osutamise eest õiglasemat tasu, s.o tasustada riigi õigusabi osutamist senisest kõrgema määraga, tõstes tasumäärasid, ning parandada riigi õigusabi osutamise kvaliteeti ja ühtlustada tasude jaotamist.

05.08.2014. a juhatuse otsusega muudeti tasude ja kulude korda tulenevalt advokatuuri poolt 24.07.2014. a koostatud 2014. a ja 2015. a rahaliste vahendite prognoosist, mis koostati arvestades 2014. a esimese poole tegelikke andmeid ning võimalikke prognoositavaid arenguid. Eeltoodust tulenevalt pidas juhatuse vajalikuks kokkuvõtte saavutamiseks viia tasude ja kulude korda sisse muudatused kärbete näol. Ühtlasi pidas juhatuse eelnevalt vajalikuks pöörduda Justiitsministeeriumi poole täiendava selgitusega advokatuuri taotluse juurde riigieelarvest riigi õigusabi osutamiseks ja advokatuuri poolt avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks vajaminevate rahaliste vahendite suuruse kohta 2015. aastaks.

Justiitsminister tunnistas oma käskkirjaga nr 72, 11.08.2014. a, Eesti Advokatuuri juhatuse 26.11.2013. a otsusega kinnitatud ning Eesti Advokatuuri juhatuse 25.02.2014. a ja 05.08.2014. a otsustega muudetud „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise kord ja tasumäärad ning riigi

õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatus ja kord“ kehtetuks alates 01.09.2014. a. Sisulise põhjendusena toodi esile, et advokatuuri juhatuse poolt kehtestatud korra järgimisel tekib oluline puudujääk riigi õigusabi rahastamisel riigieelarve vahenditest.

Soovimata tekitada õiguslikku vaakumit, sh ja eeskätt riigi õigusabi saama õigustatud isikute õiguspäraste ootuste realiseerimisel, samuti menetlejate, prokuratuuri ning kohtute töös, mh tasude ja kulude väljamõistmisel, sh arvestades õigusabi osutajate õigustatud ootust saada tehtud töö eest tasu, kehtestas advokatuuri juhatus oma 15.08.2014. a otsusega „Riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise ajutised alused, maksmise ajutise korra ja ajutised tasumäärad ning riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ajutise ulatuse ja ajutise korra“ (edaspidi ajutine tasude ja kulude kord). Ajutine tasude ja kulude kord kehtestati kuni justiitsministri 11.08.2014 käskkirja nr 72 vaidlustamise asjas lõpliku kohtulahendi jõustumiseni või juhatuse poolt muudel asjaoludel korra ülevaatamiseni.

Justiitsminister tunnistas oma 01.09.2014. a käskkirjaga nr 77 Eesti Advokatuuri juhatuse 15.08.2014. a otsusega kehtestatud ajutise tasude ja kulude korra kehtetuks alates 10.09.2014. a. Nimetatud käskkirjaga kohustas justiitsminister Eesti Advokatuuri juhatust kehtestama hiljemalt 10.09.2014. a riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise korra ja tasumäärad ning riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatuse ja korra muudetud kujul, mis arvestab riigieelarvest selleks eraldatud vahendite suurust ja riigi õigusabi eeldatavat mahtu. Ühtlasi keelas justiitsminister oma käskkirjaga advokatuuri juhatusel kehtestada uuesti selline tasude ja kulude kord (sealhulgas ajutine tasude ja kulude kord), mille rakendamisel tekib advokatuuri prognooside kohaselt eelarveaasta lõpuks riigieelarve vahendite puudujääk.

Justiitsminister muutis oma 04.09.2014. a käskkirjaga nr 78 01.09.2014. a käskkirja nr 77 resolutiivosa punkte 1 ja 2, asendades kuupäeva 10.09.2014. a kuupäevaga 01.10.2014. a .

16.09.2014. a juhatuse otsusega rakendati alates 01.10.2014. a advokatuuri juhatuse 18.06.2013. a otsusega kehtestatud tasude ja kulude korda.

30.09.2014. a juhatuse otsusega muudeti tasude ja kulude korda ning kehtestati selle lisa, mis reguleerib haldusasjades riigi õigusabi osutamise eest makstavaid tasusid ja kulusid vastavalt OÜ Advokaadibüroo RASK ja Eesti Advokatuuri vahel 27.08.2014. a sõlmitud lepingule. Vastavad muudatused jõustusid alates 01.11.2014. a.

Advokatuuri juhatus peab tähtsaks analüüsida tasustamist riigi õigusabi asjades ka edaspidi ning vaadelda, kas on vajalik muuta tasukorda. Siinjuures peab juhatus oluliseks rõhutada, et seni, kuni riigi õigusabi osutamiseks ei ole eraldatud täiendavaid vahendeid, tuleb tasumäärade muutmisel vajalikud ressursid lisakulutuste katmiseks leida olemasolevatest vahenditest, kuivõrd riigi õigusabi seadus seab ka kohustuse juhatusel kehtestada tasumäärad ja kulude hüvitamise ulatus arvestusega, et riigi õigusabi oleks tagatud eelarveaasta lõpuni.

Kohtuvaidlus Justiitsministeeriumiga

Advokatuuri juhatuse hinnangul olid justiitsministri käskkirjad õigusvastased ning juhatuse 02.09.2014. a otsusega otsustati need vaidlustada Tallinna Halduskohtus.

Tallinna Halduskohus leidis 08.09.2014. a kohtumääruses, et esialgse õiguskaitse taotlus on põhjendamatu, kuivõrd esialgse õiguskaitse kohaldamata jätmine ei too advokatuurile ega riigi õigusabi süsteemile vaidluse ajaks raskeid või pöördumatuid tagajärgi, ning jättis Eesti Advokatuuri esialgse õiguskaitse taotluse rahuldamata.

Eesti Advokatuur esitas eeltoodud kohtumääruse peale 12.09.2014. a määruskaebuse Tallinna Ringkonnakohtule taotlusega tühistada Tallinna Halduskohtu 08.09.2014 määrus haldusasjas nr 3-14-51961 ja peatada justiitsministri 01.09.2014 käskkirja nr 77 kehtivus või peatada justiitsministri 01.09.2014 käskkirja nr 77 kehtivus kuni 31.12.2014.

01.10.2014. a Tallinna Ringkonnakohtu kohtumäärusega jäeti Eesti Advokatuuri määruskaebus rahuldamata ja Tallinna Halduskohtu 08.09.2014. a määrus haldusasjas nr 3-14-51961 muutmata.

27.10.2014. a võttis kohus kaebuse menetlusse. Eesti Advokatuur esitas 18.12.2014. a kohtule kaebuse täiendusena alljärgnevad nõuded: tuvastada alternatiivina justiitsministri 11.08.2014. a käskkirja nr 72 ja 01.09.2014. a käskkirja nr 77 õigusvastatus ning tunnistada 2014. a riigieelarve seaduse (RES2014) § 1 põhiseadusega (PS) vastuolus olevaks osas, milles see ei kindlusta riigi õigusabi osutamiseks piisavate vahendite eraldamist ning algatada selles osas põhiseaduslikkuse järelevalve menetlus.

29.01.2015. a Tallinna Halduskohtu otsusega jäeti Eesti Advokatuuri kaebus rahuldamata.

Lisaks eeltoodule esitas Eesti Advokatuur 18.12.2014. a Tallinna Halduskohtule kaebuse tuvastada, et riigi õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks 3,835 miljoni euro ulatuses vahendite eraldamise kindlustamine 2015. aastaks on ebapiisav ja õigusvastane ja kaebuse kohustada riiki eraldama 2015. aastaks riigi õigusabi osutamiseks ja korraldamiseks piisavad vahendid.

05.01.2015. a kohtumäärusega võeti Eesti Advokatuuri kaebus menetlusse. Kohus määras vastustajaks Justiitsministeeriumi ning kohustas vastama kaebusele kirjalikult hiljemalt 04.02.2015.

28.01.2015. a taotles vastustaja vastamistähtaaja pikendamist või alternatiivselt menetluse peatamist kuni 01.04.2015. a HKMS § 97 lg 1 alusel.

28.01.2015. a rahuldus kohus vastustaja taotluse ja pikendas 05.01.2015. a määrusega antud vastamise tähtaega kuni 01.04.2015.

Arendustegevusest

Riigi õigusabi infosüsteem (RIS)

Riigi õigusabi infosüsteemi (RIS) 2014. aasta suurimateks arendusteks oli RIS-i teise arendusetapi I osa rakendamine, millest tulenevalt saab tasutaotlused elektroonselt infosüsteemi kaudu edastada vastavale menetlusasutusele (politsei ja prokuratuur) ning tasutaotlusi paber kandjal pärast seda esitada ei ole vajalik ega ka võimalik. Menetlusasutus (politsei ja prokuratuur) koostab neile edastatud tasutaotluse alusel tasumääruse samuti elektroonselt, millest tulenevalt ei pea advokaat politsei ja prokuratuuri tasumäärusi enam käsitsi RIS-i vormistama. Seejärel esitab advokaat RIS-i kaudu menetlusasutuste poolt kinnitatud makstavad tasud ja hüvitatavad kulud väljamaksmisele advokatuuri raamatupidamisele.

2015. aastal on plaanis välja arendada RIS-i teise arendusetapi viimane osa, mille kohaselt oleks võimalik tasutaotluste elektrooniline edastamine ka kohtutesse.

Riigi õigusabi koduleht

Riigi õigusabi kodulehekülg on abiks riigi õigusabi hõlmava informatsiooni kättesaamisel. Kodulehel on olemas avalik kasutajakeskkond, kus saavad vajalikku informatsiooni kõik isikud, ning piiratud ligipääsetavusega keskkonnad, mis on mõeldud advokaatidele või menetlejatele, prokuröridele ja kohtunikele. Kodulehekülje aadress on www.riigioigusabi.ee.

Kokkuvõtteks

Kokkuvõtteks võib tõdeda, et 2014. aastal on taaskord astutud suuri samme riigi õigusabi süsteemi muutmiseks ja kvaliteedi parandamiseks. Advokatuuri juhatus peab väga oluliseks riigi õigusabi süsteemi muutmist, et riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamine oleks jätkusuutlik ning et riigi õigusabi osutavad advokaadid oleksid õiglaselt tasustatud.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI REVISJONIKOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Eesti Advokatuuri revisjonikomisjoni kuulusid 2014. aastal vandeadvokaadid Ene Ahas (komisjoni esimees), Alla Jakobson ja Marko Tiiman. Revisjonikomisjoni asendusliikmeteks olid vandeadvokaadid Sirje Must ja Jüri Sirel.

Revisjonikomisjon kontrollis advokatuuri majandustegevust ning esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamist. Aruandeperioodil kontrollis revisjonikomisjon Eesti Advokatuuri 2013. a neljanda kvartali andmeid, 2013. a majandusaasta aruannet ning 2014. a kolme esimese kvartali majandustegevust. 2014. a neljanda kvartali andmed ning Eesti Advokatuuri 2014. a majandusaasta aruanne on revisjonikomisjoni liikmetele kättesaadavad alles 2015. aastal.

Aruandeperioodil ei tuvastanud revisjonikomisjon minetusi Eesti Advokatuuri esimehe, juhatuse ja kantsleri asjaajamises. Samuti ei esinenud rikkumisi advokatuuri tavapärasel majandustegevuses. Edukaks saab pidada Eesti Advokatuuri poolt komisjonide moodustamist ja ISO kvaliteedijuhtimise sertifikaadi omistamist. Komisjonide moodustamise kaudu kaasati 2014. a märkimisväärses ulatuses liikmeid organisatsiooni tegevusse. Kokkuvõttes on komisjonide moodustamise ning korrastatud ja kaardistatud juhtimissüsteemi abil paranenud Eesti Advokatuuri võimekus nii liikmete õiguste ja huvide kaitsel kui ka osalemisel seadusloomes ning andnud tõukejõu tervikuna advokaatide ühiskondliku aktiivsuse kasvuks. Tulenevalt komisjonide moodustamisest ja jätkuvast liikmeskonna kasvust on lisaks riigi õigusabi rahastamise ja korraldamisega seonduvate küsimuste lahendamisele suurimateks väljakutseteks nii 2015. a kui ka järgnevatel aastatel ladusa sise- ja väliskommunikatsiooni tagamine.

Vastavalt advokatuuriseadusele loetakse advokatuuri majandustegevuseks ka riigi õigusabi osutamise korraldamist ja riigieelarvest eraldatud raha kasutamist. Revisjonikomisjoni käsutuses ei olnud 2014. majandusaasta lõpu seisuga lõplikke andmeid 2014. a riigi õigusabi tellimuste esitamise ja täitmise kohta, mistõttu lõplik seisukoht juhatuse tegevusele riigi õigusabi korraldamisega seonduvalt on võimalik võtta pärast Eesti Advokatuuri poolt koostatava vastava detailse aruandega tutvumist 2015. aastal. Olemasoleva teabe alusel ei tuvastanud revisjonikomisjon riigi õigusabi korraldamisel rikkumisi. Samuti ei tuvastatud minetusi riigieelarvest saadud rahade kasutamisel.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI KUTSESOBIVUSKOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Eesti Advokatuuri kutsesobivuskomisjoni 2014. aasta koosseisu kuulusid vandeadvokaadid Urmas Ustav (komisjoni esimees), Aadu Luberg, Mari-Ann Simovart, Toomas Tamme, Toomas Taube ja Erki Vabamets. Justiitsministeeriumi esindas komisjonis Gunnar Vaikmaa ning Tartu Ülikooli õigusteaduskonda Karin Sein, kelle asendusliikmeteks olid vastavalt Kristiina Rebane ja Ülle Madise. Kohtunikest olid komisjoni liikmeteks Viktor Brügel Harju Maakohtust, Enno Loonurm Tallinna Halduskohtust ning asendusliikmeks Meeli Kaur Harju Maakohtust. Prokuratuuri esindasid Heili Sepp ja Tristan Ploom.

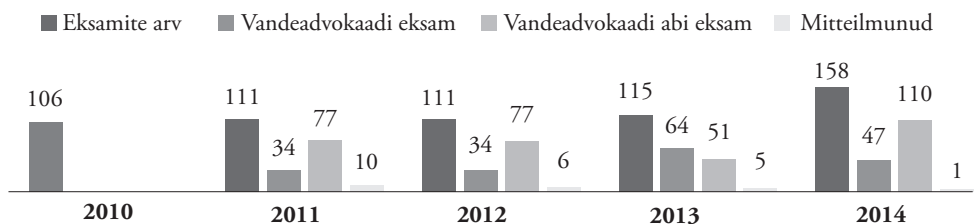
Advokaadiksamite korraldamine

Eesti Advokatuuri üldkogu otsusega vastu võetud uue kodukorra alusel muutus alates 01.01.2014. a advokaadiksamite korraldus. Uue korra kohaselt toimuvad advokaadiksamid kaks korda aastas. Eksam koosneb kolmest osast: testist, kaasusülesandest ja suulisest osast. Testi küsimused on vandeadvokaadi abi ja vandeadvokaadi eksami tegijatel samad: igast valdkonnast (eraõigus ja tsiviilkohtumenetlus; riigi põhikord, avalik õigus ja halduskohtumenetlus; karistusõigus ja kriminaalmenetlus) 15 küsimust, lisaks 5 küsimust advokatuuri kohta. Testi küsimusi ja kaasusülesandeid uuendatakse igaks eksamiks. Advokaadiksami suulisest osast tuleb eksamineeritaval vastata advokaadi kutsetegevuse, kutse-eesitika ja advokaadibüroo pidamisega seotud küsimustele.

2014. aastal toimusid advokaadiksamid 27. jaanuaril ja 18. augustil. Advokaadiksamit tegi 157 isikut. Eksami sooritas positiivsele tulemusele 97 isikut, s.o 62% eksamineeritavatest. 2013. aastal oli eksami sooritanute protsent 82% ning 2012. aastal 86%.

Vandeadvokaadi eksamit tegi 47 isikut, neist 30 (64%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Vandeadvokaadi abi eksamit tegi 110 isikut, neist 67 (61%) sooritas eksami positiivsele tulemusele. Üks eksamineeritav haigestumise tõttu eksamile ei ilmunud.

Eksamite arv aastate ja eksamiliikide lõikes

Hindamisvestluste läbiviimine

2014. aastal viidi läbi 2 hindamisvestlust. Mõlemal korral läbisid advokaadid hindamisvestluste edukalt.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI AUKOHTU TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Aukohtu esimeheks oli 2014. a vandeadvokaat Andres Aavik ja liikmeteks vandeadvokaadid Liina Linsi, Priit Manavald, Leino Biin, õigusteadlane Raul Narits ning kohtunikud Indrek Parrest ja Imbi Sidok-Toomsalu. Asendusliikmeteks olid vandeadvokaadid Raivo Laus, Tõnis Tamme ja Leon Glikman.

2014. a toimus 24 aukohtu istungit. Kokku arutati aukohtumenetluses 125 kaebust 136 advokaadi ja 5 advokaadibüroo tegevuse peale. Võrdluseks, et 2013. aastal arutas aukohus kokku 132 kaebust, 2012. aastal kokku 65 kaebust, 2011. aastal kokku 71 kaebust ja 2010. aastal 69 kaebust. Eeltoodud arvudest nähtub, et kaebuste arv on võrreldes eelmise aastaga veidi langenud, kuid siiski võrreldes kaebuste arvuga perioodil 2010.-2012. aastal tõusnud. Eelkõige on see tingitud 30.04.2013. a juhatuse otsusest muuta advokatuuri töökorraldust kaebuste menetlemisel. Selle otsuse kohaselt juhatas ei vaata enam läbi isikute kaebusi, vaid edastab need kohe aukohtule aukohtumenetluse algatamise otsustamiseks. Arutatud kaebustest oli 79 seotud riigi õigusabi asjadega ning üks oli seotud pankrotihalduri tegevusega.

Aukohtumenetluse algatamiseks pöörduti aukohtu poole kokku 118 korral. Nendest eraisikud tegid aukohtule ettepaneku aukohtumenetluse algatamiseks 90 korral, erinevad kohtud ja kohtunikud 16 korral, vanglad kahel korral, prokuratuur kolmel korral, Politsei- ja Piirivalveamet ühel korral, advokaadid kolmel korral ja kolmel korral algatas aukohus ise aukohtumenetluse.

Aukohus algatas 2014. a aukohtumenetluse 25 korral, millest 7 korral tuvastati advokaadi tegevuses distsiplinaarsüüteo koosseis ning kohaldati advokaadi suhtes karistust. Viiel korral karistati advokaati noomitusega ja kahel korral rahatrahviga.

Kahel korral lõppes aukohtumenetlus poolte vahel kompromissi sõlmimisega ja kahel juhul loobuti kaebusest. Ülejäänud juhtudel on aukohus menetluse lõpetanud ilma distsiplinaarkaristust määramata, kuid nendest 18 korral pidas aukohus vajalikuks juhtida advokaadi tähelepanu kutse-eetika nõuete hoolsamale järgimisele.

90 korral otsustas aukohus aukohtumenetlust mitte algatada, nendest 16 korral pidas aukohus siiski vajalikuks advokaadi tähelepanu juhtida tema tegevuses esinevatele pisi-
minetustele ning kuuel korral ei algatatud aukohtumenetlust seoses aegumisega.

Peamised etteheited advokaadi tegevusele 2014. aastal olid järgnevad: rahulolematu kohtuotsusega, mida seostatakse ebarahuldava kaitsjatöö või esindusega, rahulolematu õigusteenuse kvaliteediga (kliendiülesande täitmata jätmine või selle ebapiisav täitmine, asjatundmatu õigusabi osutamine, kliendi huvides apellatsioon- või kassatsioonkaebuse esitamata jätmine jne), lugupidamatu suhtumine kohtu või kliendi suh-

tes, erinevad kommunikatsiooniprobleemid, huvide konfliktis tegutsemine, advokaadi tasuvaidlused.

Aukohtu otsuseid vaidlustati 14 korral halduskohtus, neist 10 asjas on kohtumenetlused veel pooleli. Kahel korral kaebus tagastati, ühel korral jäeti kaebus rahuldamata ja ühel korral loobuti kaebusest.

Lühiülevaade mõningatest aruandeperioodil aukohtu poolt tehtud otsustest.

I 16.01.2014. a

Aukohus menetles kohtuniku teadet, milles kohtunik heitis advokaadile ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kuna advokaat oli korduvalt eiranud kohtu korraldusi, ei esitanud seisukohta kohtu määratud tähtjaks, samuti oli jätnud vastamata tähtjaks nõude muutmise avaldusele. Lisaks ei olnud advokaat kinnitanud e-kirja kättesaamist ega vastanud kohtu e-kirjadele. Aukohus tuvastas, et advokaat ei vastanud kõikidele kohtu pöördumistele määratud tähtjaks. Advokaat põhjendas oma tegevust sellega, et tal ei õnnestunud esindatava seisukohta tähtjaks välja selgitada ning ta ei pidanud õigeks ilma selleta pöördumistele vastata. Samuti ei olnud tal võimalik üle astuda kliendi poolt antavatest korraldustest.

Aukohus leidis, et advokaat on kohustatud tegutsema ranges kooskõlas seadusega ning protsessuaalsed dokumendid tuleb esitada ettenähtud tähtjaks. Kui esinesid advokaadist mittesõltuvad asjaolud, mis takistasid seisukohtade tähtjalist esitamist, tulnuks kohtuniku sellest õigeaegselt informeerida. Isegi kui advokaat ei saa kliendilt tähtaegselt vastamiseks vajalikku informatsiooni, siis on advokaadil vajalik ikkagi vastata kohtu pöördumisele tähtaegselt ning kirjeldada eelnimetatud asjaolu. Aukohus taunis advokaadi tegevust seisukohtade õigeaegse esitamata jätmise eest ja juhtis advokaadi tähelepanu eetikakoodeksi § 20 lõikele 1, mis kohustab advokaati olema suhtlemisel kohtuga väärikas, korrektne ja lugupidav nii kõnes, kirjas kui ka teos. Aukohus ei pidanud vajalikuks karistada advokaati distsiplinaarkorras, kuivõrd selleks hetkeks oli advokaat palutud seisukohad edastanud, kuid juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele suhtuda hoolsamalt kohtu pöördumistesse.

II 14.02.2014. a

Aukohus arutas kliendi kaebust ja selgitas välja, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 13 rikkumist, kuivõrd advokaat büroopidajana oli sõlminud kliendilepingu isikuga, kelle huvid olid vastuolus kaebuse esitaja kui olemasoleva kliendi huvidega ning oli uuele kliendile õigusteenust osutades koostanud hagiavalduse kaebuse esitaja vastu. Antud hagiavalduses oli kasutatud kaebuse esitajalt saadud suulist teavet, dokumentaalseid tõendeid ja muid asjakohaseid andmeid.

I Eetikakoodeksi § 13 lg 1 esimene lause

Aukohus selgitas välja, et kaebaja ja advokaadibüroo olid sõlminud kliendilepingu, mille puhul oli tegemist raamlepinguga. Aukohtu istungil mõlemad pooled kinnitasid, et sõlmitud kliendileping ei ole lõpetatud. Kaebuse esitaja kinnitas korduvalt, et

tema tahe oli sõlmida just taoline leping selleks, et advokaadibüroo osutaks kõiksugu vajaminevat õigusabi. Advokaat aga selgitas, et tema jaoks oli tegemist ühekordse ja vähetähtsa asjaga ning raamlepingu sõlmimine on advokaadibüroo igapäevane praktika. Aukohus selgitas, et vaatamata sellele, kui oluliseks või mitte oluliseks peab advokaat ülesande täitmist, peab advokaat tegutsema kliendilepingu raames siiski üksnes kliendi huvides (eetikakoodeksi § 8 lg 1). Kaebuse kohaselt said kliendilepingu täitmise käigus vandeadvokaadile teatavaks kaebaja valduses olevad ja isikuga X seotud erinevad dokumendid ja andmed, mh isiku X ja kaebaja vaheline ettevõtte müügleping. Kaebaja vastu esitatud hagiavaldus, kus advokaat oli vastaspoole (s.o isiku X) esindaja, on esitatud lepingu osas, mille sõlmimisega seotud asjaoludest oli advokaadibüroo õigusteenuse osutamise käigus saanud teadlikuks. Täpsemalt olevat kaebaja esindaja andnud koos teiste dokumentidega üle advokaadile ka kõnealuse müügilepingu. Aukohtu istungil ja varasemates kirjalikes selgitustes lükkas advokaat selle väite sõnaselgelt ümber. Kaebaja oma väidete tõendamiseks aukohtule täiendavaid tõendeid ei esitanud. Aukohus asus seisukohale, et vasturääkivusi, mida ei ole võimalik üheselt kõrvaldada, tõlgendatakse distsiplinaarsüüteo toimepanemises kahtlustatava isiku kasuks. Seega ei saanud aukohtu hinnangul tõendamist, et advokaat oleks rikkunud eetikakoodeksi § 13 lg 1 esimest lauset. Küll aga pidas aukohus vajalikuks pöörata advokaadi tähelepanu, et tähtajatu ja selgelt määratlemata objektiga kliendilepingu sõlmimisel on otstarbekas kliendileping lõpetada, kui tegelikku õigusteenuste osutamist enam ei toimu. See loob kliendisuhetes selguse ja hoiab ära asjatud kahtlused võimaliku huvide konflikti osas.

II Eetikakoodeksi § 8 lg 1 ja § 13 lg 1 teine lause

Aukohus oli jätkuvalt seisukohal, et advokaat peab vältima huvide konflikti ohu tekkimist, st kutse-eetika rikkumiseks ei ole ainult kliendi huvide reaalne kahjustamine, vaid ka huvide konflikti ohu loomine. Aukohus leidis, et vandeadvokaadi ülalkirjeldatud tegevuses esinesid eetilised minetused. Aukohtul ei õnnestunud menetluse käigus üheselt tuvastada, millist informatsiooni võis advokaat teada saada, osutades õigusteenust kaebajale, ning mida ta kasutas või oleks saanud ära kasutada hagiavalduses kaebaja vastu. Samas puudus aukohtu hinnangul kahtlus selles, et hagiavaldust esitades pidi advokaat aru saama, et asus esindama isikut, kelle huvid kohtuvaidluses võivad olla vastuolus isikuga, keda ta oli varasemalt esindanud. Aukohus pidas advokaadi sellist tegevust taunitavaks, eriti veel arvestades asjaolu, et advokaadibüroo esitas hagiavalduse kaebaja vastu olukorras, kus advokaadibüroo ja kaebaja vahel oli kehtiv kliendileping.

Täiendavalt pidas aukohus vajalikuks selgitada, et olgugi, et kaebajat oli nõustanud advokaadibüroo üks advokaat ja kaebaja vastu esitatud hagiavalduse esitajat oli esindanud büroo teine advokaat, siis seda ei saa pidada piisavaks, et ei pruugiks tekkida kahtlus huvide konfliktis tegutsemises. Juhul kui ühe büroo erinevad advokaadid soovivad osutada õigusabi vastaspooltele, tuleb kliente teavitada õigusabilepingu sõlmimisel või raamlepingute puhul hilisemalt, et ülesanne on täitmiseks võetud büroo mõne konkreetse advokaadi, mitte aga büroo poolt tervikuna.

Kuivõrd eetikakoodeksi § 10 lg 1 kohaselt teostab järelevalvet kutse-eetika nõuete täitmise üle advokaadibüroos büroopidaja, siis leidis aukohus, et vandeadvokaat büroopi-

dajana oli oma tegevusega rikkunud eetikakoodeksi § 13 lõike 1 teist lauset ning oli seega toime pannud distsiplinaarsüüteo. Võttes arvesse eelnevat ja asjaolusid, et vandeadvokaati ei ole varasemalt distsiplinaarsüüteo eest karistatud ja pärast aukohtule kaebuse esitamist teavitas advokaadibüroo kohut esindusõiguse lõppemisest tsiviilasjas, kus hagi on esitatud kaebuse esitaja vastu, otsustas aukohus määrata advokaadile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 1 alusel noomituse.

III 21.01.2014. a

Aukohus arutas kohtumääruses toodut ja selgitas välja, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, kuivõrd advokaat ei esitanud apellatsioonkaebust tähtaegselt. Aukohus tuvastas, et advokaat oli jätnud tähtaegselt apellatsioonkaebuse esitamata oma hooletuse tõttu ja seega rikkus eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatud. Aukohus tuvastas, et advokaat ei esitanud apellatsioonkaebust tähtaegselt, sest ta unustas, et võttis kohtuotsuse vastu hilinenult ega veendunud otsuse kuulutamise õiges ajas. See tõttu arvutas ta ka kaebuse esitamise tähtaega valesti. Aukohtu hinnangul on selline tegevus käsitletav üksnes hooletusena ja selles osas taunis aukohus advokaadi hooletust suhtumist. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu asjaolule, et kaitsja peab oma kutsetegevuses olema äärmiselt tähelepanelik ja tegema endast kõik oleneva, et kaitsealuse õigused oleksid kaitstud. Otsuse tegemisel võttis aukohus arvesse asjaolu, et advokaat oli aukohtu hinnangul saanud oma eksimusest aru ja kahetses juhtunut. Samuti ka asjaolu, et kohus ennistas apellatsioonitähataja ning seeläbi ei jäänud riigi õigusabi saaja õigused kaitseta. Kuid samas ei ole see ka esimene juhtum, mil aukohus on arutanud vandeadvokaadi poolt apellatsioonkaebuse esitamata jätmist. Aukohus leidis, et advokaat oli oma tegevusega rikkunud eetikakoodeksi § 8 lg 2 ning oli seega toime pannud distsiplinaarsüüteo. Aukohus otsustas neid asjaolusid arvestades määrata advokaadile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 1 alusel noomituse.

IV 20.02.2014. a

Aukohus jõudis seisukohale, et advokaadile heideti ette riigi õigusabi seaduse §-s 19 lg 1 ja eetikakoodeksi §-s 8 lg 2 ja §-s 14 lg 21 sätestatud nõuete eiramist, kuna advokaat ei esitanud kaebust Riigikohtusse ega selgitanud kaebajale asjaolusid, miks advokaat seda teha ei saanud ega pakkunud lahendust. Lisaks ei reageerinud advokaat ega esitanud vastuväidet menetluskulude kindlaksmääramise avaldusele.

I Riigi õigusabi osutamine kuni lõpliku lahendamiseni

TsMS § 218 lg 3 kohaselt saab hagi menetluses Riigikohtus menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Vaidluse all ei olnud asjaolu, et advokaat on vandeadvokaadi vanemabi ning seega esineb tal seadusest tulenev takistus RÕS § 19 lg 1 kohaselt asja lõplikuks lahendamiseks. RÕS § 20 lg 2 sätestab, et kui riigi õigusabi osutajal ei ole võimalik seadusest tulenevalt jätkata riigi õigusabi saajale õigusteenuse osutamist, esitab ta kohtule, prokuratuurile või uurimisasutusele taotluse määrata uus riigi õigusabi osutaja. Seega on aukohtu hinnangul just advokaadil, kellel esineb takistus riigi õigusabi osutamiseks kuni asja lõpliku lahendamiseni, kohustus esitada taotlus uue riigi õigusabi osutaja määramiseks. Aukohtu hinnangul ei ole tõendamist saanud asjaolu, et advokaat ei ole

selgitanud riigi õigusabi saajale, et temal puudub õigus esitada kaebus Riigikohtusse, kuid aukohtu hinnangul ei oma see asjaolu käesolevas asjas tähtsust, kuivõrd piisavaks ei saa pidada riigi õigusabi saajale vaid asjaolude selgitamist. Tulenevalt RÕS § 20 lg 2 peab advokaat olema aktiivne, st kui tal ei ole võimalik seadusest tulenevalt jätkata riigi õigusabi saajale õigusteenuse osutamist, esitab ta taotluse uue riigi õigusabi osutaja määramiseks. Käesoleval juhul aga advokaat seda ei teinud. Samuti ei pöördunud vandeadvokaadi vanemabi vandeadvokaadist juhendaja poole, et leida olukorrale lahendus büroosiseselt. Seega oli advokaat rikkunud eetikakoodeksi § 8 lõiget 2, mille kohaselt on advokaat kohustatud kasutama kliendi ülesande täitmisel neid seadusega kooskõlas olevaid viise ja vahendeid, mis võimaldavad kliendi huve paremini kaitsta.

II Menetluskulude vaidlustamine

Advokatuuri juhatus rõhutas oma 16.04.2013. a otsuses, et kuivõrd advokaat on kohustatud õigusteenust osutama kuni asja lõpliku lahendamiseni, siis hõlmab see ka menetluskulude menetlemist. Seega oleks pidanud eeltoodud seisukoht olema teadlik ka vandeadvokaadi vanemabile. Vandeadvokaadi vanemabi ei olnud aga aktiivne menetluskulude väljamõistmise menetluses. Samuti ei olnud advokaat aktiivne, et lõpetada riigi õigusabi osutamine vastavalt riigi õigusabi seadusele. Arvestades eeltoodut leidis aukohus, et ka antud episoodi puhul rikkus vandeadvokaadi vanemabi eetikakoodeksi § 8 lõikes 2 sätestatud. Aukohus leidis, et vandeadvokaadi vanemabi rikkus oma tegevusega eetikakoodeksi § 8 lg 2 ja riigi õigusabi seaduse § 19 lg 1 ning seega pani toime distsiplinaarsüüteo. Aukohus otsustas neid asjaolusid arvestades määrata advokaadile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 1 alusel noomituse.

V 25.03.2014. a

Aukohus arutas võlausaldajate ja pankrotitoimkonna kaebust vandeadvokaadi kui pankrotihalduri tegevuse peale ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette järgmist:

- 1) eetikakoodeksi § 4 lõiget 1 rikkumist, kuna advokaat oli eiranud erinevaid pankrotiseaduse sätteid, võltsinud halduri toimikut ning pannud toime korruptiivse teo;
- 2) lisaks eetikakoodeksi § 4 lg 1 ja eetikakoodeksi § 21 lg 1 sätestatud nõude eiramist, kuivõrd advokaat haldurina ei esitanud kohtule esitatud lõpparuandet pankrotitoimkonnale tutvumiseks ega küsinud nõusolekut lõpparuande esitamiseks kohtule.

I Eetikakoodeksi § 4 lg 1

Antud juhul heideti advokaadile täpsemalt ette PankrS § 55 lg 1 ja 2, § 55 lg 3 p 1, § 60 lg 1, 2 ja 3, § 66 lg 1, § 79 lg 1, § 80 lg 1, § 101 lg 1, 124 lg 1, 126 lg 1, § 172 lg 1 ja 2 rikkumist, mis seisnes selles, et advokaat oli toime pannud järgmised rikkumised:

- 1) pankrotimenetluse oluliste dokumentide toimkonna ja võlausaldajate eest varjamine;
- 2) võlgniku vara toimkonna ja võlausaldajate eest varjamine;
- 3) valeandmete esitamine nõuete suuruste kohta nõuete kaitsmise koosolekul;
- 4) võlgniku vara välja selgitamata jätmine;

- 5) võlausaldajate ja kohtu eksitamine pankrotivara ning võlgnikul teistelt isikutelt saadaoleva vara puudumisega;
- 6) valeandmete esitamine jaotusettepanekus ja lõpparuandes tunnustatud nõuete osas, mille ulatuses võlausaldaja ei olnud raha saanud;
- 7) võlgniku iseenda usaldusisiku nimetamiseks kohtule omavolilise, ilma võlausaldajate üldkoosoleku otsuseta, ettepaneku tegemine;
- 8) halduri kulutuste aruande toimkonnale esitamata jätmine ja tehtud kulutuste kohta valeandmete kohtule esitamine.

Aukohtu hinnangul olid eelpool esitatud etteheited oletuslikud või tegemist oli õigusliku vaidlusega ja nende näol oli sisuliselt tegemist seisukohtadega maakohtu kohtumääruse osas. Nendele etteheidetele tähelepanu juhtimisega ja tõendamisega oleks asjakohane olnud tegeleda pankrotimenetluse raames või siis hilisemalt vaidlustades kohtumäärust, millega kinnitati pankrotimenetluses lõpparuanne. Nimetatud kohtumäärusele reageerimine, esitades advokaadist halduri tegevuse peale kaebus, ei olnud aga aukohtu hinnangul asjakohane. Asjakohane edasikaebe õigus ja kord oli toodud kohtumääruses.

Etteheidete osas, et haldur pani toime korruptiivse teo ja võltsimise, pidas aukohus vajalikuks selgitada, et aukohtul puudub pädevus selliste tegude osas hinnangute andmiseks. Kuid ainuüksi asjaolu, et haldur oli teinud toimkonnale tutvumiseks halduri elektroonilisest toimikust koopia üks päev varem enne selle tutvustamiseks esitamist, ei tähenda veel, et toimik oleks olnud võltsitud ja et advokaat oli andnud tutvumiseks võltskoopia. Juhul, kui kohus või prokuratuur tuvastab minetusi advokaadi tegevuses eeltoodu osas, siis on aukohus valmis arutama kaebust advokaadi tegevuse suhtes.

II Eetikakoodeksi § 4 lg 1 ja lisaks § 21 lg 2

PankrS § 162 lõige 1 sätestab haldurile kohustuse esitada nii pankrotitoimkonnale kui ka kohtule lõpparuanne. Aukohus tuvastas, et toimkonnale kui kollegiaalsele organile advokaat lõpparuannet ei esitanud ja haldur pidas võlausaldaja esindaja tutvumist samaväärseks toimkonnaga. Advokaat ei nõustunud antud etteheitega ka põhjendusel, et pankrotimenetlus lõppeb lõpparuande kinnitamisega ja kohtul oli võimalus jätta lõpparuanne kinnitamata ja tagastada see haldurile menetluse jätkamiseks, kui lõpparuandest oleks ilmnenud, et on rikutud võlgniku või võlausaldajate õigusi. Kuivõrd kohus seda ei leidnud, siis lõpparuannet haldurile ei tagastatud, kuid kohus oli kontrollinud lõpparuannet ja selle õigsust ning ei leidnud selles puudusi. Aukohus isenesest nõustus advokaadi seisukohaga, et kohus oleks pidanud järelevalvet teostades olema hoolsam, kuid see veel ei tähenda, et seetõttu ei peaks vandeadvokaat haldurina kinni pidama temale pandud seaduses sätestatud kohustustest. Samuti ei nõustunud aukohus advokaadi seisukohaga, et kui toimkond ja võlausaldajad on samad ja võlausaldajad on käinud tutvumas sellega, siis on see tutvustatud ka toimkonna liikmetele.

Kuivõrd haldur ei olnud PankrS § 162 lõike 1 kohaselt toimkonnale lõpparuannet esitanud, siis aukohtu hinnangul oli vandeadvokaat rikkunud eetikakoodeksi § 4 lõiget 1 ja eetikakoodeksi § 21 lõiget 2, kuna ei täitnud pankrotihaldurile seadusest tulenevat selget kohustust ja oli tekitanud kohtus arusaama, et antud sättest tulenevad

nõuded on täidetud. Seega pani advokaat toime distsiplinaarsüüteo. Kõnealune rikkumine ei olnud aukohtu poolt tuvastatud asjaoludel iseenesest tekitanud kaebajatele kahju ega toonud kaasa muid pöördumatuid negatiivseid tagajärgi ning seega oli rikkumine pigem n-ö formaalset laadi. Samas oli advokaat pankrotihaldurina tegutsedes rikkunud seadusest tulenevat selget ja ühemõttelist kohustust. Võttes arvesse eelnevat ja asjaolu, et vandeadvokaat ei olnud varasemalt distsiplinaarsüüteo eest karistatud otsustas aukohus määrata advokaadile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 1 alusel noomituse.

VI 25.03.2014. a

Aukohus arutas võlgniku kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 22 lg 1 sätestatud nõude eiramist, kuivõrd advokaat oli pöördunud kaebaja poole suhtumise ja tasemega, mis advokaadile au ei tee ja tekitas sellega kaebajale ebamugavusi. Aukohtule nähtus esitatud materjalidest, et esimeses kirjas, mille vandeadvokaat kaebuse esitajale edastas, oli muuhulgas järgmine lause: „Saadan kohtumääruse, ole hea kontrolli, kas oled selle ära täitnud.“ Kaebaja teavitas vandeadvokaati, et on raha ära maksnud, mispeale vandeadvokaat pöördus taaskord kaebaja poole sõnumiga „Kui sa oleksid selle ära maksnud, siis ma ei oleks sinu poole ka pöördunud. Ole hea kontrolli järgi.“

Aukohtu istungil kinnitas vandeadvokaat, et teab kaebajat üksnes läbi pankrotimenetluse. Aukohtule esitatud maksekorralduse väljatrüki osas selgitas advokaat, et kontrollis kaebaja võimalikku tasumist 2010. a ja 2011. a osas, kuid 2012. a pangalaekumiste kontrollimise peale ta ei osanud tulla. Advokaat tõdes aukohtu istungil, et kui kaebaja oleks talle esitanud maksekorraldusest koopias, siis ei oleks ta teist meeldetuletuskirja edastanud. Aukohtu hinnangul rikkus advokaat seeläbi eetikakoodeksi § 22 lõiget 1, kuid arvestades, et kaebajale ei ole advokaadi tegevuse tõttu saanud kahjulikke tagajärgi, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada, küll aga pidas vajalikuks antud e-kirjade taustal pöörata vandeadvokaadi tähelepanu kahele asjaolule.

Esiteks, kuna vandeadvokaadi sõnul ei olnud kaebaja temale perekonnatuttav ega lähedane isik, vaid neil oli kokkupuutumus olnud üksnes antud pankrotimenetluse raames, siis ei pea aukohus väärivaks isikuid sinatada viisil, nagu seda oli tehtud e-kirjades. Aukohus juhtis vandeadvokaadi tähelepanu olemaks tööalases suhtluses tähelepanelikum oma keelekasutuses vältimaks familiaarseks muutumist. Teiseks pööras aukohus vandeadvokaadi tähelepanu asjaolule, et enne, kui pöörduda nõudega isiku poole võlanõudes, on ilmingimata vajalik kontrollida, kas summa on tasutud või mitte. Selleks võiks advokaadilt mõistlikult oodata näiteks oma pangakonto, raamatu-pidamiskannete vms kontrollimist.

VII 25.03.2014. a

Aukohus arutas isiku kaebust, kelle nimega seonduvalt oli internetilehele kirjutatud kommentaar, ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõude eiramist, kuivõrd kaebuse esitaja identiteeti oli teise isiku poolt pahatahtlikult kasutatud ning läbiviidud kriminaalmenetluses viisid jäljed van-

deadvokaadini. Aukohtule esitatud kriminaalmenetluse lõpetamise määruses oli toodud välja, et vandeadvokaadile oli esitatud kahtlustus Kars § 157² järgi kvalifitseeritava teo toimepanemises, mis seisnes selles, et vandeadvokaat, eesmärgiga luua teise isikuna esinemise teel temast teadvalt ebaõige ettekujutus, kasutas kella 23.46 ajal kaebuse esitajat tuvastada võimaldavaid andmeid, s.o eesnime koos e-posti aadressi laiendiga, mis viitas kaebaja äriühingule, ilma viimase nõusolekuta, kirjutades kommentaari internetilehel. Määruse kohaselt oli vandeadvokaat ise kõnealuse kommentaari tegemise IP-aadressiga seotud modemi lepingujärgne kasutaja ning lisaks oli vandeadvokaat ise esitanud sellelt IP-aadressilt OÜ X nimel domeeni registreerimise taotluse, samuti tasus domeeni registreerimisarve MTÜ Y arvelduskontolt enda kasutajatunnusega. Samas määruses oli toodud välja, et advokaadi süü ei olnud nimetatud kuriteo puhul suur ning kuna tegemist oli eelkõige kahe isiku vahelise suhtega, siis puudus kriminaalmenetluse jätkamiseks avalik menetlushuvi ja seetõttu kuulus kriminaalmenetlus lõpetamisele. Aukohtule kinnitasid nii kaebuse esitaja kui ka advokaat, et antud ringkonnaprokuratuuri määrust ei ole vaidlustatud.

Olgugi, et vandeadvokaat ei tunnistanud oma süüid, ei andnud ütlusi kriminaalmenetluses ja ka ringkonnaprokuröri suheldes ei tunnistanud, et oleks identiteedivargust toime pannud, kinnitas ta aukohtule, et ta ei eita ühtegi ringkonnaprokuratuuri määruses olevat faktilist asjaolu. Aukohus leidis, et antud asjas ei ole aukohtul vajalik süüvida kommentaari keelelisse sisusse ning sellele aukohus hinnanguid ei anna. Aukohtu hinnangul omas antud asjas eelkõige tähtsust see, et internetilehel oli kirjutatud kaebuse esitajaga seostatav kommentaar, mida kaebaja ise ei olnud kirjutanud ning sellekohases kriminaalmenetluse lõpetamise määruses tõdes prokurör, et advokaadi süü ei olnud suur ja kuna kriminaalmenetluse jätkamiseks puudus avalik menetlushuvi, siis kuulus antud kriminaalmenetlus lõpetamisele. Kuivõrd antud määrust ei oldud vaidlustatud, siis oli see jõustunud ning seetõttu ei hinnanud aukohus ümber antud teo asjaolusid.

Aukohus asus seisukohale, et kuna kaebaja oli AS-i Z üks omanikke ja juhatuse liige ja kui luuakse domeeni, mis on sarnane AS-i Z nimekujuga, kaudu e-posti aadress kaebaja eesnimega, siis see assotsieerub kaebajaga. Arvestades, et internetilehel tehtud kommentaar sisaldas viidet nimetatud e-posti aadressile ja see oli tehtud vandeadvokaadi koduselt IP-aadressilt, siis oli usutav, et kommentaari oli teinud justnimelt vandeadvokaat. Seejuures võttis aukohus veel arvesse asjaolu, et kommentaar oli kirjutatud õhtul kell 23.46. Aukohtu taolist veendumust ei lükanud ka vandeadvokaat ise aktiivselt ümber, olgugi, et aukohus palus aukohtu istungil AdvS § 17 lg 4 kohaselt advokaadil esitada tema käsutuses olevad tõendid. Advokaat vaid eitas enda poolt kommenteeri tegemist tema koduselt aadressilt ning selgitas, et tal käivad külalised, kuid ei soovinud vastata küsimusele, kas MTÜ-ga Y ja OÜ-ga X seotud isik, kes on nende äriühingute taga, kelle nimel domeen registreeriti ja kes selle eest tasus, oli tal külas kommentaari tegemise ajal.

Aukohus oli seisukohal, et vandeadvokaadi poolt toime pandud tegu tuli käsitada ühtlasi ka eetikakoodeksi § 9 lõigete 1 ja 2 tähenduses vääritud teona. Aukohus leidis, et vandeadvokaat oli antud juhtumil rikkunud eetikakoodeksi § 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatud advokaadi kohustust käituda väärilt ja hoiduda advokaadi kutset ja advokatuuri

mainet kahjustavast käitumisest ka väljaspool kutsetegevust. Võttes arvesse kõike eelnevat ja asjaolu, et vandeadvokaadil oli hetkel kehtiv karistus, määras aukohus vandeadvokaadile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 2 alusel rahatrahvi summas 300.- eurot.

VIII 22.05.2014. a

Aukohus arutas kohtu teadet ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lg 1 rikkumist, kuivõrd advokaat ei ilmunud õigeks ajaks kohtuistungile, ning KrMS § 227 lg 1 sätestatud nõuete eiramist, kuna kaitsja oleks pidanud kaitseakti esitama 21.04.2014. a, aga tegi seda e-posti teel 22.04.2014. a kell 20.57, mistõttu kohus sai kaitseakti kätte 23.04.2014. a. Aukohus nõustus kohtuga, et kohtuistungile hilinemine ei ole korrektne käitumine, kuid samas oli antud juhul advokaat kohut ka teavitanud oma hilinemisest, mistõttu aukohus pidas vajalikuks vaid juhtida advokaadi tähelepanu vajadusele planeerida paremini oma tööaega, sh arvestada võimalike teede ehitustöödega jms. Advokaat selgitas aukohtule, et kaitseakti esitamise viibimisest teavitas ta maakohtu sekretäri 21.04.2014. a ning samas tões advokaat, et ei esitanud tähtaja pikendamise taotlust kirjalikult, kuna töökoormusest tingituna ei jõudnud seda teha. Aukohus asus seisukohale, et kaitseakti õigeaegne esitamata jätmine ja kohtuistungile õigeaegne ilmumata jätmine on advokaadi kutsealased minetused. Samas pidas aukohus rikkumiste tuvastamist praegusel juhul piisavaks õiguslikuks järelmiks ning ei pidanud advokaadi karistamist vajalikuks. Aukohus arvestas muu hulgas asjaoluga, et advokaat teavitas kohut kaitseakti õigeaegse esitamise takistustest ning istungile hilinemine võis olla tingitud objektiivsetest põhjustest (liiklustakistused). Aukohus pidas vajalikuks pöörata advokaadi tähelepanu asjaolule, et tähtaja pikendamise taotluse läbivaatamine ja rahuldamine ei ole kohtusekretäri pädevuses. Korrektne käitumine eeldab seda, et kohtule esitatakse taotlused, sh tähtaja pikendamise taotlused, ametlike menetlusdokumentidena ning nende rahuldamise või mitterahuldamise osas saadakse ka kohtult vastus.

IX 22.05.2014. a

Aukohus arutas prokuröri teadet ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 23 rikkumist, kuivõrd kaitsja venitas kriminaalasja materjalide vastuvõtmisega ega vastanud prokuröri kõnedele ja e-kirjadele. Esitatud kaebuse ja selgituste pinnalt nähtus aukohtule, et vähemalt 9 päeva vältel ei võtnud advokaat vastu kriminaalasja materjale ega vastanud prokuröri pöördumistele. Advokaadi selgituste kohaselt oli kriminaalasja materjalide vastuvõtmine ja e-kirjadele vastamine takistatud tulenevalt arvutiviirusest. Aukohus nõustus prokuröri viitega, et advokaadid peaksid vältima asjatut materjalide vastuvõtmise venitamist ning samuti leidis aukohus, et advokaat oleks pidanud leidma võimaluse vastata prokuröri pöördumistele. Kuivõrd antud olukorra oli põhjustanud arvutiviirus, siis juhtis aukohus advokaadi kui büroopidaja tähelepanu Eesti Advokatuuri juhatuse 14.12.2010. a otsusega kinnitatud „Elektroniliste vahendite ja interneti kasutamise juhendi“ § 4 lõikele 1, mille kohaselt advokaat peab elektroonilise kommunikatsiooni kaitstuse, konfidentsiaalsuse ja säilimise tagamiseks kasutusele võtma ja pidevalt uuendama adekvaatseid ja ajakohaseid meetmeid (viirusetõrje, tulemüürid, rämpspostifiltrid, *back up* ehk varunduslahendused jne).

X 29.05.2014. a

Aukohus arutas prokuröri kaebust ja selgitas välja, et peamine asjaolu, mida advokaadile ette heideti oli eetikakoodeksi § 23 rikkumine, kuivõrd koostöö advokaadiga oli raskendatud – planeeritud menetlustoimingul ta ei osalenud, vaid osales asenduskaitsja ning samale päevale planeeritud teise menetlustoimingu toimumise osas ei olnud prokuröril kindlust, kuivõrd advokaadiga ei saanud prokurör telefoni teel kontakti. Aukohus asus seisukohale, et õigusabi andmisel üheks oluliseks komponendiks on suhtlemine kliendiga, aga ka menetlejatega, sh prokuröridega. Aukohus tuvastas, et advokaadil oli aukohtu otsuse tegemise hetkel RIS-is täitmisel olevaid riigi õigusabi asju 497. Aukohtu hinnangul näitas see, et advokaadil oli vägagi märkimisväärne hulk asju pooleli ning see võis omakorda tingida olukorra, et advokaadil ei olnud võimalik pühenduda kõikide ülesannete täitmisele täie hoolega. Seeläbi võis kannatada õigusabi kvaliteet, aga ka normaalne suhtlus menetlejatega või teiste menetlusosalistega. Esitatud materjalide pinnalt nähtus aukohtule, et advokaat oli korraldanud kaitsetöö ära, st kaasanud asenduskaitsjad, ja seeläbi ei olnud kaitsealuse huvid jäänud kaitsmata. Kuid aukohus tõdes, et advokaadi töökoormus oli RIS-i kohaselt märkimisväärne ning pööras selles osas advokaadi tähelepanu. Asenduskaitsjate kaasamine menetlusse peaks olema olukorras, mil kaitsja osavõtt kriminaalmenetlusest on tõesti takistatud, mitte see ei peaks olema planeeritud üheks kaitse teostamise vormiks.

XI 29.05.2014. a

Aukohus arutas kohtuniku kaebust ja selgitas välja, et peamine asjaolu, mida advokaadile ette heideti, oli eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumine, kuivõrd advokaat, olles lapse määratud esindaja, ei suutnud kujundada seisukohta, kas tehing oli lapse huvides või mitte. Samuti ei esitanud advokaat taotlusi saamaks informatsiooni oma seisukoha kujundamiseks. Kui advokaat tegutseb lapse määratud esindajana, siis on advokaadi kliendiks laps ning aukohtu hinnangul peaks advokaat tegema kõik võimaliku, et lapse huvid saaksid kaitstud. Aukohus leidis, et advokaat lapse esindajana ei saa jätta välja selgitamata neid asjaolusid, mis kaitseksid kliendi, st lapse, huvisid kõige paremini. Aukohus pööras advokaadi tähelepanu, et kui selleks vajalikud asjaolud ei tule kohtumaterjalidest välja, siis on selleks vajalik esitada kohtule täiendavaid taotlusi, nt taotlus aktsiate hinna määramiseks. Kuivõrd aukohtu istungil lubas advokaat olla edaspidi oma kutsetöös hoolsam ja aukohtu hinnangul oli advokaat oma eksimusest aru saanud, siis ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada.

XII 18.06.2014. a

Aukohus arutas kliendi kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadi vanemabile heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 13 lg 1 rikkumist, kuivõrd vandeadvokaadi vanemabi ülemuseks on vandeadvokaat X, kes aga oli olnud teistes tsiviilasjades antud asjas vastaspoole esindajaks;
- 2) eetikakoodeksi § 8 lõikes 1 sätestatud nõuete rikkumist, kuivõrd kui kaebaja soovis teada saada advokaadi seisukohta hagi suhtes, siis hagi vaidlustamine ega kohtu küsimused advokaati ei huvitanud; advokaat ei olnud nõus kaebaja materjalidega tutvuma ja esitas vaid küsimuse, et millise kaasomandi lõpetamise variandi kaebaja valib; advokaadiga ei olnud midagi võimalik arutada.

Aukohus selgitas, et riigi õigusabi seaduse § 19 lõike 1 kohaselt on advokaat kohustatud, kui ta on asunud riigi õigusabi korras õigusteenust osutama, seda tegema kuni asja lõpliku lahendamiseni, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Seega oli advokaat kohustatud riigi õigusabi osutama lõpliku lahendamiseni või kuni esinevad seadusest tulenevad alused, et advokaat võib riigi õigusabi osutamise lõpetada, sh alused advokaadi taandamiseks. Vaieldamatult ei või advokaat isikule riigi õigusabi osutada ning ta on kohustatud õigusteenuse osutamisest keelduma või alustatud õigusteenuse osutamise viivitamata lõpetama kui esineb huvide konflikt. Samas antud juhtumil aukohus ei tuvastanud huvide konflikti asjaolusid. Aukohus selgitas, et esindamise piirang huvide konflikti korral tuleneb advokaadile isiklikult. Aukohtu hinnangul kaebuse esitaja eeldab konflikti olemust, kuid aukohus ei vaata läbi hüpoteetilisi kaebusi advokaatide tegevuse peale.

Aukohus tuvastas, et kaebaja heitis advokaadile ette, et viimane ei asunud lahendama tema probleemi komplekselt, vaid üksnes kitsalt. Siinjuures selgitas aukohus kaebajale, et kui kokkuleppelise advokaadi puhul lepitakse advokaadi volitused ja ülesanded kliendiga kokku kliendilepingus, siis riigi õigusabi korras õigusteenuse osutamisel tulenevad advokaadi volitused kliendi esindamiseks seadusest ja eelkõige õigusabi andmise määrusest, eraldiseisvat käsundit advokaadile ei anta. Kui kliendil on ühe asja raames mitu nõuet, siis riigi õigusabi osutamine peab olema piiritletud selle konkreetse nõudega, mis riigi õigusabi andmise määrukses on määratletud. Kui advokaat näeb, et kliendil on antud asja raames veel täiendavaid õigusi, kuid need väljuvad määratud riigi õigusabi raamest, siis advokaadi lojaalsuskohustusest tulenevalt on advokaat kohustatud nendest õigustest riigi õigusabi saajat teavitama, kuid see ei anna advokaadile volitust esindada riigi õigusabi raames isikut kõikvõimalike õiguste osas. Aukohus tuvastas, et antud juhul oli riigi õigusabi antud kaasomandi lõpetamise nõudes ning advokaadi selgituste kohaselt oli ta selles osas riigi õigusabi osutanud ning muude nõuete osas oli advokaat selgitanud vajadust esitada täiendav hagi. Seega oli aukohtu hinnangul advokaat täitnud oma lojaalsuskohustusest tuleneva selgitamiskohustuse.

XIII 18.06.2014. a

Aukohus arutas kliendi kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lg 2 rikkumist, sest advokaat oli jätnud esitamata kaebuse Riigikohtule; ei toetanud kaebaja taotlust kohtuniku taandamiseks, advokaat ei teadnud asjast midagi ega olnud tutvunud materjalidega ega eristanud seisukohti, mis olid vastuolus tegelikkusega;
- 2) eetikakoodeksi § 14 lg 4 rikkumist, kuivõrd kaebajal ei ole olnud mingit kontakti kaitsjaga; kaebaja on taotlenud, et rääkida advokaadiga, kuid seda polnud toimunud ning advokaadi nime kuulis kaebaja alles kohtuistungil.

Seoses määruskaebuse mitteesitamisega Riigikohtule tuvastas aukohus esitatud materjalide pinnalt, et advokaat oli seda teinud 20.04.2014. a, kuid Riigikohus oli jätnud selle menetlusse võtmata. Seoses kohtuniku taandamisaotluse mittetoetamisega tõi advokaat ise oma selgitustes välja, et see vastas tõele, kuivõrd kohtu taandamiseks puudus seaduslik alus. Siinjuures juhtis aga aukohus advokaadi tähelepanu, et kui

kliendi juhised ei ole seaduslikud, siis tuleb vastavaid asjaolusid selgitada kaitsealusele, mitte jätta üksnes taotlus toetamata. Seetõttu aukohus taunis advokaadi tegevusetust. Seoses materjalidega mittetutvumisega ning asjaoluga, et advokaat ei teadnud asjast midagi ning esitas tegelikkusele mittevastavaid väiteid, leidis aukohus, et need etteheited ei leidnud aukohtule esitatud materjalide pinnalt kinnitamist. Aukohus juhtis tähelepanu, et advokaat ei vastuta kohtu tegevuse eest, kuivõrd õigust mõistab üksnes kohus.

Aukohus tuvastas, et vandeadvokaat oli määratud kaebajale riigi õigusabi osutama seoses kaebaja vanglast tingimisi ennetähtaegse vabastamisega. Nii kaebuse esitaja selgitustest kui ka advokaadi enda selgitustest tulenevalt jõudis aukohus järeldusele, et seoses õigusabi osutamisega ei kohtunud advokaat kordagi enne kohtuistungit toimumist kaitsealusega. Samuti ei võtnud advokaat kaitsealusega ühendust teavitamiseks, et tema on talle määratud kaitsjaks, rääkimata sisulisest vestlusest kaitsealusega. Aukohus taunis advokaadi taolist tegevusetust. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu asjaolule, et kaitsealune ei pea taotlema kaitsjaga kohtumist ning taotlema kohtult kaitsja kontaktandmete edastamist, vaid advokaat peab ise olema aktiivne võtmaks ühendust kaitsealusega. Seejuures selgitama, et on talle määratud kaitsjaks ning selgitama kaitsealusele tema õigusi ja kohustusi, tutvustama asjaga seotud materjale ning selgitama välja kaitsealuse seisukohad ja tahte asja lahendamiseks seotud olulistest küsimustest. Samuti kuulub vaieldamatult kaitseülesannete hulka selgitada kliendile asjas tehtud lahendi tähendust ja tagajärgi ning edasikaebevõimalust ja selgitada välja kliendi tahe edasikaebe osas.

XIV 25.06.2014. a

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja poolt esitatud kaebust ja selgitas välja, et vandeadvokaadile heideti ette:

- 1) eetikakoodeksi § 4 lg 1 rikkumist, kuivõrd advokaat näitas tasutaotluses toiminguid ajalisel kestvuses pikemalt, kui need tegelikult toimusid; lisaks esitas advokaat riigi õigusabi tasude väljamaksmiseks taotluse teise advokaadibüroo alt, mitte selle, kus ta õigusteenuseid osutas;
- 2) eetikakoodeksi § 8 lg 1 rikkumist, kuivõrd advokaat esitas taotluse kaebajale psühholoogilis-psühhiaatrilise ekspertiisi määramiseks;
- 3) eetikakoodeksi § 8 lg 2 sätestatud nõuete rikkumist, kuna advokaat ei esitanud kohtule ühtegi sisulist seisukohta, käitus asjatundmatult ja hooletult ning tahtlikult rikkus oma kohustusi ebapädeva tegutsemisega.

Riigi õigusabi seaduse § 18 lõike 1 kohaselt nimetab advokatuur viivitamata kohtu, prokuratuuri või uurimisasutuse taotlusel riigi õigusabi osutava advokaadi. Seega on riigi õigusabi osutamisega seotud advokaat, kelle advokatuur on nimetanud, mitte advokaadibüroo, kus advokaat tegutseb. Aukohus tuvastas, et vandeadvokaat oli advokatuuri teavitanud, et tema uueks tegutsemiskohaks on Advokaadibüroo Z. Kuivõrd riigi õigusabi seaduse § 22 lõike 3 kohaselt esitatakse tasutaotlus tsiviilasjades iga kohtuastme menetluse lõpus, siis oli põhjendatud, et advokaat esitas ka varasemalt, st eelmises advokaadibüroos tegutsemise ajal, osutatud õigusabi toimingute eest tasutaotluse uue advokaadibüroo alt.

Seoses ajakulu võimaliku võltsimisega selgitas aukohus, et riigi õigusabi seaduse § 21 lõike 3 kohaselt kehtestab riigi õigusabi osutamise eest makstava tasu arvestamise alused, maksmise korra ja tasumäärad ning riigi õigusabi osutamisega kaasnevate kulude hüvitamise ulatuse ja korra advokatuuri juhatus. Nimetatud korra punktide 1 ja 3 kohaselt on kõikide toimingute tasu arvestamise minimaalmääraks pool tundi ning tasu arvestamine toimub lähima pooltunnini ümmardamise põhimõttel. Aukohus, olles kontrollinud etteheidetavaid ajaarvestusi, ei tuvastanud neis minetusi. Riigi õigusabi seaduse § 22 lõike 7 alusel kontrollib riigi õigusabi andmise otsustanud kohus advokaadi esitatava taotluse õigsust ja põhjendatust ning määrab advokaadi taotluse alusel kindlaks riigi õigusabi osutamiseks kulutatud põhjendatud aja, riigi õigusabi osutamiseks tehtud põhjendatud toimingud ning riigi õigusabi osutamise eest advokaadile maksmisele kuuluva põhjendatud tasu ja riigi õigusabi osutamisel kantud vajalikud hüvitamisele kuuluvad kulud. Seega hindab taotluse õigsust ja põhjendatust üksnes kohus.

Kaebuses esitatud väited võimalike minetuste kohta vandeadvokaadi tegevuses seoses taotluse esitamisega psühholoogilis-psühhiaatrilise ekspertiisi määramiseks ei leidnud kinnitamist. Kuivõrd advokaat riigi õigusabi osutajana peab olema veendunud, et isiku õigused saavad kaitstud ka laiemas mõttes, siis võib olla põhjendatud advokaadi poolt kohtule taotluse esitamine kliendile psühholoogilis-psühhiaatrilise ekspertiisi määramiseks. Aukohtu hinnangul oli esindaja kohustatud kohtule teatama asjaoludest, millest võis järelduda esindatava tsiviilkohtumenetlusteovõime puudumine. Kui esindaja sellest kohut ei oleks teavitanud, võiks menetluses osalemine tuua esindatavale kaasa soovimatud tagajärjed, mida oleks saanud vältida tsiviilkohtumenetlusteovõime kontrollimisega. Samas rõhutas aukohus, et taoliste taotluste esitamiseks peab olema äärmiselt põhjendatud kahtlus ning taotluse esitamine peab toimuma viisil, mis on kooskõlas heade kommete ja tavadega. Käesoleval juhul aukohus ei tuvastanud, et taotlus oleks esitatud vastuolus heade kommete või tavadega. Aukohtu hinnangul ei saanud tõendamist asjaolu, et advokaat oleks menetluses olnud asjatundmatu või hooletu. Ka maakohus oli neid asjaolusid kontrollinud ega olnud tuvastanud minetusi advokaadi tegevuses.

XV 31.07.2014. a

Aukohus arutas Riigikohtu määruses toodud asjaolusid ja selgitas välja, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuna riigi õigusabi saaja oli taotleanud Riigikohtult riigi õigusabi saamist asjas, kuhu oli advokaat juba määratud riigi õigusabi osutajaks ning seega ei olnud advokaat teinud selgeks kaitsealusele küsimusi seoses edasikaebamisega ning advokaat oli loobunud kaitsekohustusest.

KrMS § 45 lg 5 sätestab, et määratud kaitsja on kohustatud kriminaalmenetluses osalema kuni kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise lõpuni ja ta võib omal algatusel keelduda kaitsekohustuse võtmisest või loobuda võetud kaitsekohustustest üksnes KrMS § 46 lõikes 1 sätestatud alustel. Käesoleval juhul ei tuvastanud aukohus, et oleksid esinenud KrMS § 46 lõikes 1 toodud alused. Seega oleks pidanud menetlusseadustiku kohaselt kaitsja osalema kriminaalmenetluses ka määruskaebuse esitamisel Riigikohtusse.

Samas nähtus kaitsja selgitustest, et ta tugines riigi õigusabi saaja palvele koostada kassatsioonkaebus vastuskirja koostades RÕS § 19 lg 1 teisele lausele, mis sätestab, et kui riigi õigusabi saaja taotleb seadusega vastuolus oleva huvi kaitset või kui riigi õigusabi saaja väidetav nõue ei põhine seadusel või kui puudub protsessuaalne võimalus kaitsta riigi õigusabi saaja õigusi ja huve, piirdub riigi õigusabi osutamine sellega, et advokaat põhjendab kirjalikult nimetatud asjaolusid riigi õigusabi saajale. Advokaat selgitas, et tema hinnangul ei oleks olnud õigustatud kaitsja poolt Riigikohtule ilmselgelt põhjendamatu kaebuse esitamine. Advokaat viitas ka selgituses, et RÕS § 19 lõike 1 alusel riigi õigusabi andmise lõpetamist põhjendas ta sellega, et KrMS § 408 lg 6 kohaselt kohtuotsuse osalise vaidlustamise korral jõustub kohtuotsus vaidlustamata osas. Kuivõrd isik oli apellatsioonis vaidlustanud maakohtu otsuse üksnes karistuse määra osas aga mitte menetluskulude osas, siis järelikult oli maakohtu otsus selles osas juba jõustunud ja isikul puudus selles osas ka kassatsioonioigus. Seega võis järeldada, et advokaat ei näinud perspektiive vaidlustuse esitamiseks ning oli neid asjaolusid kaitsealusele põhjendanud.

Aukohus tõdes siinkohal KrMS § 45 lõikest 5 kui menetlusseadustikust ja RÕS § 19 lõikest 1 kui eriseadusest tulenevat tegutsemisvastuolu. Aukohus oli seisukohal, et kui seadusandlus annab võimaluse lõpetada õigusabi osutamine sellega, et advokaat põhjendab kirjalikult perspektiivitu kaebuse asjaolusid riigi õigusabi saajale, siis peab advokaat põhjalikult eelnevalt kaaluma, kuidas edasi tegutseda. Aukohus leidis, et üldjuhul on siiski advokaat kohustatud osalema kriminaalmenetluses kuni kriminaalasja kassatsiooni korras läbivaatamise lõpuni ning edasikaebamisest RÕS § 19 lõike 1 alusel on võimalik loobuda üksnes erandlikel asjaoludel. Advokatuuri juhatus on korduvalt rõhutanud põhimõtet, mille kohaselt saab advokaat jätta kriminaalasjades kohtulahendile edasikaebuse esitamata üksnes juhul, kui selleks on kliendi kirjalik taasesitatavas vormis seisukoht ja advokaat ei näe perspektiive vaidlustuse esitamiseks.

Käesoleval juhul nähtus advokaadi selgitustest, et kaitsealune avaldas kohtuistungil, et ta ei soovi, et kaitsja kohtuotsuse peale kaebuse esitaks ning samas andis määratud kaitsjale isiklikult ka kirjaliku kinnituse, et ei soovi vaidlustada kokkuleppemenetluses tehtud kohtuotsust. Seega oli aukohtule arusaadavalt advokaadil olemas kliendi kirjalik seisukoht mitte edasikaebamise osas. Samas oli nähtuvalt Riigikohtu määrusest ja advokaadi selgitustest kaitsealune oma seisukohta hiljem muutnud ja sellest advokaati teavitanud. Vaidlust ei ole selles osas, et advokaat ei näinud perspektiive vaidlustuse esitamiseks. Kuivõrd seadused annavad vastandlikke tegutsemisjuhiseid, siis peab aukohus vajalikuks vaid juhtida advokaadi tähelepanu asjaolule, et kriminaalasjades on kohtulahendile edasikaebuse esitamata jätmise lubatud üksnes juhul, kui selleks on kliendi kirjalik taasesitatavas vormis seisukoht ja advokaat ei näe perspektiive vaidlustuse esitamiseks.

XVI 31.07.2014. a

Aukohus uuris Riigikohtu teadet ja selgitas välja, et peamine asjaolu, mida advokaadile ette heideti, oli eetikakoodeksi 8 lg 2 rikkumine, kuivõrd advokaat esitas kohtule määruskaebuse selleks tähtaega ületades, samuti ei esitanud advokaat tähtaja ennistamise taotlust. Aukohus selgitas välja, et vandeadvokaat esitas riigi õigusabi saaja huvi-

des määruskaebuse ringkonnakohtu 12.12.2013. a kohtumääruse peale Riigikohtusse 07.01.2014. a. Riigikohus jättis määruskaebuse käiguta, märkides, et määruskaebus oli esitatud selleks ettenähtud tähtaega ületades, kuivõrd ringkonnakohtu määrus sisaldas vaidlustamisviidet, mille kohaselt sai määruskaebust esitada Riigikohtule 15 päeva jooksul määruse kättetoimetamisest arvates, kuid advokaat esitas määruskaebuse 07.01.2014. a, samas oli advokaadile kätte toimetatud ringkonnakohtu määrus 13.12.2013. a. Riigikohus andis vandeadvokaadile määruskaebuse esitamise tähtaja ennistamise avalduse esitamiseks aega 10 päeva määruse kättesaamise päevast arvates. 08.05.2014. a Riigikohtu määruse kohaselt esitas 17.04.2014. a vandeadvokaat Riigikohtule selgituse, milles oli seisukohal, et esitatud määruskaebus oli esitatud tähtaegselt, kuid ei esitanud määruskaebuse esitamise tähtaja ennistamise taotlust ega põhjendusi, miks tuleb määruskaebus lugeda tähtaegseks.

Advokaat selgitas aukohtule, et antud haldusasjas oli varasemates menetlusetappides otsustanud kohus vastavalt riigi õigusabi saaja taotlusele toimetada kõik menetlusdokumendid menetlusosalise enda kätte ja kohus oli hakanud menetlustähtaja kulgemist lugema sellest hetkest. 12.12.2013. a ringkonnakohtu määruse sai õigusabi saaja kätte 23.12.2013. a ja sellele esitas riigi õigusabi saaja ise määruskaebuse 06.01.2014. a, advokaat tema palvel 07.01.2014. a. Advokaat selgitas suuliselt aukohtuistungil, et talle arusaamatul põhjusel võttis kohus seisukoha, et määruskaebuse esitamise tähtaega tuleb arvestada päevast, mil advokaat selle kätte sai, mitte siis kui riigi õigusabi saaja selle kätte sai. Aukohtu hinnangul ei oma eeltoodud asjaolud tähtsust, sest negatiivse tagajärje oleks saanud ja oleks pidanud hoidma ära advokaat.

Aukohus juhtis tähelepanu, et õigusabi osutamisel on oluline, et esindaja näitaks ise üles aktiivsust. Advokaat peab tegema endast kõik oleneva, et riigi õigusabi saaja õigused oleksid kaitstud, sh menetlusdokumendid oleksid esitatud tähtaegselt. Olukorras, kus kohus võib tõlgendada menetlustähtaja kulgemise algust erinevatest kuupäevadest, peab advokaat olema ise aktiivne ja selgitama välja, millised on edasikaebamise võimalused. Advokaat peab oma tegevuse korraldama selliselt, et ta saaks tähtaegselt oma ülesandeid täita. Aukohus arvestas otsuse tegemisel konkreetse rikkumise faktilisi asjaolusid, st et kohus oli varasemas menetluses süstemaatiliselt toimetanud kõik menetlusdokumendid menetlusosalisele endale kätte ning oli arvestanud kõiki edasikaebe tähtaegu sellest päevast, mil riigi õigusabi saaja ise dokumendid kätte sai, aga ka asjaolu, et menetlus antud haldusasjas jätkub. Nendel asjaoludel pidas aukohus võimalikuks piirduda advokaadi tegevuse taunimisega karistust määramata ning juhtis advokaadi tähelepanu sellele, et advokaat peab olema hoolas menetlustähtaegadest kinnipidamisel.

XVII 21.08.2014. a

Aukohus arutas advokaadi tegevust, mida kajastati meedias, ning selgitas välja, et peamine asjaolu, mida advokaadile sai ette heita oli eetikakoodeksi § 9 lõigete 1 ja 2 rikkumine. Aukohtu hinnangul rikkus advokaat eetikakoodeksi § 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatud nõuet, kuna alkoholijoobes advokaat, olles tuvastanud ennast, näidates advokaatuuri liikmetunnistust politseinikele ja avalikkusele, vandeadvokaadina, eiras politseinike korraldusi. Aukohus oli seisukohal, et telesaates kajastatud vandeadvokaadi tege-

vust tuleb käsitleda eetikakoodeksi § 9 lõike 1 ja 2 mõttes vääritud teona ka vaatamata asjaolule, et sõidukist politsei loata väljumise eest väärteprotokoll ei koostatud.

Kuivõrd advokaadi rolliks on olla klientide usaldusväärne nõustaja ja esindaja, kolmandate osapoolte poolt respektieritud professionaal ning asendamatu osaline ausas ja õiglasel õigusemõistmises, siis advokaat vastutab kogu oma tegevusega õigusriigi põhimõtete realiseerimise eest ning peab hoidma advokaatide ausameelsuse mainet, olema eeskujuks seaduskuulekuses ja õiguskorrast kinnipidamisel ning käituma korrektselt ja vältima tegevust, mis võib heita varju professionile. Vandeadvokaat rikkus eetikakoodeksi § 9 lõikes 2 sätestatud advokaadi kohustust hoiduda advokaadi kutset ja advokatuuri mainet kahjustavast käitumisest ka väljaspool kutsetegevust.

Telesaate kohaselt vormistati vandeadvokaadile väärteprotokoll seoses juhtimisõigust mitteomava isiku lubamisega auto rooli, kuid antud asjas väärtemenetlus lõpetati, kuna väärtetasjas kogutud materjalidega ei olnud vandeadvokaadile inkrimineeritud väärtetoimepanek usaldusväärset tõendatud ning olemasolevate tõenditega ei olnud võimalik tekkinud kahtlusi kõrvaldada. Aukohus märkis, et kuna väärtetoimepanemine (juhtimisõigust mitteomava isiku lubamine rooli) ei saanud tõendamist ja kuna aukohus ei hinda ümber antud asjaolusid, siis ei saanud kinnitamist asjaolu, et vandeadvokaat oleks antud episoodi osas rikkunud eetikakoodeksis sätestatud norme.

Aukohus asus seisukohale, et vandeadvokaadi poolt toime pandud tegu - olles tuvastanud end vandeadvokaadina, näidates advokatuuri liikmetunnistust politseinikele ja avalikkusele, eiras alkoholijoobes olles politseinike korraldusi - tuli käsitada eetikakoodeksi § 9 lõigete 1 ja 2 tähenduses vääritud teona. Aukohus leidis, et vandeadvokaat rikkus antud juhtumil eetikakoodeksi § 9 lõigetes 1 ja 2 sätestatud advokaadi kohustust käituda väärilt ja hoiduda advokaadi kutset ja advokatuuri mainet kahjustavast käitumisest ka väljaspool kutsetegevust. Võttes arvesse antud asja olemust ja toimepandud distsiplinaarsüüteo raskust ning asjaolu, et vandeadvokaadil puudusid varasemad karistused ning ta kahetses toimepandud tegu, määras aukohus talle karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 2 alusel rahatrahvi summas 300 eurot.

XVIII 21.08.2014. a

Aukohus arutas Riigikohtu tsiviilkolleegiumi määruises esitatut, milles heideti advokaadile ette eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, kuivõrd advokaat esitas apellatsioonkaebuse ringkonnakohtule hilinemisega. Aukohtu hinnangul rikkus advokaat eetikakoodeksi § 8 lg-s 2 sätestatud nõuet, kuna advokaat esitas apellatsioonkaebuse ringkonnakohtule hilinemisega. Aukohus tõdes, et kuivõrd tavapäraselt jõuavad e-kirjad pärast nende väljasaatmist vahetult adressaadini, siis viivitusega adressaadini jõudmine võib olla advokaadile ootamatu ja arusaamatu. Kuid siiski peab advokaat ka sellist võimalust ette nägema, et e-kirjad võivad jõuda adressaadini viivitusega ja just advokaadil lasub kohustus veenduda, et e-kirjad jõuaksid õigeaegselt kohtuni. Kuivõrd advokaat kinnitas, et on oma rikkumisest aru saanud ja on lubanud muuta oma töökorraldust e-kirjade edastamisel, ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati juhtumi asjaolusid arvestades distsiplinaarkorras karistada ning piirdus üksnes advokaadi tegevuse taunimisega. Samuti juhtis aukohus advokaadi tähelepanu vajadusele olla oma kutsetegevuses hoolsam.

XIX 18.09.2014. a

Aukohus arutas kohtuniku teadet ning selgitas välja, et advokaadile heideti ette eetikakoodeksi § 20 lõike 1 ja 2 rikkumist, kuna advokaat ei ilmunud kohtuistungile ega teavitanud sellest eelnevalt ka kohut. Lisaks oli advokaat andnud kohtunikule vastandlikku informatsiooni seoses tema mitteilumumisega kohtuistungile.

Vaidlust ei olnud selle üle, et vandeadvokaadi vanemabi ei ilmunud kohtuistungile ega informeerinud kohut oma mitteilumisest enne kohtuistungit. Seega rikkus vandeadvokaadi vanemabi aukohtu hinnangul eetikakoodeksi § 20 lõikes 2 sätestatud nõuet, mis kohustab advokaati teavitama kohut sellistest asjaoludest, mis võivad tingida kohtuistungit edasilükkamise. Vaatamata asjaolule, et advokaat selgitas, et olenemata sellest, kas kaja rahuldatakse või mitte, siis klient kahju ilmselt ei kannata, ei ole aukohtu hinnangul vandeadvokaadi vanemabi seni mõistnud toimunu õiget tähendust. Seda kinnitasid aukohtu istungil advokaadi ütlused, et ta ei ole püüdnud antud juhtumi asjaolusid detailselt meeles pidada, kuna tegemist ei olnud tema jaoks suure tähtsusega juhtumiga, ning ka advokaadi enda suhtumine aukohtu istungil toimunusse.

Vaidlust ei olnud selle üle, et kohtuistungijärgselt toimus vandeadvokaadi vanemabi ja kohtuniku vahel telefonivestlus, kuid advokaat ei nõustunud kohtunikuga telefonivestluse sisu osas. Aukohus ei pidanud vajalikuks selgitada välja telefonikõne detailselt sisu, kuivõrd leidis, et isegi kui telefonikõne sisuks oli see, mida advokaat väitis, oli vandeadvokaadi vanemabi rikkunud eetikakoodeksi § 20 lõikes 1 sätestatud nõuet. Aukohus leidis, et olukorras, kus advokaadil oli juba kohtuistungil eel terviseprobleem (mis tingis arsti juurde mineku kohtuistungil ajal), oleks advokaat pidanud eelmisel õhtul või hiljemalt samal hommikul enne kohtuistungit toimumist teavitama kohtunikku, et tema ilmumine kohtuistungile ei ole tema terviseprobleemidest tulenevalt võimalik. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu asjaolule, et igal juhul tuleb kohut esimesel võimalusel teavitada, et ta ei saa või ei saanud kohtuistungil osaleda terviseprobleemide tõttu. Väärikas ja lugupidav suhtumine kohtusse eeldab, et advokaat, saades teada, et tal ei ole võimalik ilmuda kohtuistungile, teavitab sellest viivitamatult kohut. Käeoleval juhul ei olnud aukohtu hinnangul enne istungi toimumist kohtuniku teavitamine mitteilumisest e-kirjaga raskendatud või välistatud.

Aukohus asus seisukohale, et vandeadvokaadi vanemabi tegevust – ta ei ilmunud kohtuistungile ega teavitanud oma mitteilumisest enne kohtuistungit - tuleb käsitada eetikakoodeksi § 20 lõigete 1 ja 2 rikkumisena. Võttes arvesse antud asja olemust ja toimepandud distsiplinaarsüüteo raskust ning asjaolu, et vandeadvokaadi vanemabil puuduvad varasemad karistused ning ta on tõdenud oma eksimust asjaolu osas, et ta ei teavitanud enne kohtuistungit kohut oma mitteilumisest, kuid samas aukohtu hinnangul ei ole tänaseks veel täielikult mõistnud toimunu tegelikku tähendust advokaadi kutse-eetika seisukohalt, määras aukohus vandeadvokaadi vanemabile karistuseks advokatuuriseaduse § 19 lg 2 p 1 alusel noomituse.

XX 25.09.2014. a

MENETLUSLIKUD KÜSIMUSED

Enne advokaatide tegevusele suunatud etteheidete osas seisukoha kujundamist pidas aukohus vajalikuks peatuda aukohtu menetluse raames tõusetunud menetluslikel küsimustel. Esmalt võttis aukohus seisukoha kaebuse esitajate ringi ja kliendisuhete osas (I), teiseks kujundas aukohus seisukoha seoses kaebuse esitajate osalemisega aukohtumenetluses (II). Kolmandaks selgitas aukohus välja, kas kaebus on esitatud advokatuuriseaduse § 16 lõikes 1 sätestatud tähtajast kinni pidades (III) ning võttis seisukoha seoses aukohtule esitatud viimaste tõenditega (IV). Seejärel peatus aukohus advokaatide taotlusel mitte väljastada kaebuse esitajatele käesoleva aukohtu otsuse ärakirja (V).

I Kaebuse esitajate ring ja kliendisuhed

Aukohus leidis, et advokatuuriseadus ega muud advokatuurisisesed õigusaktid ei võimalda käsitleda kliendisuhet abstraktsena, st näiteks, et ei ole võimalik käsitleda rahvakeeles kasutatavat terminit „ihuadvokaat“ õiguslikus mõttes. Kliente esindavad menetluses konkreetsed füüsilisest isikust advokaadid, mitte advokaadibüroo, ning advokaadi käsundi väliselt kliendisuhete laiendamine n-ö ihuadvokaadiks ei ole kehtiva õiguskorra kohaselt võimalik. Advokatuuriseaduse § 55 lõike 1 kohaselt sõlmib õigusteenu osutamiseks advokaadibüroo pidaja isikuga kliendilepingu, milles lepitakse kokku õigusteenu osutava advokaadi nimi, tema volitus ja ülesanded ning advokaaditasu vorm ja suurus või määr. Seega lepitakse advokaadi volitused ja ülesanded kliendiga kokku kliendilepingus ning advokaatidel ei saa olla kõikehõlmavaid kliendisuheteid, et neid oleks võimalik nimetada „ihuadvokaadiks“. Kliendilepinguid advokaadibüroodega, nagu ka kõiki teisi lepinguid, saavad sõlmida äriühingute seaduslikud esindajad või selleks vastavaid volitusi omavad isikud. Seega oli vajalik aukohtumenetluse raames kontrollida, kas kaebuse esitajateks märgitud isikud omavad volitusi esindamiseks kaebajateks nimetatud äriühinguid, kuivõrd aukohus ei pidanud piisavaks vaid asjaolu, et nimetatud äriühingud on kaebajaga seotud.

II Kaebuse esitajate osalemine aukohtumenetluses

Advokaadid osundasid kogu aukohtu menetluse vältel asjaolule, et aukohtu menetluse läbiviimisel oli oluliselt rikutud menetluskorda ja seda muuhulgas seeläbi, et kaebajatele oli antud menetluslikke õigusi ja võimalusi aukohtu menetluses osalemiseks ja sekkumiseks, mida seadus ega muud menetlusnormid ette ei näe ning mis oli selgelt vastuolus aukohtumenetluse olemuse ja mõttega (sh oli kaebajatel ilma selleks õiguslikku alust omamata võimaldatud osaleda täies ulatuses asja läbivaatamisel, osaleda tõendite esitamisel ja uurimisel, esitada taotlusi, tutvuda advokaatide esitatud seisukohtadega, esitada vastuväiteid advokaatide seisukohtadele jne).

Eeltoodu osas pidas aukohus vajalikuks selgitada järgmist. Advokatuuriseaduse § 16 lg 1 sätestab, et aukohtumenetluse algatamiseks võib aukohtu või juhatuse poole pöörduda huvitatud isik. Taotlus aukohtumenetluse algatamiseks tuleb esitada kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil kaebuse esitaja sai teada või oleks pidanud teada

saama taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Kohtud on korduvalt selgitanud, et AdvS § 16 lg 1 annab kaebuse esitajatele kaks õigust. Esiteks õiguse esitada taotlus aukohtu menetluse algatamiseks ehk tuua aukohtu ette need asjaolud, milles tema hinnangul seisneb advokaadipoolne minetus, ja teiseks õiguse nõuda aukohtu poolt taotluse läbi vaatamist. Sõltumata sellest, millisel ajendil aukohtumenetlus algatatakse (AdvS § 16 lg 2), on tegemist distsiplinaarmenetlusega ehk organisatsioonisisese menetlusega, milles aukohus kontrollib ja hindab, kas advokaat on oma tegevuses järginud kutse-eeskirja nõudeid. Seega on eelkõige kaebuse esitaja avaldus selleks, et osundada väidetavatele rikkumistele.

AdvS § 17 lg 7 kohaselt määratakse aukohtumenetluse täpsem kord advokatuuri kodus korras. Aukohtumenetluses kohaldatakse haldusmenetluse seaduses sätestatud ulatuses, mida advokatuuriseadus ja advokatuuri kodukord ei reguleeri. Eesti Advokatuuri kodukorra § 54 lõike 5 kohaselt ei ole aukohus distsiplinaarsüüteoasja läbivaatamisel seotud aukohtumenetluse algatamisel teadaolevate andmetega ega algatamise taotluse piiridega. Aukohtul on õigus koguda tõendeid oma algatusel või advokaadi või huvitatud isiku taotlusel ja aukohtu nõudel on advokaat kohustatud esitama aukohtule tema käsutuses olevad tõendid. Aukohtumenetluse subjektiks on vaieldamatult advokaat, kuid see ei välista aukohtu hinnangul kaebuse esitajate osalemist aukohtu istungil.

AdvS § 17 lg 1 kohaselt on aukohtumenetlus advokatuuri liikmele kohustuslik ning sama sätte lõige 2 loetleb advokaadi õigused. AdvS § 17 lg 3 annab aukohtule õiguse lahendada asja kirjalikus menetluses, kui huvitatud isik ega advokaat ei ole taotlenud, et asi lahendataks suulises menetluses. Seega annab eelnimetatud säte õiguse ka huvitatud isikule ehk kaebuse esitajale õiguse taotluse esitamiseks, et asi lahendataks suulises menetluses. Antud sätte eesmärgiks on aukohtu hinnangul just asjaolu, et kui kaebuse esitaja on esitanud taotluse asja läbivaatamiseks suulises menetluses, siis on sisuliselt kaebuse esitaja soovinud ka istungil osaleda. Seega oleneb aukohtu hinnangul kaebuse esitaja aukohtu istungil osalemine asjaolust, kas aukohus rahuldab kaebuse esitaja taotluse vaadata kaebus läbi suulises menetluses või mitte. Käesolevas asjas olid vaieldamatult juba menetluse algusest saadik kaebuse esitajad soovinud asja läbivaatamist suulises menetluses ja ka aukohus oli nende vastava taotluse rahuldanud, sh kutsunud kaebuse esitajad ka esimesele aukohtu istungile pärast aukohtumenetluse algatamist.

AdvS § 17 lõige 4 seab aukohtule kohustuse selgitada välja menetletavas asjas olulise tähendusega asjaolud ja vajaduse korral koguda selleks tõendeid omal algatusel. Vaieldamatult on kõige esmaseks allikaks olulise tähtsusega asjaolude väljaselgitamiseks kaebuse esitaja enda ütlused, aga ka tema käsutuses olevad tõendid ja kui vajalik, siis ka tema poolt viidatud tunnistajate ütlused. Sama säte seab aukohtule olulise võimaluse taotleda halduskohtult abi tõendite kogumiseks või nende tagamiseks, mistõttu omab aukohus olulist uurivat funktsiooni ning ka kohustust teostada uurimist põhjalikult. Seega leidis aukohus, et tagades kaebuse esitajale sisulise osalemise aukohtumenetluses, on see efektiivselt võimalus aukohtul koguda tõendeid, st käsitleda kaebuse esitajat tõendite allikana, ning alles seejärel pöörduda halduskohtu poole taotlemaks abi tõendite kogumiseks. Aukohus leidis, et see on aukohtu pädevuses otsustada, kas ja mis määral aukohus võtab vastu kaebuse esitajate poolt esitatud tõendeid, kas rahuldab taotlused tunnistajate ülekuulamiseks jne.

III Advokatuuriseaduse § 16 lg 1

Taotlus aukohtumenetluse algatamiseks tuleb esitada kuue kuu jooksul, arvates päevast, mil kaebuse esitaja sai teada või oleks pidanud teada saada taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Seega ei saa aukohus distsiplinaarkaristust määrata nende etteheidete osas, mille tähtaeg kaebuse esitamiseks on möödunud. Kuid kuna aukohtumenetlus oma tähenduselt on laiem kui pelgalt distsiplinaarmenetlus ja hõlmab ka kodukorrast ja advokatuuriseaduses sätestatud põhimõtetest tulenevalt menetlust kutse-eesilise hinnangu andmiseks, siis tulenevalt AdvS § 16 lõikest 6 pidas aukohus siiski ka nende etteheidete osas, kus oli distsiplinaarsüütegu aegunud, võimalikuks asja menetleda, andmaks kutse-eesiline hinnang advokaatide tegevuse suhtes.

IV Viimasena esitatud taotlus tõendite vastuvõtmiseks

Kaebuse esitajad esitasid koos viimaste seisukohtadega taotluse tõendite vastuvõtmiseks. Aukohtule esitati 9 lisa, millest iga dokumentaalse tõendi osas viidati selle asjakohasusele seisukohtades. 28.08.2014. a aukohtu istungil avaldas aukohus selge ja ammendava seisukoha, mis on kajastatud istungi protokollis lõpus: „Lõplik kirjalike kohtukõne teeside tähtaeg on 18.09.2014. a kell 17.00. Ühtegi taotlust ega dokumenti vastu ei võeta, see tähtaeg on möödas.“. Seega oli aukohus ammendavalt otsustanud, et kuni 18.09.2014. a oli õigus esitada üksnes teese ehk esitada oma seniste seisukohtade kokkuvõtte ja esitatud tõendite analüüs ning uute tõendite ja dokumentide esitamine ei olnud enam alates 28.08.2014. a lubatud. Kõike eeltoodut arvestades jättis aukohus kõik kaebajate poolt 18.09.2014. a esitatud taotlused ja tõendid tähelepanuta ning lahendas asja 28.08.2014. a seisuga esitatud tõenditest lähtudes.

V Kaebuse esitajatele aukohtu otsuse ärakirja väljastamine

Advokaadid taotlesid jätta kaebuse esitajatele aukohtu otsuse motiivid avaldamata ning edastada kaebuse esitajatele üksnes aukohtu otsuse resolutiivosa. Advokaadid ei nõustunud aukohtu otsuse motiivide avaldamisega kaebuse esitajatele ja leidsid, et see kahjustaks advokaatide õigusi ja huve.

Aukohus antud taotlust ei rahuldanud. AdvS § 18 lõike 1 kohaselt võib aukohtu otsuse peale huvitatud isik esitada kaebuse halduskohtule. Halduskohtusse pöördumise õigus on juhul, kui see õigusvastane haldusakt riivab ka isiku subjektiivseid õigusi. AdvS § 16 lg 1 annab kaebuse esitajatele kui huvitatud isikutele kaks subjektiivset õigust - õigus esitada taotlus aukohtu menetluse algatamiseks ja õigus nõuda aukohtu poolt taotluse läbi vaatamist.

Seega peab esiteks kaebuse esitajatel tekkima arusaam, kas taotlus on vastu võetud otsustamiseks aukohtumenetluse algatamine. Vaieldamatult olid käesolevas asjas kaebuse esitajad saanud realiseerida oma õigust esitada taotlus aukohtumenetluse algatamiseks - kaebuse esitajale oli edastatud ärakiri aukohtu otsusest algatada aukohtumenetlus ning samuti oli neid kutsutud aukohtu istungitele.

Teiseks peab kaebuse esitajatel tekkima arusaam, kas nende poolt esitatud taotluse vaatas aukohus läbi. AdvS § 16 lg 1 kohaselt võib huvitatud isik esitada taotluse aukohtumenetluse algatamiseks kuue kuu jooksul arvates päevast, mil kaebuse esitaja sai

teada või oleks pidanud teada saada taotluse aluseks olevatest asjaoludest. Nimetatud kuuekuulise tähtaja jooksul on huvitatud isikul õigus nõuda, et aukohus tema taotluse sisuliselt läbi vaataks ning teeks põhjendatud otsuse. Juhul, kui isik esitab taotluse pärast selle tähtaja möödumist, võib aukohus, kui ta seda vajalikuks peab, taotlusest nähtuvate andmete pinnalt otsustada omal algatusel aukohtumenetluse algatamise, ent taotluse esitanud isikul taotluse sisulist läbivaatamist sel juhul õigust nõuda ei ole. Aukohus tuvastas käesolevas asjas, et osaliselt olid kaebuses esitatud etteheited esitatud aukohtule AdvS § 16 lõikes 1 toodud tähtaega rikkudes. Samas olid osad etteheited esitatud antud tähtaega järgides.

Aukohus leidis, et seega peab kaebuse esitajatel tekkima arusaam, kas nende kaebus on osas, mis on esitatud AdvS § 16 lõikes 1 sätestatud tähtaega järgides, aukohtu poolt läbi vaadatud. Aukohus ei nõustunud advokaatide seisukohaga, et kaebajate õiguste realiseerimine piirdub aukohtumenetluse läbiviimise toimumisega ning see ei hõlma selle tulemust. Kaebuse esitajatel ei saa küll olla subjektiivset õigust, et advokaati karistatakse distsiplinaarkorras, kuid kaebuse esitajatel peab olema võimalus veenduda, et aukohus vaatas tähtaegselt esitatud kaebuse läbi ja hindas seda, kas advokaadi tegevuses ilmnevad distsiplinaarsüüteotunnused ning tegi põhjendatud otsuse. Seega asus aukohus seisukohale, et kaebuse esitajatel on õigus oma õiguste realiseerimiseks, st veendumaks, kas aukohus on tähtaegselt esitatud taotluse läbi vaadanud, tutvuda selles aukohtuasjas tehtud otsuse, sh selle põhjendustega, mille osas nad on taotluse aukohtumenetluse algatamiseks advokatuurile esitanud tähtaegselt.

Kuivõrd aukohus tuvastas, et osaliselt on kaebus aukohtule esitatud pärast AdvS § 16 lõikes 1 sätestatud tähtaja möödumist, siis ei olnud kaebuse esitajatel õigust nõuda taotluses esitatud asjaolude hindamist distsiplinaarsüüteotunnuste seisukohast, st aukohus oli õigustatud keelduma taotluse sisulisest läbivaatamisest. Samas pidas käesolevas asjas tulenevalt AdvS § 16 lõikest 6 aukohus siiski vajalikuks asja menetleda ka nende etteheidete osas, kus oli distsiplinaarsüütegu aegunud, andmaks kutse-eetilise hinnangu advokaatide tegevuse suhtes. Aukohtumenetluse algatamine ja sisulise otsuse tegemine kujutab endast sisuliselt vastava taotluse alusel esitatud huvitatud isiku taotlusel algatatud haldusmenetlust. Selline haldusmenetlus algab isiku poolt taotluse esitamisega ning lõppeb aukohtu otsusega. Selleks, et huvitatud isik saaks veenduda aukohtu lõpliku otsuse põhjendatuses, peab aukohus oma otsust põhjendama ning haldusmenetluse üldprintsipiidest tulenevalt ka taotluse esitanud isik peab saama nende põhjendustega tutvuda. Kuivõrd aukohus pidas vajalikuks menetleda ka etteheiteid, mis olid esitatud kuuekuulist tähtaega rikkudes, oli aukohtu hinnangul ka kaebuse esitajatel õigus tutvuda nende suhtes koostatud motivatsioonidega. Seega leidis aukohus, et kaebuse esitajatele tuli aukohtu otsus edastada koos selle motivatsiooniga.

ETTEHEIDETAVID RIKKUMISED

Aukohus arutas endiste klientide kaebust ning selgitas välja, et advokaatidele etteheidetavad teod on jaotatavad 5 kategooriasse – kliendi vara kinnipidamine ja omastamine (I), konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine (II), huvide konfliktis õigusteenuse osutamine (III), kliendi suhte lubamatul viisil lõpetamine (IV) ja dokumentide üleandmata jätmine (V).

I Kliendi vara kinnipidamine ja omastamine

Aukohus leidis, et etteheited seoses kliendi vara kinnipidamise või omastamisega või kui kaebajad omavad õiguseid mingi vara väljanõudmiseks advokaatidelt või advokaadibüroolt, on oma olemuselt sellised, kus kaebajatel tuleb oma subjektiivseid õigusi kaitsta ja realiseerida esmalt tsiviilkohtumenetluses. Taolisi tsiviilõiguslikest suhtest tulenevaid väidetavaid õigusi ei saa kaitsta aukohtumenetluses ning aukohtul puudub õiguslik alus selliseid õigussuhteid tuvastada. Enne kui advokaatidele etteheidetavate tegude toimepanek ei ole üldkohtus toimivas tsiviilkohtumenetluses tuvastatud, ei saa aukohus anda neile hinnanguid eetilistes kategooriates. Aukohus märkis, et olukord oleks teistsugune juhul, kui kliendi vara kinnipidamisega seonduvate faktiliste asjaolude üle poleks aukohtumenetluses vaidlust.

Samas pidas aukohus vajalikuks pöörata advokaatide tähelepanu kliendi vara hoidmise juhendi § 3 lõikele 1. Advokatuuri juhatus on oma 12.11.2013. a istungi protokollis selgitanud, et kliendi vara hoidmise juhend reguleerib mh kliendi poolt kutsetegevuse käigus advokaadile ülesande täitmiseks usaldatud raha hoidmist ja selle üle arvestuse pidamist. Vastavalt juhendi § 3 lõikele 1 tohib advokaat kasutada kliendi vara vaid kliendile, või kliendi nimel ja ülesandel kolmandale isikule, edastamiseks. Kliendi vastaval nõudmisel tuleb vara kliendile esimesel võimalusel üle anda. Sama paragrahvi teise lõike teine lause sätestab, et kliendi vara võib kasutada saadaoleva advokaaditasu ning õigusabi osutamise seotud kulude tasumiseks või nende tasaarveldamiseks vaid kliendi vastaval nõusolekul.

Aukohtule ei esitatud tõendeid, millele tuginedes oleks saanud kinnitada asjaolu, et advokaadibüroo arvele oleks kantud kliendile kuuluvat raha. Vaatamata asjaolule, et aukohtumenetluses ei saanud tõendamist, et kirjavahetuses mainitud raha näol oleks tegemist kliendi rahaga, mida on soovitud kasutada õigusabi osutamise seotud kulude tasumiseks või tasaarveldamiseks, pööras aukohus siiski tähelepanu, et advokaat kõrgelt haritud juristina peaks oma e-kirjades vältima selliste seisukohtade avaldamist, mis on kaheti või vääriti mõistetavad ja millest võib aru saada ka viisil, et kliendi tahte vastaselt on soovitud tasaarveldada võlgnevuses olevat advokaaditasu. Advokaadid peavad oma tegevuses lähtuma kliendi vara hoidmise juhendist ning eeltoodust tulenevalt tohib advokaat vara kasutada vastavalt kliendilt saadud juhistele. Kliendi vastaval nõudmisel tuleb vara kliendile esimesel võimalusel üle anda, tasaarveldamine ilma kliendi eelneva nõusolekuta ei ole lubatud.

II Konfidentsiaalsuskohustuse rikkumine

Aukohus tuvastas esitatud materjalide pinnalt, et etteheidetav konfidentsiaalse info avaldamine kolmandatele isikutele pidi toimuma oktoobri alguses ja keskpäigas toimunud kohtumistel. Olenemata sellest, et aukohtul ei olnud võimalik esitatud tõendite põhjal tõsikindlalt selgitada välja toimunud kohtumise vestluse sisu, nõustus aukohus advokaatide seisukohaga, et distsiplinaarsüüteotunnuseid ei saa esineda sellise konfidentsiaalse informatsiooni avaldamise osas, mis on küll advokaatidele teatavaks saanud kliendisuhte raames, kuid mis on samaaegselt või isegi varasemalt olnud kättesaadav avalikest allikatest. Samuti pööras aukohus kaebuse esitajate tähelepanu asjaolule, et AdvS § 45 lõike 3 kohaselt ei kehti saladuse hoidmise kohustus asjas osalenud advokaadi õigusteenuse kulude sissenõudmise kohta.

III Huvide konfliktis õigusteenuse osutamine

Antud aukohtu asjas märkis aukohus, et advokatuuriseadus ega muud advokatuuri-sesised õigusaktid ei võimalda käsitleda kliendisuhet abstraktsena, st näiteks, et ei ole võimalik käsitleda rahvakeeles kasutatavat terminit „ihuadvokaat“ õiguslikus mõttes. Kliente esindavad menetluses konkreetset füüsilisest isikust advokaadid, mitte advokaadibüroo ning advokaadi käsundi väliselt kliendisuhete laiendamine n-ö ihuadvokaadiks ei ole kehtiva õiguskorra kohaselt võimalik. Advokatuuriseaduse § 55 lõike 1 kohaselt sõlmib õigusteenuse osutamiseks advokaadibüroo pidaja isikuga kliendilepingu, milles lepitakse kokku õigusteenust osutava advokaadi nimi, tema volitus ja ülesanded ning advokaaditasu vorm ja suurus või määr. Seega lepitakse advokaadi volitused ja ülesanded kliendiga kokku kliendilepingus. Kui kliendil on ühe asja raames mitu õigust, siis õigusabi osutamine peab olema piiritletud selle konkreetse õigusega, mis lepingus on määratletud. Kui advokaat näeb, et kliendil on antud asja raames veel täiendavaid õigusi, kuid need väljuvad kokkulepitud õigusabi raamest, siis advokaadi lojaalsuskohustusest tulenevalt on advokaat kohustatud nendest õigustest klienti teavitama, kuid see ei anna advokaadile volitust esindada isikut kõikvõimalike õiguste osas.

Seega oli aukohus seisukohal, et advokaadibüroodel ja advokaatidel ei saa olla kõik-hõlmavaid kliendisuheteid. Seega ei ole huvide konfliktis tegutsemise aluseks piisav etteheide asjaolu, et advokaadibüroo ja selle advokaadid on suhteliselt pika perioodi vältel osutanud erinevates asjades õigusteenuseid. Aukohus juhtis kaebuse esitajate tähelepanu asjaolule, et huvide konfliktis tegutsemise etteheide ei saa tugineda sedavõrd üldisele asjaolule nagu kliendi kaitsmine võlausaldajate eest. Vastupidisel tõlgendamisel oleks, arvestades Eesti väiksust, advokaadibüroodel oluliselt raskendatud õigusteenuse osutamine, st piiratud oleks igasugune õigusteenuse osutamine isikutele, kellega seoses on advokaadibüroo endist klienti nõustanud võlasuhete lahendamisel. Aukohtu hinnangul oleks taoline tõlgendus liigselt advokaadibüroode ettevõtlusvabadust piirav. Samas pidas aukohus siiski vajalikuks juhtida advokaatide tähelepanu asjaolule, et kui advokaadid on suhteliselt pikka aega osutanud õigusteenuseid ühele kliendile ja temaga seotud äriühingutele, siis peab uute kliendisuhete loomisel, juhul kui on puutumus seoses endisele kliendile õigusteenuse osutamisega teada saanud konfidentsiaalse informatsiooniga, olema eriliselt tähelepanelik. Eetikakoodeksi § 13 defineerib kitsalt, et advokaat ei tohi samas asjas esindada või kaitsta kahte või enam klienti või osutada neile muud õigusteenust, kui nende isikute huvid on vastuolus. Seega vaieldamatult ei tohiks uuele kliendile õigusabi osutama hakkamisel tekkida eetikakoodeksi §-s 13 sätestatud huvide konflikti. Samas leiab aukohus, et ka advokaadi poolt uue kliendisuhete loomisel ei tohiks endistele klientidele tekkida muljet huvide konflikti olukorrast.

IV Kliendi suhte lubamatul viisil lõpetamine

Aukohtu hinnangul ei olnud vaidlust selles osas, et advokaadid kohtusid kliendiga advokaadibüroos, küll aga andsid advokaadid ja kliendi esindaja toimunud aukohtu istungil selgitusi erinevate eesmärkide osas, miks antud kohtumine toimus. Samas ei lükanud kliendi esindaja ümber väidet, et kohtumise lõppemisel võis ta end väljendada viisil, millest advokaadid võisid mõista, et ta soovib lõpetada igasugused klien-

disuhted advokaadibürooga. Aukohus asus seisukohale, et isegi kui kliendi esindaja ei saanud kohtumise järgselt ise aru, et advokaadibürooga on kõik kliendilepingud lõpetatud, siis oleks pidanud ta sellest aru saama hiljem, kui vandeadvokaat oli äriühingute juhatuse liikmetele edastanud e-kirja seoses käsundi lõpetamisega. Samuti oli vandeadvokaat ühe äriühingu osas soovinud, et juhatuse liige kinnitaks, kas advokaadibüroo volitused selle äriühingu esindamiseks on kehtivad või lõppenud. Aukohus pidas, arvestades e-kirjade sisu, eluliselt usutavaks, et vandeadvokaat ei hakanud äriühingute juhatuse liikmele edastama eelnimetatud e-kirju ilma ajendita, vaid see oli tingitud kliendi esindaja ja advokaatide vahelisest suhtlusest. Kuivõrd kliendi esindaja ei olnud kliendisuhetes olevate äriühingute juhatuse liige, kuid omas nende äriühingute üle olulist mõju, siis käitusid aukohtu hinnangul advokaadid korrektselt, et soovisid kliendisuhete lõpetamist üle kinnitada vastavate äriühingute juhatuse liikmetega.

Teiseks selgitas aukohus, kas kliendilepingu üles ütlemist kliendi jaoks sobimatul hetkel saab käsitleda distsiplinaarsüüteona. Kaebuses leiti, et loobudes kliendisuhetest ja kliendi huvide kaitsmisest vahetult enne eluliselt määravaid kohtuistungeid, rikkusid advokaadid eetikakoodeksi §-st 8 tulenevaid kohustusi (kliendi huvide kaitseta jätmine) ning §-st 9 tulenevat kohustust käituda ausalt, väärikalt ning kooskõlas heade kommete ja tavadega. Eelnevas alalõigus tuvastas aukohus, et kliendilepingud öeldi üles tulenevalt kliendi initsiatiivist, mistõttu ei saanud advokaatidele ette heita, et nad olid kliendilepingud üles öelnud kliendi jaoks ebasobival ajal.

V Dokumentide üleandmata jätmine

Aukohtumenetluse raames soovisid kaebajad esmalt, et advokaadid annaks neile üle originaaldokumendid, mis olid advokaatide valduses. Poolte vahel ei olnud vaidlust, et vandeadvokaat oli kaebajate uuele lepingulisele esindajale üle andnud kaebuse esitajatega seotud dokumente. Kaebajad olid seisukohal, et üleantud originaaldokumentide näol oli tegemist väikse osaga kaebuse esitajatega seotud originaaldokumentidest, mis olid eelmiste esindajate valduses. Samas advokaadid kinnitasid, et nende valduses rohkem kaebuse esitajatega seotud originaaldokumente ei ole. Hiljem soovisid kaebajad aukohtumenetluse raames, et advokaadid annaks kaebajatele üle ka dokumentide ärakirjad. Seoses dokumentide väljaandmise nõudega kohustas aukohus kaebajaid tegema nimekirja dokumentidest, mille üleandmist nad soovivad. Advokaadid olid seisukohal, et pärast dokumentide loetelu saamist edastasid nad kaebajatele 22.08.2014. a e-kirja teel kõik küsitud ja advokaatide valduses olevate dokumentide ärakirjad ja lisaks informeeriti kaebajaid, et advokaadibüroos on ootel kaks kausta dokumentide ärakirjadega. Aukohtule arusaadavalt olid kaebajad jätkuvalt seisukohal, et nende üleantud dokumentide ärakirjade näol oli tegemist samuti vaid väikese osaga dokumentidest, mis olid advokaatide valduses. Seoses nõudega advokaatidele anda üle kogu kaebajate ja advokaadibüroo vahel toimunud e-kirjavahetus olid advokaadid seisukohal, et on esitanud aukohtumenetluses kõik küsitud ning advokaatidel säilinud e-kirjad. Kaebajad olid aga seisukohal, et üle ei antud kogu teenuse raames koostatud e-kirjavahetust.

Aukohus asus seisukohale, et kaebajad ei ole tõendanud, et advokaatide või advokaadibüroo valduses oleks selliseid originaaldokumente või dokumentide ärakirju või e-kirjavahetust, mille väljaandmist nõutakse. Seetõttu olid aukohtu hinnangul kõik etteheited dokumentide ja e-kirjavahetuse väljaandmisest keeldumise kohta tõenda-

mata ja alusetud. Aukohus pööras kaebajate tähelepanu asjaolule, et on tavapärane, et advokaatidele antud, nende poolt koostatud või kogutud dokumendid antakse jooksvalt üle kliendile. Seega ei saa olla etteheidetav ainuüksi asjaolu, et ei ole usutav, et pikka aega väldanud kliendisuhetest ei ole advokaatide valduses enam rohkem originaaldokumente, äkirirju või e-kirjavahetust kui see, mis advokaadid on varasemalt ja aukohtumenetluse raames kaebajatele üle andnud.

Aukohus ei tuvastanud aukohtumenetluse raames vandeadvokaatide tegevuses distsiplinaarsüütegu ning lõpetas aukohtumenetluse nende tegevuse suhtes.

XXI 16.10.2014. a

Aukohus arutas vangla kaebust vandeadvokaadi vanemabi tegevusele, milles heideti ette eetikakoodeksi § 9 lõike 1 rikkumist, sest advokaat andis vanglas kinnipeetule toiduaineid. Aukohus selgitas välja, et 09.09.2013. a külastas vandeadvokaadi vanemabi kaitsjana vanglas viibivat vahistatut ja antud külastamisajal andis advokaat kinnipeetule üle kinnipeetu emalt saadud kaks pirukat ja Coca-Cola purgi. KrMS § 47 lg 2 kohaselt on kaitsja kohustatud kasutama kõiki kaitsmisvahendeid ja -viise, mis ei ole seadusega keelatud, et selgitada kaitsealust õigustavad, mittesüüstavad ja karistust kergendavad asjaolud, ning andma talle muud kriminaalasjas vajalikku õigusabi. Seega on kaitsja ülesanne kriminaalasjas õigusabi andmine ning kaitsealusele soodsa lahendi saavutamise, kuid aukohtu hinnangul eelkirjeldatud käitumine ei olnud seotud kaitsja ülesannete täitmisega, vaid suhtlemine oli kõnealuse kohtumise raames olnud isiklikku laadi, st kinnipeetule anti üle muid esemeid kui kaitsjatööks oli vajalik. Aukohus asus seisukohale, et vandeadvokaadi vanemabi käitumine ei olnud väärrikas ega kooskõlas heade kommete ja tavadega, kuivõrd ta kasutas kaitsja staatust suhtlemaks kinnipeetavaga viisil, mis ei ole kohane advokaadile. Eeltoodud asjaolusid arvestades aukohus taunis advokaadi tegevust kinnipeetule asjade üleandmise osas, mis ei olnud seotud kaitsja ülesannetega. Samas leidis aukohus, et advokaat oli oma eksimusest aru saanud ning piirdus vaid advokaadi tähelepanu juhtimisega asjaolule, et kinnipeetuga suhtlemine, sh asjade üleandmine, peab käima ranges kooskõlas erinevate õigusaktidega.

XXII 13.11.2014. a

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust, milles heideti vandeadvokaadile ette järgmist:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lõike 1 rikkumist, sest advokaat oli esitanud menetlusdokumentides ebaõigeid andmeid ja kassatsioon oli poolik; lisaks soovis kaebaja täiendada kassatsiooni oma taotluste ja seisukohtadega, kuid ei saanud seda teha;
- 2) eetikakoodeksi § 9 lõikes 1 sätestatud nõude eiramist, sest advokaat olevat sõimanud klienti;
- 3) eetikakoodeksi § 14 lõike 4 rikkumist, sest advokaat ei nõustunud alguses tulema kohtuma kaitsealusega ning kui tuli kohtuma, siis kestis kohtumine 2-3 minutit.

Aukohus asus seisukohale, et kaitsja on kohustatud menetluse kestel kaitsealust menetluse kuluga kursis hoidma, selgitama olulistest menetluslikes küsimustes välja tema seisukohad ja nendega otsuste tegemisel arvestama niivõrd, kuivõrd see ei ole vastuolus kaitsja ülesandega kriminaalmenetluses. Seega leidis aukohus, et kui klient on püüdnud korduvalt advokaadiga ühendust võtta läbi erinevate institutsioonide, siis see näitab selgelt kliendi tungivat vajadust kohtuda oma kaitsjaga. Arvestades konkreetseid asjaolusid asus aukohus seisukohale, et advokaat oleks pidanud esimesel võimalusel, kui sai teada kaitsealuse paljudest püüdedest temaga ühendust saada, kohtuma oma kaitsealusega. Samas pidas aukohus vajalikuks ka välja tuua, et nii kaitsja kui ka kaitsealune olid küll aukohtule avaldanud erinevad kuupäevad, millal nendevaheline kohtumine lõpuks toimus, kuid mõlemad olid ühel meelel, et see toimus.

Lisaks märkis aukohus, et kaitsja peab pidama enne kassatsiooni esitamist nõu kaitsealusega, selgitades muuhulgas, millistele argumentidele kavatses kaitsja kaebuses tugineda. Nõupidamise käigus peab kaitsja välja selgitama argumentid, mille väljatoomist kaebuses soovib kaitsealune. Kui advokaat leiab, et need on vastuolus seadusega või kutse-eesitika nõuetega, siis tuleb seda kaitsealusele selgitada. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele pidada alati kaitsealusega enne kassatsiooni esitamist nõu ja kooskõlastada temaga menetlusdokumendid.

Kaebaja ei olnud oma väidete tõendamiseks seoses asjaoluga, et advokaat oli teda sõimanud, esitanud aukohtule ühtegi tõendit. Aukohus asus seisukohale, et vasturääkivusi, mida ei ole võimalik üheselt kõrvaldada, tõlgendatakse distsiplinaarsüüteo toimepanemises kahtlustatava isiku kasuks. Seega ei saanud aukohtu hinnangul tõendamist, et advokaat oli rikkunud eetikakoodeksi § 9 lõiget 1.

XXIII 13.11.2014. a

Aukohus arutas riigi õigusabi saaja kaebust, milles heideti advokaadile ette järgmist:

- 1) eetikakoodeksi § 8 lõike 2 rikkumist, sest süüdistatava kohtule antud kinnituse kohaselt oli kaitsja andnud talle loa Eestist lahkumiseks ajal, mil kaitsealusele oli kohaldatud tõkendina elukohast lahkumise keeld;
- 2) eetikakoodeksi § 20 lõike 1 rikkumist, kuna vandeadvokaadi suhtlusmanner kohtuistungis sekretäri ja kohtunikuga suheldes oli ebaviisakas ning advokaadile mittekohane;
- 3) eetikakoodeksi § 20 lõike 2 rikkumist, sest advokaat ei ilmunud kohtuistungile ning kohut kohtuistungis ajaks oma mitteilmumise asjaoludest ei teavitanud, mitteilmumiseks mõjuvaid põhjuseid advokaat ei esitanud.

Etteheite kohaselt oli kaitsja käitumine kohtu hinnangul kahjustanud kaitsealuse huve, kuna kaitsealusele oli kohaldatud tõkendina elukohast lahkumise keeldu, kuid kohtumenetluses selgus, et süüdistatav oli lahkunud Eestist. Seejuures oli süüdistatav kinnitanud kohtule telefonikõnes, et loa Eestist lahkumiseks andis talle tema kaitsja. Aukohtu istungil andis advokaat aukohtule kliendi kirjaliku selgituse selle kohta, miks ta Eestist lahkus. Selgituste kohaselt oli tema ärasõit tema otsus ning kaitsja oli teda informeerinud tõkendi olemusest. Kliendil ei olnud selgituste kohaselt kaitsjale prentensioone seoses tema kaitsmisega antud kriminaalajas. Seega ei olnud aukohtu hin-

nangul advokaadi tegevusele ette heidetav kaitsealuse lahkumine Eestist. Samas juhtis aukohus advokaadi tähelepanu vajadusele edaspidi olla kliendile selgituste andmisel tõkendi rikkumisel konkreetsem, st et ei jääks kliendil võimalust mõista advokaati viisil, et tõkendi rikkumine võib olla aktsepteeritav.

Advokaadile heideti ette, et tema suhtlusmaneer kohtuistungi sekretäri ja kohtunikuga suheldes oli ebaviisakas ning advokaadile mittekohane – kohtuistungi sekretäri poolt kaitsjale kohtuistungi aega teatades kasutas advokaat väljendit „kuradi“ ja tõstis ka häält. Advokaat väljendas oma kirjalikes selgitustes ja ka aukohtu istungil selgelt, et vandesõnu ta ei kasutanud, kuid hääletoon võis kõrgendatud olla. Seoses vandesõnade kasutamisega märkis aukohus, et vasturääkivusi, mida ei ole võimalik üheselt kõrvaldada, tõlgendatakse distsiplinaarsüüteo toimepanemises kahtlustatava isiku kasuks ning aukohtul ei olnud selgeid tõendeid vandesõnade kasutamise kohta advokaadi poolt. Seega ei olnud aukohtu hinnangul saanud tõendamist, et advokaat oli rikkunud eetikakoodeksi § 20 lõiget 1, kuivõrd kasutas suhtluses kohtuga vandesõnu. Kõrgendatud hääletooni osas oli aga ka advokaat ise möönnud, et see võis nii olla, kuna ta oli ärritunud. Aukohus taunis advokaadi poolt kõrgendatud hääletooni kasutamist kohtuga suheldes, kuna see ei ole väärikas ega kohane advokaadikutsele. Aukohus juhtis advokaadi tähelepanu vajadusele mistahes meeleolus jääda kohtuga suhtluses väärrikaks ja lugupidavaks.

Lisaks leidis aukohus, et vaidlust ei olnud selle üle, et vandeadvokaat ei ilmunud õigeaegselt kohtuistungile ega informeerinud kohut oma mitteilmumisest enne kohtuistungit. Seega oli aukohtu hinnangul vandeadvokaat rikkunud eetikakoodeksi § 20 lõikes 2 sätestatud nõuet, mis kohustab advokaati teavitama kohut sellistest asjaoludest, mis võivad tingida kohtuistungi edasilükkamise. Advokaat selgitas, et kohtuistungile ta ei jõudnud õigeaegselt seoses lapse tervises seisundi ootamatu halvenemisega ning see ei võimaldanud tal ka istungieelselt kohut oma mitteilmumisest teavitada. Samas võttis advokaat kohtunikuga ühendust koheselt kui oli jõudnud kohtuistungile saali. Advokaat väljendas aukohtu istungil, et tegi enda jaoks järelduse – vajalik on planeerida enne kohtuistungit ajavaru. Arvestades, et advokaat võttis kohtunikuga ühendust põhimõtteliselt esimesel võimalusel ja et advokaat tegi antud juhtumist enda jaoks järeldused, kuidas taolist situatsiooni tulevikus vältida, siis ei pidanud aukohus vajalikuks advokaati distsiplinaarkorras karistada, kuid pööras advokaadi tähelepanu asjaolule, et advokaat peab tegema kõik, et kohtuistungile õigeaegselt ilmuda või informeerida oma mitteilmumisest kohut enne kohtuistungit toimumist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI EETIKA- JA METOODIKAKOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

2014. aastal jätkasid tegutsemist eetika- ja metoodikakomisjoni (EMK) liikmetena Martin Tamme (komisjoni esimees), Pirkko-Liis Harkmaa, Tõnis Tamme, Aare Tark ja Kaupo Lepasepp. Juhatas nimetas EMK uuteks liikmeteks Mari Männiko ja Elmer Muna.

Peamised tööd 2014. aastal olid Kohtumenetluse Hea Tava väljatöötamine, liikmesuse peatamise regulatsiooni korrastamine – sisend advokatuuriseaduse muudatusteks –, riigi õigusabi osutamise juhendi projekti koostamine, emeriitadvokaadi statuudi koostamine, aukohtu digestade koostamine, kliendi varade hoidmise juhendi ülevaatamise vajalikkuse arutelu, etikakoolituse ettevalmistamine, arutelu advokatuuriseaduse § 50 lg 2 muutmise vajalikkuse üle, advokaadibüroode kontrollimise juhendi ülevaatamine ja kliendilepingu sõlmimise juhendi muudatuste ettevalmistamine.

Kohtumenetluse Hea Tava reguleerib menetlusosaliste suhtlust kohtus ja kohtuväliselt, sh ettevalmistus, korralduslike küsimuste efektiivne lahendamine, konfliktide lahendamine. Juhend saab olema suure detailsusastmega, eesmärgiks ühtlustada, suunata ja edendada parimat praktikat, leppides reeglid kokku ühiselt kohtunike, advokaatide ja prokuröride vahel. Juhendi rakendamine toimuks läbi soovitude ja koolituste, sanktsioonideta. Projekti eeldatav valmimisaeg on veebruar 2015, arutelud-koolitused toimuks alates märtsist ning rakendamise eeldatav algus sügis 2015. Projekt on kavas rakendada Harju Maakohtus pilootprojektina.

Komisjon arutas liikmesuse peatamise regulatsiooni korrastamise erinevaid lähenemisi, mh arutati võimalikke liikmesuse peatamise aluseid, peatamise tähtaegsust, kutsetegevusse naasmise ja täiendõppe kohustuse laiendamise võimalust liikmesuse peatanud isikutele, ja esitas juhatusele liikmesuse peatamise regulatsiooni muudatusettepanekud.

Vastavalt advokatuuriseaduse § 50 lg 2 võib vandeadvokaat olla üksnes ühe ühingu osanik või aktsionär ning vastavalt rakendamisel antud tõlgendusele toimub keelu rikkumine Eestis ka juhul, kui vandeadvokaat on välismaise büroo omanike ringis. EMK arutas osanike ringi piirangu vajalikkuse üle, sh kas on põhjendatud takistus ka nt Baltikumi kettide puhul. Võrdleva info saamiseks uuriti Euroopa Liidu Advokatuuride ja Õigusliitude Nõukogust (CCBE) teiste liimesriikide regulatsioonide kohta.

Juhendite kaasajastamise raames alustas komisjon advokaadibüroode kontrollimise juhendi ülevaatamist, mh arutati kontrolli läbiviimise võimalikke põhimõtteid. Samuti valmistas komisjon ette kliendilepingu sõlmimise juhendi ja selle lisa muudatus-

ettepanekud tulenevalt tarbijadirektiivi ülevõtmisest. Alustati kliendi varade hoidmise juhendi ülevaatamise vajalikkuse arutelu, kuna praktiliseks probleemiks on eelkõige äriühingute ja kinnisvara hoidmine kutse-eetilisest aspektist küsitavatel eesmärkidel (tegeliku kasusaaja varjamine, võlausaldajate nõuete rahuldamise raskendamine). Keskseks küsimuseks on, kas advokaadid peavad saama sellist teenust osutada ning kus on piirid. Koostati ülevaade kliendi varade hoidmisega seotud praktilistest probleemidest ja võrdleva info saamiseks küsitleti CCBE liikmesriike.

Komisjon jätkab 2015. aastal seni väljakujunenud tegevustega, vajadusel koostab uusi juhendeid ja abistab advokatuuri juhatust jooksvalt kutsetegevusega seonduvate küsimuste lahendamisel. Ennekõike jätkuvad 2015. aastal tööd Kohtumenetluse Hea Tavaga, kliendi varade hoidmise juhendi ülevaatamine, advokaadibüroo osanike ringi piirangud põhjendatusse analüüs, eetikakoolitus eksamik valmistujatele, elektrooniliste vahendite ja interneti kasutamise juhendi kaasajastamine.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PÕHIÕIGUSTE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Põhiõiguste komisjon tegutses 2014. aastal järgmises koosseisus: Aivar Pilv - komisjoni esimees, Vahur Kivistik, Leon Glikman, Allar Jõks, Heidi Rajamäe-Parik, Sille Allikmets, Rait Kaarma, Urmas Kukk (Alar Urmi asemel), Maarja Kärson (lapsepuhkusel).

Alates juhatuse poolt põhiõiguste komisjoni moodustamisest on komisjon pidanud 5 suulist istungit (27. novembril 2013. a ning 19. märtsil, 18. juunil, 17. septembril ja 10. detsembril 2014. a). Komisjoni töökorralduses on üldjuhul planeeritud 1 suuline istung 3 kuu kohta. Istungite eesmärgiks on aktuaalsete ja uudsete probleemide laiem arutelu ning nende suhtes seisukohtade kujundamine komisjoni töö planeerimiseks.

Komisjoni põhiliseks töövormiks on sellest tulenevalt eelkõige suhtlus elektroonilises vormis ja kirjavahetus seoses konkreetsete töödega (eelnoude analüüs, arvamuste ja hinnangute andmine, seisukohtade kujundamine aktuaalsetes üksikküsimustes jms). Komisjon on tulenevalt oma eesmärgist keskendunud eelkõige seaduseelnõude ja õigusaktide, samuti juhatuse poolt edastatud üksikküsimuste analüüsile isikute põhiõiguste järgimiseks ja tagamiseks. Seetõttu ei ole komisjon eesmärgiks seadnud teiste komisjonide töövaldkondadega seotud küsimuste analüüsi, v.a juhtumid, kus need on omavahel seotud ja see osutub vajalikuks.

2014. aastal avaldas komisjon arvamusi ja seisukohti järgmistes küsimustes:

- 1) Süüteo menetlusega tekitatud kahju hüvitamise seaduse eelnõu kohta analüüsi teostamine ja arvamuse koostamine (eelno 635 SE).
- 2) Kriminaalmenetluse seadustiku ja riigi õigusabi seaduse muutmise eelnõu (sh asenduskaitsja määramise) kohta arvamuse andmine.
- 3) Kriminaalmenetluse seadustiku, karistusregistri seaduse, kriminaalmenetluse seadustiku rakendamise seaduse, riigilõivuseaduse, riigisaladuse ja salastatud välis-teabe seaduse ning riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse (eelno 578 SE) kohta arvamuse andmine.
- 4) EIK 2013. a kokkuvõte Eestit puudutavate lahendite osas ning selle alusel arvamuse kujundamine. Samas ei pidanud komisjon üksmeelselt otstarbekaks ega lisaväärtust andvaks EIK Eestit 2013. a puudutavate lahendite kommentaaride koostamist, sest sisuliselt kujuneks see EIK lahendites toodud seisukohtade kordamiseks.
- 5) Arvamuse andmine Ukraina Advokatuuri pöördumisele advokaadi tegevuse tagatiste ja sõltumatuse ning õiguselukutse eneseregulatsiooni põhimõtete kohta Euroopa Liidu ja CCBE regulatsioonide alusel.
- 6) Arvamuse andmine seoses KrMS ja RÕS muutmise eelnõuga asenduskaitsja tegevust puudutavate seadusemuudatuste kohta.
- 7) Arvamuse andmine KrMS rakendamise seadustiku muutmise seaduse eelnõu kohta.

- 8) Arvamuse andmine käibemaksu seaduse muutmise eelnõu kohta.
- 9) Kohtupraktikas jälitustegevuse läbiviimisega, võistlevas menetluses advokaadi poolt kaitseõiguse teostamisega tekkinud probleemidele juhatuse tähelepanu juhtimine (juhatuse ja põhiõiguste komisjoni ühisel nõupidamisel).
- 10) Kaitseõiguse tagamisest ja advokaatide töötingimustest kinnipidamisasutustes menetlustoimingute läbiviimisel (toimiku tutvustamine, kaitseakti koostamine jms).
- 11) Euroopa vahistamismääruse alusel KrMS võimalike muudatuste analüüs (alternatiivsete menetlust tagavate vahendite rakendamine).

Lisaks eeltoodule on põhiõiguste komisjon tähelepanelikult jälginud ja arutanud ka Eesti Advokatuuri ja Justiitsministeeriumi vaidlust riigi õigusabi rahastamisega kerkinud küsimustes ning kujundab oma edasise tegevuskava ja seisukohad sõltuvalt asjas tehtavast kohtulahendist.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI ÄRIÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Komisjoni kuuluvad: Karin Madisson (komisjoni esimees), Leonid Tolstov, Sven Papp, Piret Jesse, Peeter Kutman, Annika Vait, Heleri Tammiste ja Kaarel Tammar. Komisjoni liikmed on kõik osalenud aktiivselt ja konstruktiivselt komisjoni töös. Komisjoni regulaarsed istungid toimuvad neli korda aastas.

Komisjon andis 2014. aasta jooksul arvamusi järgmistes küsimustes:

- 1) 14. jaanuar 2014 esitati arvamus Euroopa Nõukogu ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/0402 osas, milles käsitletakse avalikustamata oskusteabe ja äriteabe (ärisaladuste) ebaseadusliku omandamise, kasutamise ja avalikustamise vastast kaitsest.
- 2) 11. veebruar 2014 esitati ettepanekud Justiitsministeeriumi dokumendile, milles analüüsitakse osaühingu osanike nimekirja mittekonstitutiivse registri lähtekohti. Nimetatud algatus komisjon ei toetanud ja pakkus välja teisi lahendusi.
- 3) 28. aprill 2014 esitati arvamus kavatsusele seoses tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piirangutega ning TsMS, VÕS ja TsÜS muutmise seaduse eelnõuga.
- 4) 12. mai 2014 esitati arvamus EL direktiivi 2014/0120 eelnõu osas ühe osanikuga osaühingu kohta (SUP).
- 5) 20. mai 2014 esitati arvamus EL direktiivi eelnõu kohta, millega muudetakse direktiivi 2007/36/EÜ seoses aktsionäride pikaajalise kaasamise soodustamisega ja direktiivi 2013/34/EL seoses ühingujuhtimise aruande teatavate elementidega. Ettevalmistaja Leonid Tolstov.
- 6) 20. oktoober 2014 esitati arvamus Justiitsministeeriumi poolt 19. septembri 2014 saadetud „Seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse kooskõlastamiseks esitamine“ kohta, millega soovitakse anda majandusaasta aruannete esitamise üle kontrolli teostamine Maksu- ja Tolliametile.
- 7) 14. oktoober 2014 esitati arvamus Justiitsministeeriumile Euroopa Komisjoni avaliku konsultatsioon piiriüleste ühinemiste-jagunemiste teemal. (<http://ec.europa.eu/eusurvey/pdf/answer/c3ec10ef-5335-4e27-ae42-7d20ad5c8d9a/>).
- 8) 22. oktoober 2014 esitati arvamus Justiitsministeeriumi poolt 01. oktoobri 2014 saadetud „Eelnõu arvamuse esitamiseks“ kohta, millega soovitakse muuta äriseadustikku ja asjaõigusseadust (nn idufirmade eelnõu).
- 9) 30. oktoober 2014 esitati arvamus Justiitsministeeriumi poolt 01. oktoobri 2014 saadetud „Võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu“ kohta, millega muudetakse tarbijalt nõutavate sissenõudmiskulude piiranguid.

Komisjon esitas omaalgatuslikult Justiitsministeeriumile ettepanekuid ühinguõigusega seotud teemade osas. 20. juuni 2014. a algatas Justiitsministeerium ühinguõiguse kodifitseerimise kava, milles komisjon aktiivselt osaleb.

Komisjoni on teinud koostööd ja kohtunud erinevate organisatsioonidega, et teha tihedamat koostööd arvamuste kujundamisel ja seadusloome suunamisel. Kohtumised on toimunud Justiitsministeeriumiga, Kaubandus- ja Tööstuskojaga ning Tööandjate Keskliiduga.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI PEREKONNAÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni (edaspidi: komisjon) kuulusid 2014. aastal järgmised advokaadid: Ene Ahas, Helina Luksepp, Helen Lumelille Tomberg, Senny Pello, Helen Hääl, Eha Lillsaar, Li Uiga ja Katrin Orav. Viimane tegutses ühtlasi komisjoni esimehena.

2014. aastal tegeles komisjon põhiliselt kolme alljärgneva projektiga:

1. Perekonnaõiguslane koolitusseminaride sari „Samal poolel - lapse poolel“

Komisjon viis 2014. aastal koostöös MTÜ-ga Lastekaitse Liit, Tallinna Ülikooli Sotsiaaltöö Instituudi ja Notarite Kojaga läbi kaks lastekaitsetöötajatele suunatud tasuta perekonnaõiguslast koolitusseminari, mille eesmärgiks oli tõsta lastega töötavate spetsialistide kvaliteeti esmatasandi nõustamisel. Samuti on komisjoni hinnangul äärmiselt oluline, et erinevad osapooled lähtuksid lapsi puudutavate küsimuste lahendamisel samadest arusaamadest ja põhimõtetest, mis aitab ühtlasi luua paremad eeldused edasiseks koostööks. Komisjon peab lastekaitsetöötajate rolli lapsi puudutavate küsimuste lahendamisel tähtsaks. Koolitusseminarid toimusid erinevatel perekonnaõiguse teemadel, sh hooldusõigus, elatis, suhtluskord ja selle täitmine, lapse parimate huvidega arvestamine, eeskoste määramine. Kuna 2014. aastal liitusid projektiga notarid, toimusid koolitused ka alaealiste pärimise ja nende varaga tehtavate tehingute teemadel. Seminaridel on osalenud ligi 150 lastekaitsetöötajat üle Eesti ning nendelt saadud tagasiside on olnud äärmiselt positiivne, mistõttu jätkab komisjon nimetatud projektis osalemist ka 2015. aastal.

2. „Hea nõu lastega peredele“

Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit ühisprojekti „Hea nõu lastega peredele“ raames andsid 2014. aastal tasuta õigusabi järgmised komisjoni liikmed: Helen-Lumelille Tomberg, Senny Pello, Helen Hääl, Ene Ahas, Helina Luksepp ja Katrin Orav. Kokku on projekti raames nõustatud üle 800 abivajaja. Alates 2014. aastast toimuvad nõustamised lisaks Tallinnale ka Skype'i teel Hiiumaal. Komisjoni liikmed jätkavad tasuta õigusabi andmist ka 2015. aastal.

3. Perekonnaõiguslased artiklid veebiajakirjas „Märka Last“

Komisjoni liikmed avaldasid veebiajakirjas „Märka Last“ järgmised artiklid:

- Senny Pello ja Helen Hääl „Lahutus ja lapse õigused“
- Katrin Orav „Emme, miks see mees mulle vett pähe pritsis ehk Kas teise lapsevanema nõusolekut tuleks ikka eeldada?“
- Li Uiga „Kas vanavanemad on kohustatud oma lapselapsi üleval pidama?“

Artiklid tõlgitakse ja avaldatakse ka vene keeles.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI TÖÖÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Tööõiguse komisjon moodustati üheksaliikmelisena advokatuuri juhatuse 14. oktoobri 2014. a otsusega. 2014. aastal oli tööõiguse komisjoni esimeheks vandeadvokaat Triinu Hiob ja komisjoni liikmeteks vandeadvokaadid Indrek Ergma, Rando Maisvee, Karina Paatsi, Senny Pello, Katrin Sarap, Kristi Sild, Ljudmila Tamar ja Anne Värvi-mann. Komisjon kaasas oma töösse komisjoni liikmeteks mitteolevaid, kuid komisjoni tööst huvitatud advokaate, kellest aktiivselt panustasid komisjoni tegevusse vandeadvokaat Margus Sorga ja vandeadvokaadi abi Rene Hallemaa.

Tööõiguse komisjoni eesmärkideks on advokatuuri organite ning liikmete abistamine ja nõustamine tööõiguse valdkonna õigusloome ja -praktikaga seonduvates küsimustes, vastava seadusandluse ja õiguspraktika analüüsimine ja muudatusettepanekute koostamine. Esimesel aruandeperioodil kogunes tööõiguse komisjon istungile ühel korral 2014. aasta novembris. Et luua head koostöösuhted Sotsiaalministeeriumi kui tööõiguse valdkonna seadusandluse väljatöötamise eest vastutava valitsusasutusega, kohtusid tööõiguse komisjoni liikmed 2014. aasta detsembris ministeeriumi kantsleri Marika Priskega ja tööala asekancleri Egle Kääratsiga. Kohtumisel valgustasid ministeeriumi esindajad seadusandluse arendamist puudutavaid plaane, tööõiguse komisjoni liikmed aga tõid esile regulatsiooni kitsaskohti.

Tööõiguse komisjon võttis aruandeaastal esimeseks ülesandeks panustada omapoolsete ettepanekutega uue individuaalse töövaidluse lahendamise seaduse väljatöötamise protsessi, parandamaks töövaidluskomisjonide menetluse kvaliteeti ja kõrvaldamaks kitsaskohti. Komisjoni liikmed kogusid kokku omapoolsed seisukohad seaduse väljatöötamiskavatsuse kohta ning töö selle eelnõuga jätkub 2015. aastal, mil tööõiguse komisjon plaanib pöörduda konkreetsete ettepanekutega Sotsiaalministeeriumi poole.

Samuti jätkab komisjon 2015. aastal tööd jooksvalt menetluse minevate tööõiguse valdkonna eelnõudega, esitades vajadusel eelnõude väljatöötajatele omapoolsed seisukohad ja ettepanekud valdkonna paremaks arendamiseks.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSUÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Maksuõiguse komisjoni liikmed määrati 06.08.2014. a ning komisjoni liikmed on vandeadvokaadid Elvira Tulvik, Egon Talur, Priit Raudsepp, Tuuve Tiivel, Marek Herm, Kaido Loor, Rolan Jankelevitš. Komisjoni esimees on vandeadvokaat Kaspar Lind.

Komisjoni esimene istung toimus 15.09.2014. a. Koosolekul arutati võimalikke tegevusplaane ning määrati kindlaks komisjoni istungite ajad aastaseks perioodiks. Samuti toimus mitmete sisuliste küsimuste arutelu. Olulisemaks tuleb pidada pöördumist Eesti Advokatuuri juhatusele seoses käibedeklaratsiooni lisa (KMD INF) jõustumisega ning koostöös juhatusega advokaadibüroodele vastava juhise koostamist, mis puudutab deklareerimist ning arvete vormistamist. Eesti Advokatuuri juhatusele on vastava seisukoha teatavaks teinud 14. oktoobri 2014. a protokollis nr 20 (p 3.3).

Komisjoni teine istung toimus 15.12.2014. a. Komisjon arutas advokaadibüroode poolt advokaatide liikmemaksu tasumisega seonduvat erisoodustuse kontekstis ning leidis, et kehtiva advokatuuriseaduse § 49 lg 1 teine lause (jõustus 01.01.2006) on piisav välistamaks maksuriske. Samuti arutas komisjon passiivse ja aktiivse tulu eristamist ning dividendide ümberkvalifitseerimist aktiivseks tuluks. Nimetatud küsimuses jätkab komisjon tööd 2015. a tegevusaastal ja otsustab edasise peale kohtuvaidlustes saabuvald lahendeid (nt menetlus Riigikohtu tsiviilasjas nr 3-2-1-82-14). Lisaks arutas komisjon maksukorralduse seaduses menetlustähtaegade puudumist, mis on toonud kaasa maksumenetluste ebamõistliku venimise. Käesoleval ajal analüüsib üks komisjoni liige vastavat kohtupraktikat ja esitab komisjonile ettepanekud edasiseks tegevust. Komisjon jätkab oma tegevust eelviidatud küsimuste analüüsimisel. Lisaks on koostamisel analüüs seoses optsioonide maksustamisega.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI MAKSEJÕUETUSÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Maksejõuetusõiguse komisjon moodustati advokatuuri juhatuse 17.06.2014. a otsusega. Maksejõuetusõiguse komisjoni kuulusid 2014. a vandeadvokaadid Jüri Sirel (komisjoni esimees), Maire Arm, Magnus Braund, Terje Eipre, Kersti Kägi, Andrias Palmits, Siret Siilbek, Üllar Talviste ja Veikko Toomere.

Komisjoni 2014. a põhilised tegevused olid:

- Komisjoni tööks vajalike tehniliste võimaluste ja vahendite sisseseadmine, töökorralduslike küsimuste lahendamine ja komisjonisiseste rollide jagamine.
- Justiitsministeeriumi ning Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja informeerimine komisjoni olemasolust ja eesmärkidest ning omavaheliste suhtlussidemete loomine aktiivseks osalemiseks edaspidises õigusloomes.
- Informatsiooni kogumine maksejõuetusõiguse valdkonnas valitsevate tähtsamate probleemide kohta ning probleemistikust kokkuvõtliku ülevaate koostamise alustamine koos muudatusettepanekutega probleemsete õigusnormide muutmiseks ja täiendamiseks pankroti- ja saneerimiseseaduses.

ÜLEVAADE EESTI ADVOKATUURI INTELLEKTUAALSE OMANDI JA IT-ÕIGUSE KOMISJONI TEGEVUSEST 2014. AASTAL

Intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjoni töökord kinnitati juhatuse poolt 28.01.2014. Juhatuse 11.02.2014 koosolekul kinnitati komisjoni liikmeskond järgmises koosseisus: Ave Piik (esimees), Liina Jents, Karmen Turk, Tambet Toomela, Mihkel Miidla, Kairi Kurisoo, Jaanus Kasevits, Priit Lätt, Ants Nõmper. Seoses vandeadvokaat Liina Jentsi advokatuuri liikmesuse peatamisega kutsus juhatus 16.09.2014 komisjoni liikme kohalt tagasi Liina Jentsi ja nimetas uueks liikmeks Anneli Aabi.

Kuna 2014. a oli komisjoni asutamise aasta, tegeleti esimesel poolaastal peamiselt oma ülesannete, tegevusvaldkondade ja võimalike huvigruppideest koostööpartnerite kaardistamise ja nendega kontakteerumisega.

1. 09.04.2014 toimus kohtumine Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi asekancler Taavi Kotka ja RISO juhtivspetsialist Ave Lauringsoniga. Kõne all oli üldine koostöö ja konkreetsemalt järgmised teemad:
  - Eesti riigi IKT-lahenduste eksport ning advokaatide roll selles;
  - IKT õigushariduse ja -pädevuse tõstmine, sh TÜ IT-õiguse LLM programm.

Kohtumise järgselt ning seoses sellega esitas komisjon kevadel toetuskirja TÜ rektorile IT-õiguse magistriprogrammi loomiseks. Tänaoleks osalevad mitmed komisjoni liikmed programmis õppejõududena.

Koostöös MKM-i ja TÜ-ga algatas komisjon innovaatiliste õiguslahenduste labori projekti. Projekti eesmärk on tuvastada, kas ja millisel viisil kehtiv õiguskord võib takistada innovaatiliste tehnoloogiliste lahenduste väljatöötamist ja elluviimist ning leida võimalused selliste takistuste kõrvaldamiseks. Labori pilootprojektina on plaanis TÜ IT-õiguse magistriprogrammi tudengitele stipendiumikonkursi korraldamine 2014/2015 õppeaasta kevadsemestril, mille käigus tudengid magistrieksami raames analüüsivad komisjoni ja MKM-i poolt ajurünnaku käigus kogutud ideede teostatavust õiguslikust aspektist ning pakuvad lahendusi tuvastatud takistuste kõrvaldamiseks.

2. 02.06.2014 toimus kohtumine Justiitsministeeriumiga (K. Härmand, I. Niklus, K. Nemvalts, K. Läänemets). Kõne all oli üldine koostöö ja konkreetsemalt järgmised teemad:
  - esindamine tööstusomandialastes toimingutes TOAK-is ja Patendiameti juures;
  - intellektuaalse omandi kodifitseerimise küsimused;
  - menetluskulud intellektuaalse omandi vaidlustes;
  - KarS-i muudatused.

Kohtumise järgselt ning seoses sellega esitas komisjon:

- Justiitsministeeriumile kirjaliku ettepaneku õigusaktide muutmiseks seoses õigusteenuse osutamisega tööstusomandi vallas. Komisjoni esmane eesmärk on saavutada õigusaktide muutmine selliselt, et vähemalt vandeadvokaatidel oleks võimalus tööstusomandi vallas õigusteenust osutada täiendava eksami tegemise kohustuseta. Töö selle teemaga jätkub aktiivselt 2015. aastal;
- intellektuaalse omandi kodifitseerimiskomisjonile ettepanekud autoriõiguse seaduse eelnõu osas;
- Riigikogu õiguskomisjonile KarS-i eelnõu osas suulised seisukohad ja eelnõu muudatusettepanekud.

Lisaks eeltoodule esitas komisjon kirjalikud seisukohad järgmiste eelnõude osas:

- Roheline raamat ja avalik konsultatsioon Euroopa Liidu geograafilise tähise kaitse laiendamise kohta muudele kui põllumajandustoodete;
- justiitsministri 3. jaanuari 2012. a määruse nr 8 „Kasuliku mudeli registreerimise taotluse sisu- ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord“, 3. jaanuari 2012. a määruse nr 12 „Kaubamärgimäärus“ ja 3. jaanuari 2012. a määruse nr 2 „Patenditaotluse sisu- ja vorminõuded ning Patendiametile esitamise kord“ muutmise määruse eelnõu.

Esimesel tööaastal algatatud projektide ja teemadega jätkub töö aktiivselt 2015. aastal.

ÕNNITLEME

Auväärseid juubilare, advokaate

Aleksander Glikman	85
Eduard Bulattšik	75
Eve Jundas	75
Nadežda Kikkas	60
Peeter Lepik	60
Eha Lillsaar	60
Marje Mängel	60
Karl Saavo	60
Imbi Seimar	60
Galina Tšelnokova	60
Sergei Tšurkin	60
Vahur Ambos	50
Kaja Kiilo	50
Olev Kuklase	50
Kalju Kutsar	50
Jüri Leppik	50
Asko Pohla	50
Tõnu Tuulas	50
Urmas Veinberg	50
Leelo Viil	50

Kauaaegseid advokaate, pensionäre:

Vello Sikut	90
Lembit Liiva	85
Niina Rozin-Rozanova	85
Vello Johanson	75
Jaak Kirikal	75
Mall Saar	75
Peeter Järv	70
Vladimir Šemanski	70

KULDMÄRGID

Paul Järve
Matti Reinsalu
Siiri Schneider
Milvi Söörd

HÕBEMÄRGID

Margus Arvisto
Eerik Entsik
Mariana Hagström
Pirkko-Liis Harkmaa
Silja Holsmer
Heiki Kuningas
Urmas Kõrgesaar
Margo Lemetti
Arina Liskmann-Getsu
Toomas Kõiv
Toomas Pikamäe
Toomas Pilt
Denis Polman
Kati Raudsepp
Kristi Sild
Toomas Tamme
Daisy Tauk
Jaanus Tehver
Sten-Andrus Veidebaum

ÜLIÕPILASTÖÖDE KONKURSI LAUREAADID

Stipendiumid:

Triin Lepp

„Riigi vastutus õigusemõistmisel tekitatud kahju eest“

Margot Maksing

„Õigussemiootiline vaade õiguse tõlgendamisele arvuti abil“

Janeli Mänd

„Vera Poska-Grünthal – Eesti esimesi naisjuriste“

„Naisadvokaadid Helene Poska-Niinemann, Olga Desideria Oleks, Hildegard Vilma
Therese Anderson, Josephine Helene Einer, Juta Rentik ja Salme Piiraja“

IN MEMORIAM

Heino-Olaf Kütt
Beile Šapiro

2014. A MAJANDUSAASTA ARUANNE

Nimi	EESTI ADVOKATUUR
Registrinumber	74000027
Aadress	Rävala pst 3, Tallinn 10143
Telefon	+372 662 0665
Faks	+372 662 0677
Elektronpost	advokatuur@advokatuur.ee
Interneti kodulehekülg	www.advokatuur.ee
Majandusaasta algus	01.01.2014
Majandusaasta lõpp	31.12.2014
Audiitor	Villems & Partnerid OÜ Toomas Villems
Lisatud dokumendid	Sõltumatu vandeaudiitori aruanne

Sisukord

Tegevusaruanne 2014	98
Bilanss	103
Tulude ja kulude aruanne	104
Rahavoogude aruanne	105
Netovara muutuste aruanne	106
Raamatupidamise aastaaruande lisad	107
Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused	107
Lisa 2. Raha ja pangakontod.....	109
Lisa 3. Nõuded liikmete vastu	109
Lisa 4. Muud lühiajalised nõuded	109
Lisa 5. Ettemaksed teenuste eest	109
Lisa 6. Immateriaalne põhivara	110
Lisa 7. Riigi õigusabi	110
Lisa 8. Võlad töövõtjatele	110
Lisa 9. Maksukohustused	111
Lisa 10. Muud viitvõlad	111
Lisa 11. Tulud	111
Lisa 12. Tegevuskulude sihtfinantseerimine	112
Lisa 13. Mitmesugused tegevuskulud	112
Lisa 14. Tööjõukulud	113
Lisa 15. Toetused	113
Lisa 16. Tegevusega seotud muud kulud	113
Lisa 17. Tehingud seotud osapooltega	114
Sõltumatu vandeaudiitori aruanne	115
Juhatuse allkirjad 2014. aasta majandusaasta aruandele	116

Tegevusaruanne 2014

Sissejuhatus

Eesti Advokatuur on advokaatide omavalitsuslikel põhimõtetel tegutsev kutseühendus õigusteenuse osutamise korraldamiseks era- ja avalikes huvides ning advokaatide kutsealaste õiguste kaitsmiseks. Eesti Advokatuur on avalik-õiguslik juriidiline isik. Oma tegevuses juhindub kutseühendus seadustest, advokatuuri organite õigusaktidest ja headest tavadest, samuti Euroopa Liidu õigusaktidest, CCBE (*The Council of Bars and Law Societies of Europe*) aktidest, mh viimase poolt vastuvõetud Eetikakoodeksist Euroopa advokaatidele ning Euroopa õiguskutse tuumpõhimõtete hartast.

Advokatuuri pädevuses on:

- advokatuuri vastuvõtmine ja sealt väljaarvamine;
- järelevalve advokatuuri liikmete kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- järelevalve Eestis tegutsevate välisriigi advokaatide kutsetegevuse ja kutse-eetika nõuete täitmise üle;
- advokaatide täiendusõppe korraldamine;
- riigi õigusabi osutamise korraldamine ning oma liikmete kaudu riigi õigusabi osutamise tagamine;
- advokatuuri vara valitsemine;
- advokaatide muude kutseküsimuste lahendamine.

Advokatuuri struktuur ja liikmeskond

Advokatuur tegutseb oma organite kaudu. Advokatuuri organid on üldkogu, esimees, juhatus, revisjonikomisjon, aukohus ja kutsesobivuskomisjon. Advokatuuri kõrgeim organ on üldkogu, kuhu kuuluvad kõik advokatuuri liikmed.

Seisuga 31.12.2014. a oli Eesti Advokatuuris 934 liiget, neist:

vandeadvokaate	598
vandeadvokaadi vanemabisid	109
vandeadvokaadi abisid	215
assotsieerunud liikmeid	12

Seisuga 31.12.2014 oli 194 advokaati, kelle liikmesus advokatuuris on ajutiselt peatatud (õppima asumine, suundumine avalikku teenistusse, rasedus- ja sünnituspuhkusele suundumine jm advokatuuriseaduses sätestatud alused).

Advokatuuri liikmetest oli 31.12.2014. a seisuga naisi 45% ning mehi 55%.

Advokatuur 95

2014. aastat, mil Eesti Advokatuur tähistas oma 95ndat tegutsemisaastat, iseloomustasid juubeliaastale iseloomulikud tegevused. Märtsikuus avati Eesti Rahvusraamatu-

kogus näitus „Eesti Advokatuur 95”, mis on rändnäitusena üleval olnud ka Riigikogus, Tallinna Ringkonnakohtus ning jõudnud 2015. a alguses Tartu kohtumajja.

Advokatuuri egiidi all toimus 12. juunil 2014. a Tallinna Ülikoolis kõnekoosolek (konverents) „Inimene e-riigis“.

Juubeliaastal taastati tiitli „Aasta advokaat“ väljaandmine ning esimesed tiitlid anti välja advokatuuri pidulikul juubelivastuvõtul Estonia Kontserdisaalis. Aunimetus anti välja kolmes kategoorias:

- organisatsiooni ehk advokatuuri kategooria – laureaat vandeadvokaat Urmas Ustav;
- kutsetegevuse ehk nn klassikalise advokaaditöö kategooria – laureaat vandeadvokaat Anti Aasmaa;
- ühiskondliku- ja vabatahtliku tegevuse kategooria – laureaat vandeadvokaat Ene Ahas.

Advokatuuri juhtimine

1. märtsil 2013. aastal toimunud advokatuuri üldkogul valiti järgnevak kolmeks aastaks advokatuuri uus esimees ja juhatus. Juhatusesse koosseisus 2014. aastal muudatusi ei toimunud. 2014. aastal toimus **25 juhatuse istungit, sh 3 elektroonilist istungit**. Istungitel olid päevakorras advokatuuri kui kutseorganisatsiooni igapäevatööd puudutavad küsimused, advokaadi kutse-eeskiri põhimõtete järgimine kutsetegevuses, advokatuuri puudutavate eelnõude ja seadusloome küsimused. Suurima osa juhatuse poolt arutatud teemade ringist moodustasid riigi õigusabi korraldamisega seotud küsimused.

2014. aasta algusest kehtima hakanud riigi õigusabi tasukorra kehtetuks tunnistamine justiitsministri poolt (11.08.2014) tõi kaasa **kohtuvaidluse riigiga** (Justiitsministeeriumiga). Vaidluse all on põhimõtteline õigussüsteemiga seotud küsimus, st kuidas on rahastatud riigi õigusabi osutamine, sh kas riigi õigusabi on advokaatide sotsiaalne kohustus või ettevõtlikkus nagu mis tahes muu õigusabi. Samuti see, kas riigieelarve on riigi õigusabi rahastamise osas põhiseadusega kooskõlas. Justiitsministeerium leiab, et riigieelarve huvid on kaalukad ja riigi õigusabi tasud on rangelt määratletud riigieelarvega. Puudujääv osa tuleb advokaatidel kanda n-ö sotsiaalse kohustuse korras. Advokaat leiab, et riigi õigusabi mõistliku kättesaadavuse huvi on kaalukam kui riigieelarve huvi ning u 10%-line arvestuslik puudujääk ühes eelarveaastas, mis on võimalik kõrvaldada, on piisavalt hoolas eelarvega arvestamine. Eriti arvestades, et riigieelarve seaduse kohaselt on lubatav võtta tulevikukohustusi kuni 50% eelarvevahenditest. Riigi õigusabi ja selle osutamine on advokatuuri hinnangul käsitletav nagu iga muu õigusabi, mis peab olema mõistlikult kättesaadav ja end ära tasuma, mitte jõudma hädas oleva maksumaksjani advokaadi sotsiaalse kohustusena. Advokatuuri esindab kohtuvaidluses Advokaadibüroo TRINITI, vandeadvokaat Villu Otsmann.

Riigi õigusabi korraldusse puutuvalt kuulutati 2014. aastal välja **konkurss riigi õigusabi osutaja(te) leidmiseks haldusajades**. Konkursi võitis Advokaadibüroo RASK, kellega sõlmiti leping kaheaastaseks perioodiks, täpsemalt kuni 31.12.2016. a.

Koostöös rahvusvahelise audiitorbürooga Ernst & Young Baltics AS valmis **riigi õigusabi süsteemi põhjalik analüüs**, mis hõlmab lahendusi riigi õigusabi tellimuste jaotamise ja järelevalve, optimaalse regionaalse kaetuse, riigi õigusabi osutavate advokaadibüroode tugiteenuste taseme tõstmise, kaitseadvokaatide piisava väljaõppe ning

järeikasvu tagamise süsteemi väljaarendamiseks. Analüüsi alusel advokatuuri poolt Justiitsministeeriumile tehtavad ettepanekud näevad ette muude teenusevaldkondade kogemuste rakendamist õigusteenuste osutamise süsteemi reformimisel, eeskätt hankelepingute sõlmimist piirkondlike või üleriigiliste teenuste pakkumiseks (sarnaselt haldusasjadega). Samuti vajadusel eraldi sihtasutuse moodustamist riigi õigusabi korraldamiseks. Oluline on tähelepanu suunata nendele valdkondadele, mis abi saajate ja menetlejate hinnangul on kõige prioriteetsemad.

Advokatuuri liikmeskonna jätkuvast kasvust tingituna ning tagamaks organisatsiooni efektiivne ja jätkusuutlik toimimine, valmistas advokatuuri juhatus 2014. aastal ette **ettepanekud advokatuuriseaduses muudatuste tegemiseks**. Korrastamist vajavad ennekõike advokatuuri liikmesuse peatamise regulatsioon, aukohtumenetluse läbiviimise ja täiendõppe kord, aga ka muud küsimused, mis areneva organisatsiooni ja seda ümbritseva keskkonnaga paratamatult kaasas käivad.

Täiendavate erialakomisjonide loomisest

Lisaks 2013. aastal loodud neljale erialakomisjonile, loodi 2014. aastal juhatuse otsusega täiendavalt järgmised komisjonid:

- intellektuaalse omandi ja IT-õiguse komisjon;
- maksejõuetusõiguse komisjon;
- maksuõiguse komisjon;
- tööõiguse komisjon.

Juhendid ja korrad

Välja töötati ja kinnitati **kriminaalmenetluses kaitsjana riigi õigusabi osutamise juhend**. Juhend sätestab standardi kaitsjana riigi õigusabi osutamiseks kriminaalmenetluses, et tagada isikutele efektiivne kaitse. Juhendi sätteid tuleks käsitleda praktiliste käitumisjuhustena, mille järgimine on üldjuhul kohustuslik efektiivse kaitse tagamiseks.

Kinnitati ka uus **Eesti Advokatuuri täiendusõppe alused ja kord**, millega täpsustati hindamisperiodil kohustusliku täiendusõppe punktide kogumise aluseid ja korda, samuti järelevalvet korra täitmise üle.

ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardile vastavus ning sertifikaadi väljastamine

Suure osa igapäevastest tegevustest moodustas 2014. aastal ISO 9001:2008 kvaliteedijuhtimise standardi põhimõtetele üleminek. Koostööd tehti konsultatsioonifirmaga BrainTeam OÜ (www.brainteam.ee). Protsesside kaardistamisel töötati välja Eesti Advokatuuri juhtimissüsteemide käsiraamat, mis mh sätestab korra, millise kohaselt toimub seadusandlike ja muude nõuete vastavushindamine; kinnitati protsesside mõõdikud; arengusuundade ja tööplaanide koostamise ja kinnitamise kord; informatsiooni edastamise põhimõtted jm juhtimissüsteemi toimimiseks vajalikud instrumendid. Sertifitseerimisprotsess viidi läbi 2014. aasta suvel ning 26. augustil 2014. a väljastati Eesti Advokatuurile ISO 9001:2008 sertifikaat õigusteenuse osutamise korraldamiseks era ja avalikes huvides, sertifikaadi nr EST132913A. Sertifitseerimise viis läbi rahvusvaheline audiitorfirma Bureau Veritas Eesti OÜ.

AKT-i ellukutsumisest

2014. a lõpus otsustati välja töötada advokatuuri enda poolt välja antava kvaliteeditunnistuse ehk lühendatult AKT-i põhimõtted, mille raames hinnatakse konkreetse advokaadibüroo teeninduskvaliteedi taset, eeskätt läbi advokatuuriseaduses, kodukorras, eetikakoodeksis ja advokatuuri juhendites–kordades kehtestatud nõuete. Kvaliteeditunnistuse andmise ja seonduvad protseduurid legitimeerib üldkogu, andes juhatusele volituse nõuete väljatöötamiseks ja korrana kinnitamiseks. AKT ei ole seotud ega võrreldav ISO 9001 kvaliteedijuhtimissüsteemiga. Tunnistuse saamine ei sõltu sellest, kas advokaadibürool on olemas või puudub ISO sertifikaat. Kui ISO 9001 standardi eesmärgiks on anda üldised suunised mistahes liiki ettevõtte sisemiste protsesside korraldamiseks ja dokumenteerimiseks ning standard on suhteliselt keeruliselt, kohati pigem tootmissektori vajadustest lähtuvalt sõnastatud ning selle nõuete mõistmiseks kasutatakse sageli väliste konsultantide abi, siis AKT on välja töötatud spetsiaalselt advokaadibüroosid ja kohalikke olusid silmas pidades, see on sõnastatud advokaadibüroode kui teenussektoris tegutsevate ettevõtete vajadustest lähtuvalt ning selle saamiseks ei tohiks reeglina bürooväliselt abi tarvis olla. Selle taotlemine on ka lihtsam ja odavam, mistõttu on see väiksematele büroodele paremini kättesaadav. Peamiseks eesmärgiks on täiustada ja tõsta advokaadibüroode teenindusstandardit. Lisaeesmärgiks on propageerida advokaadibüroo klienditeeninduse jätkusuutlikku arendamist, tunnustades viit võtmevaldkonda klientide heaolu tagamisel:

- kliendisuhete loomine;
- õigusteenuse kvaliteetne osutamine;
- korrektne büroo asjaajamine;
- kvaliteetset õigusteenust soodustav töökeskkond;
- teeninduslahenduste uuenduslikkus ning jätkusuutlik arendamine.

Koostööst Lastekaitse Liiduga

Eesti Advokatuuri ja MTÜ Lastekaitse Liit koostööprojekti „Hea nõu lastega peredele“ (al. 01.06.2010) raames olid advokaadid perekonnaõiguse vallas nõustanud 2014. aasta lõpuks ligi 800 abivajajat. Advokaadid on valmis jätkama tasuta nõustamisi ka 2015. aastal. Samuti panustatakse jätkuvalt (eeskätt advokatuuri perekonnaõiguse komisjoni eestvõttel) seminaride ja õppepäevade korraldamisse kohalike omavalitsuste sotsiaal- ja lastekaitsetöötajatele. Samuti jätkatakse nõuandvate artiklite kirjutamist Lastekaitse Liidu ajakirja Märka Last.

Tulud, kulud, kasum ja peamised finantssuhtarvud

Eesti Advokatuur ei ole kasumit taotlev ettevõte. Põhilises osas moodustub advokatuuri eelarve advokaatide liikmemaksudest. 2014. aastal oli tulu liikmemaksudest 501 tuhat eurot.

Võrdlvalt kahe viimase kahe aasta advokatuuri liikmemaksudest saadava tulu kasvu suhtarvud:

	2014	2013
Tulu kasv advokatuuri liikmete liikmemaksudest (%)*	4,14	6,08

Tulu liikmemaksudest suureneb tänu liikmeskonna kasvule ja kvalifikatsiooni muutmisele. Vandeadvokaadi abide liikmemaks on väiksem võrreldes vandeadvokaadi vanemabide ning vandeadvokaatide ning assotsieerunud liikmetele kehtestatud liikmemaksudega. Viimati muudeti advokatuuri liikmemaksude suurust 2008. aastal. Oma eelarvelisi vahendeid kasutab advokatuuri juhatus igapäevaseks majandustegevuseks ja organisatsiooni üldisteks vajadusteks ning ürituste läbiviimiseks.

Tulenevalt riigi õigusabi seadusest on Eesti Advokatuuri teiseks suureks töövaldkonnaks vähekindlustatud isikutele riigi õigusabi osutamise korraldamine, neile advokaatide määramine, õigusabi osutanud advokaadibüroodele tasu väljamaksmine ja arvestus selle üle. 2014. aastal eraldati riigieelarvega õigusabi osutavate advokaatide tasustamiseks ja avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks kokku 3 835 tuhat eurot. Riigi õigusabi osutati 2014. aastal mahus 4 411 tuhat eurot. Avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks, s.o riigi õigusabi osutamise korraldamiseks, kulus advokatuuril 267 tuhat eurot.

Võrdlevalt kahe viimase aasta osutatud riigi õigusabi kasvu suhtarvud:

	2014	2013
Osutatud riigi õigusabi kasv (%)*	36	-7,5

Kutseühenduse tegevuse seisukohalt oluline finantssuhtarv on lühiajaliste kohustuste kattekordaja, mis näitab varade suhet lühiajalistesse kohustustesse:

	2014	2013
Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (kordades)*	1,54	1,18

* Suhtarvude arvutamisel kasutatud valemid:

- Tulu kasv (%) = (tulu 2014 – tulu 2013) / tulu 2013 * 100
- Lühiajaliste kohustuste kattekordaja (kordades) = käibevara/lühiajalised kohustused

Personal

Eesti Advokatuuri liikmed töötavad iseseisvates äriühingutes (advokaadibüroodes). Advokatuuris töötas 2014. aasta detsembrikuu seisuga 13 palgalist töötajat ning advokatuuri esimees ja aseesimees, kelle põhitöökoht on advokaadibüroos. Juhatuse liikmete ametikoht ei ole palgaline. Advokatuuri tööorganitele – juhatusele, aukohtule, kutsesobivuskomisjonile ja revisjonikomisjonile ning advokatuuri eetika- ja meetodikakomisjonile – on 2014. aastal makstud preemiat. Kogu palgakulu 2014. aastal oli 315 tuhat eurot, mis jaotub vastavalt (tuh / €):

Koosseisuliste töötajate palk	230
<i>sh esimees</i>	12
<i>sh aseesimees</i>	8
Lepinguline töö advokatuuri huvides	19
Puhkusetasud ja haigushüvitised	23
Lisatasud ja preemiad	43

Balanss

Varad	Lisa	31.12.2014	31.12.2013
Käibevara			
Raha ja pangakontod	2	225 770	1 086 606
Nõuded ja ettemaksud			
Nõuded liikmete vastu	3	28 298	25 508
Nõuded riigieelarvest õigusabiks	7	261 836	0
Muud lühiajalised nõuded	4	1 997	2 276
Ettemaksud teenuste eest	5	6 400	6 802
Kokku		298 531	34 586
Käibevara kokku		524 301	1 121 192
Põhivara			
Immateriaalne põhivara			
Tarkvara		66 913	37 005
Ettemaksud immateriaalse põhivara eest		0	38 312
Kokku	6	66 913	75 317
Vara kokku		591 214	1 196 509
Kohustused ja netovara		31.12.2014	31.12.2013
Kohustused			
Laenukohustused			
Lühiajalised laenud		404	0
Võlad ja ettemaksud			
Võlad tarnijatele		19 661	4 613
Võlad advokaadibüroodele osutatud riigi õigusabi eest	7	261 836	263 752
Võlad töövõtjatele	8	11 790	6 690
Maksuvõlad	9	42 741	38 883
Saadud ettemaksud liikmemaksude eest		1 845	1 202
Muud viitvõlad	10	2 532	5 063
Kokku		58 908	320 203
Lühiajalised eraldised			
Riigi õigusabi eraldiste jääk	7	0	627 267
Lühiajalised kohustused kokku		340 809	947 470
Netovara			
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem		249 039	207 454
Aruandeaasta tulem		1 366	41 585
Netovara kokku		250 405	249 039
Kohustused ja netovara kokku		291 214	1 196 509

Tulude ja kulude aruanne

Tulud	Lisa	2014	2013
Annetused ja toetused	11; 12	4 685 096	3 487 929
Tulu liikmemaksudest	11	501 137	481 219
Muud tulud	11	6 375	7 091
Mitmesugused tegevuskulud	13	238 679	234 405
Tööjõukulud			
Palgakulu		314 596	281 861
Sotsiaalmaksud		106 351	95 572
Tööjõu kulud kokku	14	420 947	377 433
Kulum	6	18 230	7 401
Muud kulud			
Tegevusega seotud muud kulud	16	83 499	69 440
Riigi õigusabi kulud advokaatidele	7; 11	4 410 730	3 245 227
Toetused	15	19 638	1 301
Muud kulud kokku		4 513 867	3 315 968
Põhitegevuse tulem		885	41 032
Finantstulud ja -kulud			
Intressitulud		481	553
Finantstulud ja -kulud kokku		481	553
Aruandeaasta tulem		1 366	41 585

Rahavoogude aruanne

	Lisa	2014	2013
Rahavood põhitegevusest			
Põhitegevuse tulem		885	41 032
Põhivara kulum		18 230	7 401
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	6	-263 945	-3 342
Põhitegevusega seotud kohustuste ja ettemaksete muutus		-606 661	349 937
Kokku rahavood põhitegevusest		-851 491	395 028
Rahavood investeerimistegevusest			
Immateriaalse põhivara soetus	6	-9 826	-76 296
Saadud intressid		481	553
Kokku rahavood investeerimistegevusest		-9 345	-75 743
<hr/>			
Kokku rahavood		-860 836	319 285
<hr/>			
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses		1 086 606	767 321
Raha ja raha ekvivalentide muutus		-860 836	319 285
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	2	225 770	1 086 606

Netovara muutuste aruanne

	Tulem	Netovara kokku
Saldo 31.12.2012	207 454	207 454
Aruandeperioodi tulem	41 585	41 585
Saldo 31.12.2013	249 039	249 039
Aruandeperioodi tulem	1 366	1 366
Saldo 31.12.2014	249 039	249 039

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1. Raamatupidamise aastaaruande koostamisel kasutatud arvestusmeetodid ja hindamisalused

Üldpõhimõtted

Eesti Advokatuuri 2014. aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti hea raamatupidamistavaga, mis tugineb rahvusvaheliselt tunnustatud arvestuse ja aruandluse põhimõtetele. Hea raamatupidamistava põhinõuded on kehtestatud Raamatupidamise seadusega ning seda täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt väljaantavad juhendid. Samuti juhindub Eesti Advokatuur avalik-õigusliku juriidilise isikuna riigi raamatupidamise üldeeskirja nõuetest.

Eesti Advokatuuri tulude ja kulude aruanne on koostatud Raamatupidamise seaduse lisas 2 toodud kasumiaruande skeemi nr 1 alusel.

Majandusaasta algas 1. jaanuaril 2014 ja lõppes 31. detsembril 2014. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Finantsvara ja -kohustused

Finantsvaraks loetakse raha, nõudeid ostjate vastu ja muid lühiajalisi nõudeid. Finantskohustusteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühiajalisi võlakohustusi.

Finantsvara ja -kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või -kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või -kohustusega otseselt seotud tehingukulutusi.

Finantsvara eemaldatakse bilansist siis, kui ettevõtte kaotab õiguse finantsvarast tulevatele rahavoogudele või ta annab kolmandale osapoolele üle varast tulenevad rahavood ning enamiku finantsvaraga seotud riskidest ja hüvedest. Finantskohustus eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Finantsvara oste ja müüke kajastatakse järjepidevalt väärtuspäeval st päeval, mil ettevõtte saab ostetud finantsvara omanikuks või kaotab omandiõiguse müüdud finantsvara üle.

Finantskohustusena on lühiajaliste laenukohustuse all kajastatud krediitkaardi jäägi kohustus.

Raha ja raha ekvivalendid

Raha ja raha ekvivalentidena kajastatakse raha pangas. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid põhitegevusest kaudsel meetodil. Saadud panga intressid on kajastatud põhitegevuse rahavoo koosseisus.

Nõuded ostjate vastu

Nõudeid ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatele laekumata arved on bilansis hinnatud lähtudes tõenäoliselt laekuvatest summadest. Seejuures hinnatakse iga kliendi laekumata arveid eraldi, arvestades teadaolevat informatsiooni kliendi maksevõime kohta.

Materiaalse ja immateriaalse põhivara ning väikevara arvestus

Materiaalseks põhivaraks on vara, mida kasutatakse enda majandustegevuses pikema ajavahemiku jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on alates 10000 eurost. Edasi kajastatakse materiaalet põhivara bilansis soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Immateriaalse põhivara hulka kuuluvad litsentsid, kasutusõigused, tarkvara ja muud füüsilise substantsita varad, mida kutseühendus kasutab teenuste osutamisel või halduseesmärkidel ja kavatseb kasutada pikema perioodi jooksul kui üks aasta ja mille soetusmaksumus on alates 25000 eurost. Immateriaalne põhivara võetakse algselt arvele soetusmaksumuses, mis koosneb ostuhinnast ja otseselt soetamisega seotud kulutustest. Immateriaalset põhivara kajastatakse bilansis selle soetusmaksumuses, millest on maha arvatud akumulieeritud kulum ja võimalikud väärtuse langusest tulenevad allahindlused.

Väikevara on väheväärtuslik vara, mille soetusmaksumus on kuni 10000 eurot. Väikevara kantakse kulusse soetamise hetkel. Raamatupidamises peetakse väheväärtusliku, pika kasutuseaga väikevarade arvestust bilansiväliselt.

Tulude arvestus

Tulu advokatuuri liikmete liikmemaksudest kajastatakse tekkepõhiselt, see on tuluna perioodis, mille eest liikmemaksud on arvestatud. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamisel.

Tegevuse sihtfinantseerimist kajastatakse lähtudes juhendist RTJ 12 tuluna siis, kui sihtfinantseerimise laekumine on praktiliselt kindel ning sihtfinantseerimisega seotud sisulised tingimused on täidetud. Saadud sihtfinantseerimine, mille puhul tuluna kajastamise tingimused ei ole täidetud, kajastatakse bilansis kohustusena. Sihtfinantseerimine võetakse arvele saadud või saadava vara õiglasest väärtusest. Tulu sihtfinantseerimisest kajastatakse tulemiaruanDES kirjel "Annetused ja toetused".

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta. Tulu teenuste müügist kajastatakse teenuse osutamise järel.

Välisvaluutas toimunud tehingud ning välisvaluutas fikseeritud finantsvarad ja -kohustused

Eesti Advokatuuri arvestusvaluutaks on euro. Välisvaluutadeks on loetud kõik teised valuutad peale arvestusvaluuta - euro. Välisvaluutas toimunud tehingute kajastamisel

on aluseks võetud tehingu toimumise päeval ametlikult kehtinud Euroopa keskpanga valuutakursid.

Rahavoogude aruanne

Rahavoogude aruanne on koostatud kaudsel meetodil, kus on kajastatud põhitegevusega seotud nõuete muutused ning lühiajaliste kohustuste saldode muutused.

Lisa 2. Raha ja pangakontod

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Arvelduskonto	225 770	195 588
Arvelduskonto (riigi õigusabi) (lisa 7)	0	891 018
Kokku	225 770	1 086 606

Lisa 3. Nõuded liikmete vastu

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Laekumata liikmemaksud	28 298	25 508
Kokku	28 298	25 508

Lisa 4. Muud lühiajalised nõuded

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Töövõtjatega seotud nõuded	25	422
Tarnijatega seotud nõue	0	31
Liikmetega seotud nõue	1 972	1 823
Kokku	1 997	2 276

Lisa 5. Ettemaksud teenuste eest

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Ettemakstud üür (deposiit)	4 994	4 994
Ettemakstud perioodika	967	712
Ettemakstud koolituskulu	0	815
Ettemakstud tegevuskulud	72	281
Ettemakstud üldkogu saali üür	367	0
Kokku	6 400	6 802

Lisa 6. Immateriaalne põhivara

(eurodes)

	Tarkvara	Ettemaksed immateriaalse põhivara eest	Kokku
Saldo seisuga 31.12.2013			
Soetusmaksumus	44 406	38 312	82 718
Akumuleeritud kulum	-7 401	0	-7 401
Jääkmaksumus	37 005	38 312	75 317

2014. a toimunud muutused

Ostud ja parendused	9 826	0	9 826
Amortisatsioonikulu	-18 230	0	-18 230
Ümberklassifitseerimised	38 312	-38 312	0

Saldo seisuga 31.12.2014

Soetusmaksumus	92 544	0	92 544
Akumuleeritud kulum	-25 631	0	-25 631
Jääkmaksumus	66 913	0	66 913

Lisa 7. Riigi õigusabi

(eurodes)

	2014	2013
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta alguses	627 267	334 607
Riigieelarveline eraldi õigusabiks aruandeaastal	3 521 627	3 537 887
Advokaadibüroode poolt osutatud riigi õigusabi aruandeaastal (lisa 11)	-4 410 730	-3 245 227
<i>sh 31.12. seisuga advokaadibüroodele välja maksmata riigi õigusabi arved</i>	261 836	263 752
Riigi õigusabi vahendite jääk aasta lõpus	-261 836	627 267
Riigi õigusabi raha arvelduskontol (lisa 2)	0	891 018

Lisa 8. Võlad töövõtjatele

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Puhkusereserv	11 790	6 609
Aruandev isik	0	81
Kokku	11 790	6 690

Lisa 9. Maksukohustused

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Kinni peetud füüsilise isiku tulumaks	13 646	12 065
Sotsiaalmaks	21 671	19 365
Töötuskindlustuse maks	1 815	1 580
Kogumispensioni maks	1 116	938
Ettevõtte tulumaks	4 493	4 935
Kokku	42 741	38 883

Lisa 10. Muud viitvõlad

(eurodes)

	31.12.2014	31.12.2013
Riigieelarveline sihtfinantseerimine stipendiumiteks	2 532	5 063
Kokku	2 532	5 063

Lisa 11. Tulud

(eurodes)

	2014	2013
Annetused ja toetused kokku	4 685 096	3 487 929
tulud riigieelarvest õigusabiks (lisa 7)	4 410 730	3 245 227
tulud riigieelarvest tegevuskulude sihtfinantseerimiseks (lisa 12)	266 917	250
tulud riigieelarvest stipendiumite sihtfinantseerimiseks	6 804	658
tulud riigieelarvest õppelaenude sihtfinantseerimiseks	645	-8 386
Liikmetelt saadud tasud	501 137	481 219
Muud tulud	6 375	7 091
trahvid aukohtu otsuse alusel	1 191	1 139
tulu raamatute müügist	16	16
tulu koolitusteenusest	5 072	5 860
tulu liikmetunnistuste müügist	58	38
tulu laualippude müügist	38	38
Kokku	5 192 608	3 976 239

Lisa 12. Tegevuskulude sihtfinantseerimine
(eurodes)

	2014	2013
Riigieelarveline eraldis avalik-õigusliku ülesande täitmiseks s.o. riigi õigusabi osutamise korraldamiseks (lisa 11)	266 917	250 658
Eraldise kasutamine		
palgakulu (sh sotsiaalmaks ja töötuskindlustusmaks)	126 515	122 136
rendi- ja kommunaalkulud	21 738	21 660
kantselei- ja halduskulud	9 372	6 305
Liivalaia tn kohtumaja ruumi üüriga seotud kulud	783	2 323
riigi õigusabi infosüsteemi halduskulud	108 509	98 234
Kokku	266 917	250 658

Lisa 13. Mitmesugused tegevuskulud
(eurodes)

	2014	2013
Üür	49 427	47 819
Elekter ja küte	6 805	7 362
Kommunaalkulud	6 174	6 590
Side- ja kommunikatsioonikulud	4 463	5 256
Meediakulud	8 413	10 308
Kantselei inventar ja remont	3 991	457
Liivalaia kohtumaja ruumi inventar ja kulud	1 568	3 519
Koolituskulud ja kvalifikatsioon	17 787	17 209
Advokaadieksami korraldamisega seotud kulud	5 323	0
Lähetuskulud	7 428	15 833
Majapidamiskulud	5 162	8 980
IT tarkvara ja hoolduskulud	5 276	12 420
Üldkogukulud	4 445	7 095
Juubeliaasta kulud	5 700	0
Advokaadieksami veebikeskkonna kulu	0	2 394
Liikmete andmebaasi arenduskulu	1 965	0
Täiendusõppe infosüsteemi arenduskulu	2 597	6 660
Find-A-Lawyer liidestamine advokaatide andmebaasiga	19 335	0
Rahvusvahelised liikmemaksud	9 706	9 425
Nõustamiskulud; rahulolu küsitlus	4 770	3 750
ISO kvaliteedijuhtimise kulud	2 758	3 569
Teadus-metoodiline töö	0	8 619
Riigi õigusabi infosüsteemi arendustööd	25 351	26 460
Riigi õigusabi toimetuleku analüüs	14 362	3 840
Riigi õigusabi haldusajadega seotud tegevused	3 000	0
Riigi õigusabi osutamise seotud nõustamiskulud	3 874	0
Tõlkekulud	114	334
Kohtukulud	9 813	1 289
Kodulehe arendus ja hoolduskulud	2 736	13 927
Muud	6 336	11 290
Kokku	238 679	234 405

Lisa 14. Tööjõukulud

(eurodes)

	2014	2013
Koosseisuliste töötajate palgakulu	230 257	215 771
Puhkusetasud	22 065	19 541
Haigusraha	1 164	130
Lepinguline palk töö eest advokatuuri huvides	18 724	9 908
Lisatasud ja preemiad	42 386	36 511
Sotsiaalmaksud	106 351	95 572
Kokku	420 947	377 433
Aasta keskmine töötajate arv	13	13

Lisa 15. Toetused

(eurodes)

	2014	2013
Pensionäride toetus	4 304	4 304
Juubilaride toetus	3 790	3 840
Üliõpilaste stipendium	11 544	- 7 443
Üliõpilaste toetus	0	600
Kokku	19 638	1 301

Lisa 16. Tegevusega seotud muud kulud

(eurodes)

	2014	2013
Vastuvõtukulud	46 889	36 426
Erisoodustused	7 733	7 942
Kulutused kingitustele ja annetustele	6 822	6 266
Annetused mittetulundusorganisatsioonidele	2 320	435
Maksud	18 808	16 998
Muud	927	1 373
Kokku	83 499	69 440

Lisa 17. Tehingud seotud osapooltega

Kõik ostetud teenused Advokatuuri liikmetega seotud äriühingutelt on tehtud juhatuse poolt kooskõlastatud hindadega. Kõik Advokatuuri liikmed on maksnud üldtingimustel liikmemaksu ja tasunud koolituste eest.

Vastavalt olulisusele on Eesti Advokatuuri aastaaruande koostamisel loetletud seotud osapoolteks:

- tegevjuhtkonda;
- eespool loetletud isikute lähedasi pereliikmeid ja nende poolt kontrollitavaid või nende olulise mõju all olevaid ettevõtteid.

	2014	2013
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtete poolt osutatud riigi õigusabi tasu ja kulud	69 205	51 166
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud lähetuskulud	3 323	2 030
Juhatuse liikmetega seotud ettevõtte poolt osutatud teenuse kulud	1 152	384
Kokku	73 680	53 580
	31.12.2014	31.12.2013
Kohustused juhatuse liikmetega seotud ettevõtetele osutatud riigi õigusabi eest	6 310	3 925
Nõuded juhatuse liikmetega seotud ettevõtete vastu liikmemaksude osas	4 009	2 790

SÕLTUMATU VANDEAUDIITORI ARUANNE

Eesti Advokatuuri üldkogule

Oleme auditeerinud kaasatud Eesti Advokatuuri raamatupidamise aastaaruannet, mis sisaldab bilanssi seisuga 31.12.2014, tulude ja kulude aruannet, netovara muutuste aruannet ja rahavoogude aruannet eeltoodud kuupäeval lõppenud majandusaasta kohta, aastaaruande koostamisel kasutatud oluliste arvestuspõhimõtete kokkuvõtet ning muid selgitavaid lisaasid. Auditeeritud raamatupidamise aastaaruanne, mis on toodud lehekülgedel 8 kuni 20, on kaasatud käesolevale aruandele.

Juhtkonna kohustus raamatupidamisaruannete osas

Juhatus vastutab raamatupidamise aastaaruande koostamise ja õiglase esitamise eest kooskõlas Eesti raamatupidamise seaduse ja Raamatupidamise Toimkonna juhenditega ning sellise sisekontrollisüsteemi kujundamise, kehtestamise ja haldamise eest, mida juhtkond peab vajalikuks, et võimaldada kas pettusest või veast tulenevate oluliste väärkajastamisteta raamatupidamise aastaaruande koostamist ja õiglast esitamist. Juhatuse kohustuseks on ka asjakohaste arvestuspõhimõtete valimine ja rakendamine ning põhjendatud raamatupidamislike hinnangute andmine.

Vandeauditori kohustus

Meie kohustuseks on avaldada auditi põhjal arvamust selle raamatupidamise aastaaruande kohta. Viisime oma auditi läbi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega (Eesti). Nende standardite kohaselt on nõutav, et oleme kooskõlas eetikanõuetega ning planeerime ja viime auditi läbi omandamiseks põhjendatud kindlustunnet, et raamatupidamise aastaaruanne ei sisalda olulisi väärkajastamisi.

Audit hõlmab raamatupidamise aastaaruandes esitatud arvnaõtjate ja avalikustatud informatsiooni kohta auditi tõendusmaterjali kogumiseks vajalike protseduuride läbiviimist. Nende protseduuride hulk ja sisu sõltuvad vandeauditori otsustustest, sealhulgas hinnangust riskidele, et raamatupidamise aastaaruanne võib sisaldada pettustest või vigadest tulenevaid olulisi väärkajastamisi. Asjakohaste auditi protseduuride kavandamiseks võtab vandeauditor nende riskihinnangute tegemisel arvesse raamatupidamise aastaaruande koostamiseks ning õigeks ja õiglaseks esitamiseks juurutatud sisekontrollisüsteemi, kuid mitte selleks, et avaldada arvamust sisekontrolli tulemuslikkuse kohta. Audit hõlmab ka juhtkonna poolt kasutatud arvestuspõhimõtete asjakohasuse, juhtkonna poolt antud raamatupidamislike hinnangute põhjendatuse ja raamatupidamise aastaaruande üldise esituslaadi hindamist.

Usume, et auditi tõendusmaterjal, mille oleme hankinud, on piisav ja asjakohane meie arvamuse avaldamiseks.

Arvamus

Meie arvates kajastab kaasatud raamatupidamise aastaaruanne kõigis olulistel osades õiglaselt Eesti Advokatuuri finantsseisundit seisuga 31.12.2014 ning sellel kuupäeval lõppenud majandusaasta tulemit ja rahavoogusid kooskõlas Eesti raamatupidamise seaduse ja Raamatupidamise Toimkonna juhenditega.

10. märtsil 2015.a.

Villems & Partnerid OÜ (Tegevusluba 80) nimel
/digitaalselt allkirjastatud/
Toomas Villems
Vandeauditor - vandeauditori number 74

Juhatuses allkirjad 2014. aasta majandusaasta aruandele

Juhatus on koostanud ja kinnitanud 2014. aasta raamatupidamise aastaaruande, mis koosneb tegevusaruandest, raamatupidamise aastaaruandest ja sõltumatu vandeaudiitori aruandest. Juhatus on aastaaruande üldkogule esitamiseks heaks kiitnud.

/allkirjastatud digitaalselt/

Esimees

Sten Luiga

/allkirjastatud digitaalselt/

Aseesimees

Hannes Vallikivi

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Maivi Ots

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Ants Karu

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Jüri Leppik

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Andrus Lillo

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Jaanus Tehver

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Katrin Orav

/allkirjastatud digitaalselt/

Juhatuses liige

Madis Päts